

TH

RESC
SPEC

*Quæ hœc
ad convin
rios etia*

APPA
nam sac
Domit
pro

Summa

Præ

*Cum t
P. P. P.
Grem*

R.P.R.
F

Eduio

Apud H
Et

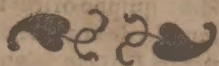
Bien. H. III. 10 (a)

APPENDIX
THEOLOGICÆ TRI-
PARTITÆ

R. P. RICCHARDI ARCHDEKIN,
Hiberni Soc. Jesu Theologi;

CONTINENS MATERIAS
VARIAS,

Haftenus in toto Opere deficientes
& à pluribus, maximè Pastoribus, curam
animarum habentibus ac Missionariis
summè desideratas.

COLONIAE AGRIPPINÆ,

Sumptibus Hæredum JOANNIS WEIDENFELDT,
& GODEFRIDI DE BERGES.

M DC LXXXII.

MEMORIALE
SACERDOTIS BONI MUNUS BREVI
FACILIQUE METHODO COM-
PREHENDENS.

S. I.

De fine & instrumentis Sacerdotis.

F I N I S.

DEI honorem querere.
Ut magis dilatetur. (a)
Seipsum non neglegere,
Ut anima salvetur. (b)
Et proximum perficere,
Ut Charitas servetur. (c)

(a) Nam de Sacerdote quoque dicit DEUS. Quoniam vni electionis est mihi iste, ut portet nomen meum coram Gentibus, & Regibus, & Filiis Israel. Act. 9. (b) Quid enim prodest homini, si universum mundum lucretur, anima vero sua detrimentum patiatur? Matth. 16. (c) Hinc quippe oritur summa dignitas Sacerdotis; cum, teste D. Dionysio de eccl. hier. c. 3. Omnium divinum diviniſſimum sit, cooperari DEO in salutem animarum.

INSTRUMENTA SACERDOTIS.

Sufficiens Scientia.

Ad munus adimplendum. (a)

Major longe prudentia.

Ad recte procedendum. (b)

Et summa Sancti monia. (c)

Ad fructum faciendum. (d)

(a) Nè audiat illud Osee c. 4. Tu repulisti scientiam; & ego repellam te, nè sacerdotio fungaris mihi. (b) Juxta illud Christi Matth. 10. Ecce ego mitto vos sicut oves medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes. (c) Ut impleat illud DEI monitum: sancti

Bibl. H. III 10 (b)

Sancti estote, quia ego sanctus sum Dominus DEVS vestrer. Levit. 19.
 (a) Sic enim velut palmes, conjungitur cum Christo velut Vite, &
 sperare potest impletum iri, quod idem Christus dixit: *Qui man-*
et in me, & ego in eo, hic fert fructum multum. Joan. 15.

§. 2.

Observanda erga superiores personas.

ERGA DEUM.

Fides viva. (a)

Spes firma. (b)

Charitas perfecta. (c)

(a) Quâ vivaciter credat DEUM (qui est ipse *Via, Veritas, &*
Vita. Joan. 14.) Non nisi verissima revelantem, omnia bona emi-
 nentissimo modo continentem (juxta illud Moyfi dictum: *Ego*
ostendam omne bonum tibi. Exod. 33.) ubique & in omnibus exi-
 stentem (in ipso enim vivimus, movemur, & sumus. Act. 17.) ut
 studeat ambulare coram DEO, memineritque semper illius dicti
 Christi: *Quamdiu fecistis uni ex minimis meis, mihi fecistis.* Matth. 25.

(b) Quâ firmiter speret, copiosum gratiæ auxilium, felicem operum
 successum, & copiosum laborum præmium. (c) Agendo & pa-
 tiendo, quæ vult DEUS, quomodo vult, & quia vult:

Omne tulit punctum, patitur qui semper, agitque,

Quæ vult, quove modo vult Deus, & quia vult.

Domine, doce me (semper) facere voluntatem tuam. *Psal. 42.*

ERGA CHRISTUM.

Charitas tenerrima

Propter redemptionem (a)

Gratitudo maxima

Propter vocationem. (b)

Imitatio studiosissima

Propter perfectionem. (c)

(a) Hoc enim beneficium, teste S. Bernardo, *Amorem nostrum*
omnino sibi vendicat, devotionem nostram blandius allicit, justius exi-
git, arctius stringit, & vehementius afficit. (b) Quam præstabit, si
 Christum sibi dicentem imaginetur, & exaudiat: *Obsecro vos ego*
vinctus in Domino (imò & mortuus pro vobis) *ut dignè ambuletis vo-*
catione, quâ vocati estis. ad Eph. c. 4. *Sat agentes, ut per bona opera*
tertiam vestram vocationem & electionem faciatis. 2. Petr. 1. (c) Ideo
 enim exemplum dedit nobis, ut quemadmodum ipse fecit, ita & nos
 faciamus. Joan. 13.

ERGA B. VIRGINEM & COELITES.

A Stimatio magna, (a)
 Propter meritum præstantiam.
 Veneratio constans, (b)
 Propter gloriæ excellentiam.
 Fiducia maxima, (c)
 Propter patrocinii potentiam.

(a) *Nimis enim honorificati sunt amici tui Deus. Psal. 138.* (b) *maximè, quam sequens versus indicat:*
Sanctorum est cultus pulcherri-mus, optima vita.

(c) *Quid enim sub tantis custodibus (& Patronis) timeamus, aut diffidamus? Fideles sunt, prudentes sunt, potentes sunt. S. Bern. in Psal. Qui habitat.*

ERGA ECCLESIAM.

I Nsignis honoratio (a)
 Per vitæ sanctitatem.
 Filialis subiectio (b)
 Per officii fidelitatem:
 Fortis propugnatio (c)
 Per doctrinæ potestatem.

(a) *Juxta illud Tobie c. 4. Honorem habebis Matri tue omnibus diebus vite tue.* (b) *Conformiter illi monito: Esto fidelis usque mortem, & dabo tibi coronam vite. Apoc. 4.* (c) *Scientes, quoniam defensionem Evangelii posui sumus Philip. 1.*

ERGA EPISCOPOS, ALIOSQUE
SUPERIORES.

S Umma reverentia,
 Quia DEI Vicarii, (a)
 Charitas ingenua,
 Quia Patres piissimi, (b)
 Obedientia promptissima,
 Quia Pastores optimi, (c)

(a) *Juxta illud Luc. 10. Qui vos spernit, me spernit.* (b) *Nam Christo Iesu per Evangelium illi nos genuerunt. 1. Cor. 4.* (c) *Hortatur S. Paulo Hebr. 13. Obedite Præpositis vestris, & subjacete eis; ipsi per vigilam, quasi rationem pro animabus vestris reddituri, ut cum deo hoc faciant, & non gementes.*

ERGA MAGNATES.

H onoris iusti oblatio
 Propter Status eminentiam. (a)

(a) *Juxta*
 (b) *Nam, u*
ignem, nec p
& elevemur in
dam, nè frig
rum. (c) H
non maledices

ER
C

(a) *Ut sicut*
lit cor unum &
multis dine Fr
de conjungere,
quibus, ut facia

B

(a) *Nam op*
perpetua co
lath. (b) In
tem de futuris
(c) Imitari en
nam acceperu

Fato

Favoris conservatio

Propter virium potentiam, (b)

Locutionis cautio

Propter periculi præsentiam, (c)

(a) Juxta illud D. Petri 1. c. 2. *Deum time, Regem honorificate.*

al. 138. (b) I

ita.

amur, aut dis
Bern. in F(b) Nam, ut sapienter quidam monuit, ad Magnates velut ad ignem, nec propinque nimis accedendum, nè nimis accendamus, & elevemur inconstantibus favoribus; nec procul nimis discedendum, nè fugeamus defectu beneficiorum ab ipsis conferendorum. (c) Hinc ipse DEUS monuit Exod. 22. *Principem populi tui non maledices.*

S. 3.

Observanda erga Aequales.

ERGA ALIOS SACERDOTES.

C Oncordia in affectu

Propter vinculum Fraternitatis, (a)

Reverentia in colloquio

Propter meritum Dignitatis, (b)

Promptitudo in obsequio

Propter titulum Aequalitatis, (c)

ri tua omni
o fidelis usque
otes, quoniam

QUE

(a) Ut sicut olim primorum Christianorum, ita nunc Sacerdotum sit cor unum & anima una. Act 4. (b) Juxta Eccli 6. monitum: in multitudine Presbyterorum prudentium sta, & sapientia illorum ex corde conjungere, ut omnem Sapientiam DEI possis audire. (c) Quod enim vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis. Matth. 7.

ERGA BENEFACTORES.

Beneficii agnitio

Per dignam æstimationem, (a)

Gratiarum actio

Per crebram prædicationem, (b)

Vicissitudinis exhibitio

Per obsequiorum delationem, (c)

ist. (b) Nam

4. (c) Horta

cece eis; ipsi

turi, ut cum

(a) Nam optima beneficiorum custos est ipsa memoria beneficiorum, perpetua confessio gratiarum; juxta S. Chrysost. hom. 25. in latth. (b) Invitat quippe ad magna, qui grateanter suscipit modica; & de futuris recipit, qui transacta beneficia recognoscit, Cassiod Ep. 4. (c) Imitari enim agros fertiles nos oportet, qui multo plus reddunt, quam acceperint, Senec in Epist.

Fave

ERGA INIMICOS.

- I**njuriam condonatio
 Per Divinam dilectionem. (a)
 Orationis oblatio
 Per ignorantiam prætensionem. (b)
 Amoris conciliatio.
 Per beneficiorum collationem. (c)

(a) Ut impleatur Christi mandatum, Matth. 5. *Diligite inimicos vestros. & benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro persecutoribus & calumniantibus vos, ut sitis filii Patris vestri, qui in caelis est.*
 (b) Dicendo cum Christo: *Pater, dimitte illis, non enim sciunt, quod faciunt.* Luc. 23.
 (c) Hortante Apostolo Rom. 12. *Si esuriam inimicus tuus, ciba illum; si sitis, potum da illi, hoc enim faciens, tu bonas ignis congeres super caput ejus.*

ERGA VICINOS, ALIOSQUE NON SUBJECTOS.

- P**acis conservatio
 Propter communem consolationem. (a)
 Jurium conservatio
 Propter Justitiæ defensionem. (b)
 Auxilii oblatio
 Propter amoris obligationem. (c)

(a) Ut monet Apostolus Rom. 12. *Quod ex vobis est, cum omni hominibus pacem habentes.* (b) *Qui enim sequitur justitiam & misericordiam, inveniet vitam, justitiam, & gratiam.* Prov. 21. (c) *Non quâ mensurâ mensi fueritis, eadem remetietur vobis.* Luc. 6.

ERGA MULIERES.

- R**atissima aspectio
 Propter castimoniam conservationem. (a)
 Brevisissima collocutio
 Propter publicam ædificationem. (b)
 Cautissima conservatio
 Propter lapsus devitationem. (c)

(a) *Memento, quoniam malus est oculus nequam.* Eccl. 31. *Et qui annuit oculo dabit dolorem.* Prov. 10. (b) *Quia per levia verba nititur ad pessima facta, ut sapienter dixit Trithemius.* (c) *Quia David sanctior, nec Samson fortior, nec Salomone sapientior est.* Hier.

ERGA PAUPERES & MISEROS.

Suaavis allocutio

Ad causandam consolationem. (a)

Christiana compassio

Ad demonstrandam dilectionem. (b)

Amorosa subventio

Ad faciendam sublevationem. (c)

(a) Si enim lingua gratiosa eucharis in bono homine abundat, juxta Eccl. c. 6 quidni multò magis in Sacerdote? (b) Quia teste S. Gregorio in Moral. plus est compati ex corde, quàm dare: quia quisquis indigenti perfecte compatitur, minùs æstimat omne, quod dat; exteriora largiens, quod est extra se ipsum, dat; qui autem fletum & compassionem proximo tribuit, ei etiam aliquid de semetipso tradit. (c) Sequens S. Tobiaæ consilium c. 4. Quomodo potueris, ita esto misericors. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit etiam exiguum libenter impertiri stude.

ERGA HOSPITES.

Benevola exceptio

Propter hospitalitatem. (a)

Liberalis tractatio

Propter charitatem. (b)

Jucunda conversatio

Propter hilaritatem. (c)

(a) Juxta illud Apostoli Hebr. 13. charitas fraternitatis maneat in vobis & hospitalitatem nolite obliuisci. (b) Ut audire quondam cum solatio mereatur: Hospes eram, & collegistis me, Matth. 25. (c) Hortante Ecclesiastico c. 35. In omni dato hilarem fac vultum; hilarem quippe dator em, non Deus tantum, sed & homines diligunt.

ERGA DEFUNCTOS.

Creberrima recordatio

Propter gratiæ societatem. (a)

Tenerima commiseratio

Propter poenæ acerbiteriam. (b)

Celerrima subventio

Propter auxilii necessitatem. (c)

(a) Hinc ad Sacerdotes præcipuè clamant: Misere mini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me. Job. 19. (b) Quia, teste S. Augustino in Psalm. 37 ignis ille etsi non sit æternus, mirò tamen modo gravis est. supraq; om. em poenam, quam homo unquã passus est in hac vita, vel pati potest. (c) Si enim dum cadit asinus, omnes

eum sublevare festinant: & dum porcus cadit, omnes alii porci accurrunt; an non dum clamat inter tormenta Fidelis, celerius subveniadum erit? S. Auguft. f. 44. ad FF. in Eremito,

§. 4.

Observanda erga inferiores.

ERGA PAROCHIANOS.

A Mor Universalis

Propter causæ similitudinem. (a)

Zelus prudens,

Propter officii amplitudinem. (b)

Vita exemplaris (c)

Propter suasionis aptitudinem. (d)

(a) Juxta illud S. Jacobi c. 2. *Nolite in Personarum acceptionibus habere fidem Domini nostri IESU Christi gloria.* (b) Quia Sacerdos est fidelis ille servus & prudens, quem Dominus super familiam suam constituit. Matth. 24. (c) Ut ad imitationem Magistri sui incipiat facere & docere. (d) Quia illa vox libentius Auditorum corda penetrat, quam dicentis vita commendat; quia quod loquendo imperat ostendendo adjuvat, ut fiat. Ut bene S. Gregor. in Pastor. p. 2. c. 3. dixit.

ERGA DOMESTICOS.

Impera discretè negotium

Propter infirmitatem. (a)

Exige mansuetè supplicium

Propter charitatem. (b)

Redde fideliter præmium

Propter æquitatem. (c)

(a) Quia, ut sapienter quidam dixit, mortalium vires, ut pluri-
mum debiles, fervoris & laboris excessu franguntur: exilium con-
tinuatione, roborantur. (b) Nam ut S. Prosper l. 2. de vit. contem-
plat. ait. *Leviter castigatus exhibet reverentiam castiganti, asperitate autem
& inerepatione nimia offensus, neque increpationem recipit, nec salutem.*
(c) Quia dignus est operarius mercede sua, 1. Tit. 5.

§. 5.

Observanda erga seipsum.

ERGA SUAM PERSONAM.

Cura Oeconomix sobria

Propter maiorem ædificationem. (a)

(a) Quia, ut
esse animam
si, noli minimi
quasus, & n
mus benè mo
nim ita obrui
animam negli
Chrysostomu
etiam si negliga
secundum.

(a) Quam
expressit: sac
pulchritudinem
discretior es: j
Creatore tuo in
tolnabilis vidi
modo excusari
insipientium p
ignorare facies
Alexandri dpo

(a) Nam, u
vere, qui redde

Sacerdotis boni.

Cura corporis moderata,

Propter faciliorem operationem. (b)

Cura animæ præcipua

Propter potiorem æstimationem. (c)

(a) Quia, ut rectè Petrus Blesensis ait *vacuum à secularibus oportet esse animum divina servitutis obsequio dedicatum. Magnis addictus es, noli minimis occupari: minima & vilia sunt, quacunque ad sæculi gustus, & non lucra pertinent animarum.* (b) Undè S. Hieronymus benè monet: *ex vilissimis etiam cibus vitanda est satietas; nihil enim ità obruit animum, ut venter plenus, & exaestuans.* (c) Si enim animam negligamus, nec corpus saluare poterimus, inquit rectè S. Chrysostomus. *Qui ergo ordinem servat, & quod primum est, colit, etiam si negligat, quod secundum est, per primi salutem salvabitur & secundum.*

ERGA VOCATIONEM.

Magna æstimatio,

Propter dignitatis eminentiam. (a)

Perfecta cognitio,

Propter muneris exigentiam. (b)

Studioſa executio.

Propter præmii excellentiam. (c)

(a) Quam clarè sequenti ſententiâ Caſſiodorus, in Cat. Mundi expreſſit: *sacerdos DEI, ſi altitudinem cœli contempleris, altior es: ſi pulchritudinem ſolis, & luna, pulchrior es: ſi diſcretionem Angelorum, diſcretior es: ſi omnium Dominorum ſublimitatem, ſublimior es: ſolo Creatore tuo inferior es.* (b) Si enim, ut S. Leo loquitur, *in aliis viſe tolerabilis videtur inſcitia, (eorum quæ ad officium pertinent) quomodo excuſari poteris in eo, qui ſe Magiſtrum infantium, & Doctorem inſipientium proſitetur? ignorans utique ignorabitur, imò & multos ignorare faciet, & ignorari.* (c) Nè audiat, quod miles ignavus Alexandri nomen gerens à Rege Alexandro audire debuit: *Aut nomen Alexandri deponere, aut Alexandro digna gere.*

ERGA MEDIA.

Studium orationis avidiſſimum,

Ad obtinendam gratiam. (a)

Studium mortificationis continuum,

Ad purificandam conſcientiam. (b)

Studium humilitatis neceſſarium,

Ad cavendam vanam gloriam. (c)

(a) Nam, ut benè S. Auguſtinus Hom. 40. ait: *Rectè novit orare, qui rectè novit orare.* (b) *Qui enim Chriſti ſunt, carnero ſuam*

crucifixerunt cum concupiscentiis suis. Galat. 5. (c) Quia perit omne, quod agitur, si non in humilitate custoditur. S. Gregor.

ERGA OFFICIUM.

- E**Xacta diligentia
 Ob muneris dignitatem. (a)
 Reflexa experientia
 Ob operationis facilitatem. (b)
 Invisita constantia
 Ob operationis necessitatem. (c)

(a) Juxta monitum Ecclesiastici c. 33. In omni opere tuo praecelesso. (b) Quia juxta proverbium: Experientia est optima Magistrarum. (c) Quia in cassum bonum agitur, si ante terminum deseratur. S. Gregor. l. 1. Moral.

ERGA EXECUTIONEM.

- P**ura intentio
 Ad augendum meritum. (a)
 Studiose operatio
 Ad implendum officium. (b)
 Generosa resignatio
 Ad tranquillandum animum. (c)

(a) Juxta consilium S. Pauli 1. Cor. 10. Sive manducatis, si vebibitis, si ve aliud quid facitis, omnia in gloriam DEI facite. (b) Ut dicere possit suo modo cum David 1. Par. 29. Totis viribus preparavi in pensas domus DEI mei, seu actionem hanc vel illam; non enim homini preparatur, sed DEO (c) Quia, si Deus est causae illius, quod quaeris, contentus eris, quomodo cunque eveniat. Thom. Kemp.

ERGA INCITAMENTA.

- C**rede DEI praesentiam,
 Quia summus Spectator est. (a)
 Spera promissam Gloriam
 Quia summum praemium est. (b)
 Ama tui victoriam
 Quia summum imperium est. (c)

(a) Quidni enim potiore jure dicat Sacerdos, quam Epicurus Hac ego non multis, sed tibi; satis enim magnum alteri theatrum sumus. (b) Juxta ipsius Dei testimonium: Ego ero merces tua magna nimis, Gen. 15. (c) Nam imperare sibi maximum imperium est, jam olim Sapientes pronuntiaverunt.

ERGA

(a) Juxta S. Cyprian. de Ecclesia Senatus augeat, auctoritas Damone gravetur. Hom. 64. in c. ab Idolis, quibus sciendum sugge

(a) Ita S. P. his contenti sunt, si sum, teste S. dispensator, et minus, inven

Obse

(a) Juxta (b) Ut ipso v. Mini Domini

ERGA PERICULA.

Degusta vinum modicè
 Ob vitandum scandalum. (a)
 Age cum fœminis Angelicè
 Ob cavendum periculum. (b)
 Tracta pecuniam cautè
 Ob fugiendum vitium. (c)

(a) Juxta S. Pauli consilium Timotheo 1. c. 5. datum: Modico vino
 nutrire propter stomachum tuum, & frequentes infirmitates tuas. (b) Ità
 S. Cyprian. de singul. Cleric. dum ait: Sic agite, ut semper in Clericis
 Ecclesia Senatus candidus constet. Severitas in verbis circa fœminas
 vigeat, auctoritas polleat, vigor teneatur, gravitas veneretur. (c) Quia
 Damone gravior est pecuniarum cupiditas, teste S. Chrysostomo.
 Hom. 64. in c. 12. Joan. quàm multi magis persuasi sunt, quàm Ethnici
 ab Idolis, quibus non omnia parent, huic verò omnia, & quodcunque fa-
 ciendum suggerit, obsequuntur.

ERGA REDDITUS.

Moderata procuratio
 Secundùm necessitatem. (a)
 Studiosa conservatio
 Secundùm æquitatem. (b)
 Recta dispensatio
 Secundùm pietatem. (c)

(a) Ità S. Paulus 1. Tim. 6. Habentes alimenta, & quibus tegamur,
 huic contenti sumus. (b) Quia patrimonia pauperum sunt facultates Eccle-
 siarum, teste S. Bernardo. (c) Juxta illud Luc. 17. Quis putas est fidelis
 dispensator, & prudens? & beatus ille servus, quem cum venerit Do-
 minus, invenerit sic facientem.

§. 6.

Observanda circa actiones quotidianas.

DE TEMPORE MATUTINO.

Surge manè velociter
 Suadente æquitate. (a)
 Vestire clericaliter
 Suadente honestate (b)
 Offer preces hilariter
 Suadente pietate. (c)

(a) Juxta monitum Ecclesiastici cap. 32. Horà surgendi nè te trices.
 (b) Ut ipso vestitu ostendat, se consilium S. Pauli secutum: Indui-
 mini Dominum nostrum JESUM Christum. ad Rom. 13. (c) Ità Salo-

mon Prov. 3. Honora Dominum de tua substantia, & de primitiis frugum tuorum, & abundabunt horrea tua frumento, & vino torcularia redundabunt.

DE MEDITATIONE.

- S**it præparata optimè
Ad congruum affectum. (a)
Sit absoluta integrè
Ad solidum profectum. (b)
Sit ordinata practicè
Ad plurimum effectum (c)

(a) Juxta illud Ecclesiastici c. 18. Ante orationem præpara animam tuam & noli esse quasi homo, qui tentat DEVM. (b) Ut experiatur, quod David Psal. 38 dixit: Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exarscet ignis. (c) Qui teste Cassiod. supra Psal. 16. illius est perfecta oratio, cujus & causa clamat, & lingua, & affectus, & visa.

DE ORATIONE VOCALI.

- S**it humilis, & reverens
Quoad corporis dispositionem (a)
Sit prudens, atque diligens
Quoad mentis attentionem. (b)
Sit ardens, atque permanens
Quoad affectus intensionem. (c)

(a) Qui humilium & mansuetorum semper DEO placuit deprecari Judith c. 5. (b) Quid enim prodest strepitus labiorum, ubi cor est murum? neque enim verba deprecantis Deus attendit, sed orantis cor afficit. Ibid. de sum. bono. l. 3. c. 8. (c) Nam virtutis pondus oratio non habet, quam nequaquam perseverantis continui amoris tenet. Veraciter orare est, amoris in compunctione gemitus, & non composita verba referre. S. Greg. in Mor.

DE MENSA.

- P**remitte Benedicite,
Ut pius agnoscaris. (a)
Quod sumis, sume modice,
Ut finem consequaris. (b)
Perolve grates impigrè,
Ut sapius pascaris. (c)

(a) Quia mensa ab oratione sumens initium, & in orationem desinens nunquam deficit, juxta S. Chrysost. (b) Ità Ezech. suadens c. 4. Cibum tuum, quo vesceris, erit in pondere. (c) Juxta Moysis consilium Deut. 8. datum. Cum comederis, & satiatus fueris, benedicas Domino Deo tuo.

DE

(a) Nam
meruat rem
corpus, ut ju
Quidni sua
quies conced
otio frigido
rius, si osten

DE CO

(a) Nam
gratum a
(b) Decet e
silectionem
sua exami
tuus modus. S

(a) Ad ex
(b) Quia
Favus mellis
corpori agi
confortatur

DE RECREATIONE.

Post mensam curas abjice,
 Nè fixa mens gravetur. (a)
 Aptam quietem elige
 Nè corpus enervetur. (b)
 Honeſta verba loquere,
 Nè ſpiritus laxetur. (c)

(a) Nam ſicut nuxa frangit arcum inſenſio, ita neglecta cœnim
 meruat remiſſio, ſi habet commune aduſum. (b) Si enim ſecundum
 corpus, ut iuniorum ſ. ſ. iuniorum apud Deum, teſte S. David i ſal 72.
 Quidni ſua quæque iura nro huic aa reparandas vires viciffimuo ac
 quies concedatur? (c) nem enim ſ. iuniorum cœnim calore perdit, ſi apertio
 oſtio frigido aëri concedatur autus; ita facili devotionis evaneſcit ſpi-
 ritus, ſi oſium lingua per diſſoluta colloquia laxetur. S. Bern.

DE CONVERSATIONE CUM EXTERNIS.

Sit ſancta converſatio,
 Ut Clericus puteris. (a)
 Aequalis ſit dilectio,
 Ut nullum aſperneris. (b)
 Sit efficax locutio,
 Ut plurimos lucreris. (c)

(a) Nam quoties loqueris, toties ſcito, te morum tuorum chiro-
 graphum aliis exhibere. juxta illud: loquere, ut videam te. Wido.
 (b) Decet enim æqualem eſſe menſuram affectionis ubi par eſt cau-
 ſa dilectionis. (c) quod fiet, ſi ſermo ante, quàm proferatur, librâ ju-
 ſtitia examinetur, ut ſit gravitas in ſenſu, in ſermone pondus, & in ver-
 bi modus. S. Ambr. 1. Offic. c. 2.

DE VISITATIONE AGRORUM.

Hos viſita velociter
 Pro obligatione. (a)
 Alloquere ſuaviter
 Pro conſolatione. (b)
 Hortare efficaciter
 Pro confortatione. (c)

(a) Ad exemplum Chriſti dicentis: Veniam, & curabo eum Matt.
 8. (b) Quia qui dulcis eſt eloquio, commendatiorem reddit doctrinam.
 Favus mellis verba compoſita. Prov. 16. (c) Ut medicinam, quam
 corpori agro aſſerre non poteſt, ſuppleat per animum ſalubriter
 confortatum.

DE

DE CONFessione AUDIENDA.

Exacta audientia
De peccatis admissis. (a)
Severa reticentia
De secretis commissis. (b)
Discreta poenitentia
De delictis remissis. (c)

(a) Quia nescit iustitiam observare sententiae, qui non studuit perfectam habere notitiam causae. (b) Juxta illud Ecclesiastici c. 10. *Audisti verbum adversum proximum tuum? (poenitentis contra se ipsum) commoriatur in te, sciens quoniam non te disrumpet.* (c) Hic enim vel maxime implere debet illud Christi: *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis. Tollite jugum meum super vos. Iugum enim meum suave est, & onus meum leve.* Matth. 11.

DE CONCIONE.

Apposita sit. (a) & solida. (b)
Quoad materiae inventionem,
Excocta bene. (c) & fervida
Quoad formae dispositionem. (d)
Decore multo praedita
Quoad ipsam elocutionem. (e)

(a) Nè dum parvis sublimia, & non profutura praedicat. se magis crederet ostendere, quam auditoribus prodesse. S. Gregor. (b) Ut jure uti-
pare possit illa verba: *Audi fili verba mea, verba suavissima, & omnes Philosophorum, & sapientum hujus mundi scientiam excedentia. Verba mea spiritus & vita sunt.* Thom. Kemp. l. 3. c. 13. (c) Alioqui, qui ascendit sine labore, descendit sine honore. (d) Non enim fectari debet lenocinia Rhetorum, sed veritates Piscatorum, sermo meus (debet dicere posse cum S. Paulo 1. Cor. 2.) & praedicatio mea non in persuasibilibus humana sapientiae verbis, sed in offensione spiritus virtutis. (e) Quia quod patinae cibo, hoc elocutio verbo Dei praestat: alterutrum horum fastiditur, si illorum alterutrum sordescat,

DE CATECHESI.

Hanc magni semper aestima,
Ut par est aestimari. (a)
Credere tuis depraedica
Ut par est commendari. (b)
Summa cum cura explica
Ut par est observari. (c)

(a) Quia adolescens juxta viam suam (Catechista ostensam)

tiam cum
Christi: Sin
(c) Nè iust
qui frangat

(a) Jux
qua parafti,
utique judic
collatum ben
niam miser.
Exod. 7
Thom. Ken

PRAX

D
actu habeat
gratiae acqu
ma iusta & a

nam cum senuerit non recedet ab ea. Prov. 22. (b) Usurpans illud Christi: *Sinite parvulos venire ad me, & nē prohibueritis eos.* Marc. 10. (c) Nē iustē audiat querelam illam: *Parvuli petunt panem, & non est, qui frangat eis.* Thr. 4.

DE SOMNO.

Somni quietem excipe
 Ut brevi moriturus (a)
 Arcana mentis discute,
 Ut Judicem passurus. (b)
 DEI favores recole,
 Ut plures percepturus. (c)

(a) Juxta illud Luc. 12. *Hāc nocte animam tuam repetent à te, & quā parasti, cujus erunt?* (b) Si enim nosmetipsos dijudicaremus, non unque judicaremur. 1. Cor. 11. (c) Nam jugiter sibi subvenire facit, cui collatum beneficium ob oculos semper assistit. Cassiod. super Psal. *Quoniam miser. Inspice, & fac secundum exemplar, quod tibi monstratum est.* Exod. 75. *Quod non intelligis dum legis, cognosces in die visitationis.* Thom. Kemp. l. 3. c. 3.

AUCTARII

PARS SECUNDA.

PRAXIS ASSISTENDI ÆGRIS
ET MORIBUNDIS.

PRÆFATIO.

DE dispositione requisita in ægro aut moribundo quoad susceptionem Sacramentorum tractatum invenies suprā, ubi de Pœnitentia, Eucharistia & Extrema Unctione actum est. Hic jam tradimus Praxim juvandi infirmum ut ex parte sua dispositionem illam actu habeat, & alios Actus eliciat, qui conducunt ad statum gratiæ acquirendum, augendum, aut conservandum in illa ultima lucta & agone, in quo agitur de tota æternitate. Minime enim suo

suo officio satisfaciunt Confessarii, qui vix ullis remediis instruuntur, tanquam imperiti medici, ad ægros moribundos accedunt: cuius sæpe ab opportunis eorum monitis, & auxiliis morientium salus æterna dependeat.

§. 1.

Quid Confessario in primo ad ægrum accessu curandum.

Primò igitur Sacerdos ad ægrum vocatus, curet ante omnia seipso excitare magnum desiderium procurandi salutem ægrotantis, hac brevi consideratione ex S. Dionysio: *Divinissimum est conperari saluti animarum.* Et animo ad Deum elevato ex corde dicat: O utinam possim juvare hanc animam, sicut vellem juvari meam in extremo vitæ momento: ô momentum magni momenti, ex quo pendet tota æternitas! Deinde accipiat secum præmeditari, quo modo ex his Præmissis debeat cum ægro procedere.

Secundo, si deprehendat morbum esse periculosum, conabatur impedire frequentem amicorum accessum, & alloquium de rebus mundanis, multò magis inanes eorum gemitus ac ploratus: ut sic æger habeat otium convertendi animum ad cogitationes piæ, & salutaria Sacerdotis monita.

Tertiò, curabit ob oculos decumbentis apponi imaginem Crucifixi, aut aliam, quæ possit in illo Dei, ac Salvatoris sui memoriam excitare: & aquam lustralem in promptu haberi, quæ æger & lætus frequenter aspergatur.

Quarò si medicus aut amici non audeant ægrum de propinquo mortis periculo monere, ipse Confessarius id suaviter & benigne faciat. Hoc enim omittere crudelitas est, non clementia; solet namque æger per notitiam propinquæ mortis ad seriam animæ suæ curam multò magis excitari. Poterit itaque periculum his verbis discretè & molliter indicare: *Sumus omnes mortales, nescimus autem diem, neque horam, medicus iudicat morbum hunc non carere periculo: non nocet igitur tempestivè disponere domus tua, imò juvare potest ad corporis, & animæ salutem.*

Quarò, Moneat ut, si nondum fecerit, testamentum absolvat, ut tantò liberius curas omnes salutis suæ tantum impendat. 2. Ut si quid restituere debeat iustitiæ, satisfaciat. 3. Ut pro animæ suæ solatio procuret elemosynam fieri in pauperes, & Sacrificia,

alia Ecclesiæ; quando moribundus, primo remittit, ad imitandum, orationibus oravit. Ut ipse veniat.

Quando aperiatur, debet inchoari, & ad finem pro sanitate mundanas.

Remedia

Cogita N. proinde quovis tempore. Domini.

Statutum. Ipsi Christus, etiam, quando Dei sapientia. terminatur. & brevi. cum Apostolo. servare.

Tam stultum. quorum. ergo aliqua. in quo. præsentem. precibus. facile. sine ab. æternæ.

alia Ecclesiæ remedia, dicaque ægro; si ipse nunc tui obliuiscas, quando magis amici post mortem tui obliuiscuntur? 4. Ut ex primo remittat injuriam omnibus, qui ipsi inimici & molesti fuerunt, ad imitationem & amorem Christi, qui moriens pro crucifixoribus oravit, dicens: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* Ut ipse veniam postulet ab omnibus, quos dicto vel facto offendit.

Quando autem advenit infirmum mortis nuncio angustatur, debet in promptu habere motiva, quibus mortis horrorem contemnat, & ad sequentes resignationis actus ægrum inducat: quæ quam pro sanis valere possunt ad tollendum nimium affectum erga res mundanas.

§. 2.

Remedia inducentia ad Resignationem, contra nimium mortis horrorem.

1.

Cogita N. Deum esse supremum Dominum vitæ ac mortis, ac proinde vitæ usuram, quam tibi hætenus gratis dedit, quovis tempore pro suo arbitrio repetere posse. Dic ergo cum Domino: *Dominus dedit, Dominus abstulit, sic Nomen Domini benedicimus.*

2.

Statutum est omnibus hominibus semel mori, mortuus est Christus, mortua est Virgo Deipara, &c. Nemo autem melius novit, quando nobis expediat finem vitæ imponere, quam æterna Dei sapientia. Ille verò tanquam amantissimus Pater hunc tibi vitæ terminum ab æterno destinavit. Dic ergo cum Christo in morte & brevi morituro. *Pater mi, non mea, sed tua voluntas fiat.* Et cum Apostolo: *Mihi vivere Christus est & mori lucrum.* Sive vivimus sive morimur, Domini sumus.

3.

Tam stultum est nolle mori, quam nolle esse de numero hominum quorum nè unus quidem à moriendi necessitate eximitur. Si ergo aliquando moriendum est, quando potius, quam hoc tempore, in quo habes tam multa adjumenta pie, ac feliciter moriendi præsentia Sacerdotis, cum Ecclesiæ Sacramentis, cum amicorum precibus & Sacrificiis. Quàm multi sunt casus in quibus postea facile contingeret te abripi morte subitanæ sine cruce, sine pace, sine absolutione, sine extremis Sacramentis, cum periculo salutis æternæ, sicut multis assidue contingit.

¶ Quia

4.

Quid est hæc misera vita, nisi carcer animæ, nisi exilium patriæ cœlesti, nisi gehenna curarum, dolorum, morborum, molestiarum, in qua semper una miseria alteri succedit: Homo natus de muliere brevis vivens tempore repletur multis miseriis. Nonne præstat simul & semel omnibus his malis liberari, & ad illam patriam tendere, in qua neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra. Ubi amodò dicit spiritus, ut requiescant à laboribus suis.

5.

Multi Viri sancti & sapientes finem hujus vitæ magnis votis expetebant, ut malis hujus vitæ, & peccandi periculis liberati ad æternos Christi complexus evolverent. Sic S. Ignatius Martyr, sic S. Catharina Senensis mortem ultio invitabant, S. Theresia admirans dicebat, ô mors, quis te metuat, cum vitam parvas. Dic ergo cum Apostolo: Infelix ego homo, quis me liberabit à corpore mortis huius. Et Cupio dissolvi, & esse cum Christo. Et cæca Regio Prophetæ, *Lamentus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domo Domini ibi vivus.*

6.

Inquit o, cujus rei desiderium possit te in hac vita removere. An cupiditas fruendi amicis? Multo major amicorum & cognatorum numerus te in cœlo expectat: tot majores tui, tot avi, proci patrum, vicini, cognati, fratres fortè & sorores, filii & filię præcederunt, reliqui omnes ad unum brevi sequentur. Non enim hic habemus manentem civitatem, sed futuram inquirimus. An te trahit cupiditas uteridi adhuc tuis bonis, aut hujus lucis usura? At morietur nihil horum amperdis, sed tantum commutas in melius: nam amicitia tua cum sis immortalis, in altera vita fruetur bonis multo majoribus, & nunquam perituris. Docente Apostolo, *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis descendit, quæ paravit Deus qui diligit, ut illum.*

Si dicas, te tantum desiderare longiorem vitam, ut possis melius Deo servire, & ad æternitatem te comparare. At fortè diutius vivendo, longius à salute recederes. *Accidit plerumque, inquit Augustinus, ut qui cœpiit averti, crescat in iniquitate.* Ubi factum est in ipso Salvatore. Fac igitur nunc, quod tunc fieri velles. Potes uno die vel hora, inter omnes actibus, & ardenti Dei amore plures vitæ annos adducere. Et testatur ipsa Scriptura, aliquos ex hac vita magno Deo favore cœlestis evocari, nè per longiorem vitam pereant, nec tamen si dèmini is mereri. Audi Scripturam Sapient. 2. *Raptus est, nè moreretur, et intellectum ejus, & Consummatum in brevi explevit tempus.*

am multa. Dic ergo cum magno erga paternam Dei providentiam
 Et tu Domine, si optime nosti quia mihi expediat: da quod jubes, &
 ut quod vis, paratum cor meum Deus, paratum cor meum, ut faciam
 omnissimam voluntatem tuam.

§. 3.

Incitamenta ad patientiam contra morbi dolores.

I.

A Mice N. nonne desideras sequi Christum Salvatorem tuum,
 qui pro te multa passus est? Dices haud dubie, desidero. Audi
 tu, Christum tibi loquentem, *Qui vult venire post me, tollat Cru-*
cem suam & sequatur me. Ecce hi dolores sunt tua Crux, quam debes
 portare ut Christum sequaris. Si oportuit Christum pati, ut intraret
 gloriam suam, quomodo poteris tu sine patientia intrare in glo-
 riam alienam? Dolores tui, fateor, magni sunt, sed dolores & tor-
 menta Christi fuerunt multo majora. Cogita illius scelerem san-
 guinem, quo ex sola Passionis suae consideratione toto corpore
 percussus est. Si capitis dolore cruciaris, respice caput ac frontem
 Christi Salvatoris tui acerbissimis spinarum aculeis undique saucia-
 tum. Si pectoris, aut lateris molestia torqueris, aspice latus Christi
 crudelissimi militis lancea perforatum. Si in manu, aut pede
 dolorem sustines; converte oculos ad Christi manus & pedes acu-
 tissimis clavis Cruci affixos. Deinde magno affectu dices. *Non est*
discipulus super Magistrum: Si Dominus & salvator pro delictis meis
omnia sustinuit, quanto magis debeo ego ex illius amore aliquid sin-
gere.

2.

Cogita, te per morbi dolores patienter toleratos futuras Purga-
 torii poenas ex parte, vel ex toto compensare, & magnum celestis
 patrie incrementum acquirere, monente Apostolo 2. Cor. 4. *Mor-*
bentaneum, & leve tribulationis nostrae aeternum gloriae pondus operatur
in nobis. Et iterum ad Rom. 8. *Non sunt condigna passiones huius tem-*
poris ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis. Dic ergo cum S.
 Augustino Domine hic ure, hic seca, ut in aeternum parcas.
 Ecce in hunc finem Christus ex pretioso Calice Passionis suae
 dolores tibi propinat. Nonne ipsius Calicem libenter accepta-
 to die vel hodie, & hos dolores, licet amatos, ex illius amore exhaustis, cum
 annos admodum dicens. *Calicem, quem dedit mihi Pater, quomodo non bibam il-*
lum? Pater, si non potest Calix ille transire, nisi bibam illum, fiat volun-
taria.

Nonne magni faceres, si quis tibi sacratissimae Crucis Christi re-
 liquias insignes, aut particulas aliquas donaret? Ecce tibi Christus

ipse mittit hos dolores tanquam particulas gravissimæ Crucis, quam ipse in corpore & in anima sua ex tui amore sustinuit. *ergo ex toto corde Salvatori tuo.*

Domine IESU Christe, ad amorem & gloriam tuam suscipio paternam manum tuam omnes ac singulos huius morbi dolores ac molestias, tanquam totidem reliquias sanctissimæ Crucis tuæ mihi à te donatas. Iste dolores tanquam tales amplector & exosculor: & eas in corporis & corporis mei theca cum patientia, imò etiam cum gaudio portare desidero. Salva Crux pretiosa, quæ decorem traxisti de membris Domini mei Iesu Christi. Suscipe me discipulum ejus, qui pependit in te: ut per te me recipias, per te me redemisti. Christo confixus sim Cruci, vivam ego, jam non ego, vivat verò in me Christus.

Cogita, quomodo Sancti omnes optabant stigmata vulnerum Christi in suo corpore gestare. Quomodo S. Paulus gloriabatur stigmata Domini Jesu in suo corpore portare. Quomodo S. Franciscus pro summo favore cicatrices quinque vulnerum Christi in corpore suscepit, etiam si ex illis copiosus sanguis profunderet. Quomodo S. Catharina Senensis cum ingenti gaudio similem gratiam Christo complexa est, licet tantos dolores inde sentiret, ut se morituram putaret. Certissimum autem est, & fide credendum, illi dolores ac molestias magno Dei favore & munere tibi concessore, se, si illos ad honorem, aut amorem Dei patienter sustineas. *igitur ex animo cum Sanctis illis Deo charissimis.*

O Deus. ô Saluator dilectissime ad amorem & honorem diuini gestatis tuæ suscipio de manu tuâ hos cruciatus ac molestias, eosque amplector tanquam Stigmata vulnerum tuorum, & vestigia tormentorum, quæ in sacratissimo Corpore sustinisti. Et utinam eodem animo sensu ea in corpore meo sustinerem, quo S. Paulus Apostolus, S. Franciscus Confessor Seraphicus, S. Catharina Senensis, alique tibi charissimi.

Vitam haberem illum pro te patiendi ardorem, quem habuit S. Laurentius, dum super ardentes prunas in craticula versaretur. Quem habuit S. Stephanus, dum inter lapidum imbres toto corpore contunderetur. Quem habuit S. Sebastianus, dum sagittis undique confingeretur. Quem habuerunt reliqui Martyres & amici tui, quorum maximum gaudium erat pro te secari, uri, laniari. Quod mihi deest tu supplere generis, Saluator mi, cum quo vivere volo & mori. Amen.

S. 4.

De exercitio Fidei, Spei, & Fiducie in Deum.

UT æger disponatur ad actus efficaces Amoris & Contritionis, plurimum juvat illum primò excitare ad vivam Fidem

nae Crucis fiduciam erga Deum, ac merita Christi, aliaque Fidei mysteria, quantum personae dispositio parietur; nam ut ait Apostolus ad Heb. 11. *Sine Fide impossibile est placere Deo.*

Quod si esset æger qui in Fide vacillaret, & consilium indigeret, proponi posset illi breviter quædam ex argumentis, quæ pro Ecclesia Romana supra in *Controversiis* exposuimus.

Itaque inducendus est æger, ut devotè & attentè recitet Symboli Apostolorum: vel ipse Sacerdos illi præcat singulas Symboli partes pronuntiando. Quod si infirmior sit, quàm ut hoc commodum, aut consultum videatur: procedat Sacerdos per paucas interrogationes hoc modo.

Nonne credis in Deum & Salvatorem nostrum IESUM Christum, &c. Credo. Nonne cupis vivere & mori in Fide, quam sancta Romana Ecclesia credendam proponit? Cupio. Abrenuncias omni diabolica suggestioni, quæ possit tibi in contrarium occurrere nunc & in horam mortis? Abrenuncio in perpetuum: & utinam possem Fidem hanc sanguine meo consignare.

Nonne spem tuam & firmam fiduciam salutis æternæ habes repositam in Dei misericordia, & meritis Salvatoris nostri Iesu Christi? Respondet: Igitur Domine speravi, non confundar in ævum.

Dice go cum Jobo c. 19. Scio, quia Redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra resurrecturus sum, & in carne mea videbo Deum Salvatorem meum: quem visurus sum, & oculi mei conspiciunt eum, non alium. Reposita est hæc spes mea in sinu meo.

Debes igitur scire, nulla esse peccata tam multa aut magna, quæ remitti non possint per infinita Christi merita, quæ per Sacramenta, aut sinceram cordis Contritionem nobis applicantur. Exemplum habes in S. Magdalena, quæ quamvis esset magna in ciuitate peccatrix, postquam sermō ad Christum conversus est, & de peccatis doluit, dixit ei Dominus: *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum.* Et latro, qui tantum in Cruce ultimam vitam cum fiducia dixit: *Domine memento mei cum veneris in regnum tuum:* statim a Christo auditur: *Amen usco tibi, hodie mecum eris in Paradiso.*

Respice Christum in Cruce expansis brachiis paratum te ad suum complexum & gratiam admittere, modò tu velis totam cordis fiduciam ad illum recurrere. Audi illum ultrò invitantem: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.*

Cogita, Deum Patrem esse benignissimum, qui non vult mortem peccatoris, sed magis ut convertatur & vivat. Ipse te creatorem, ipse te ad Ecclesiam tuam vocavit, ipse te per Filium suum unigenitum

unigenitum redemit. Accurrit igitur ad ipsius sinum, tanquam creatura ad Creatorem, servus ad Dominum, redemptus ad Redemptorem, filius ad Parentem, Ipse est, qui filium etiam Prodigum multa flagitia ad se reducem cum gaudio recepit Tu tantum corde contrito. *Pater peccavi in cælum & coram te, & jam sum dignus vocari filius tuus.* Et ipse cum lætitia paterna vultu expandet, dicens: *Gaudere oportet & exultare, quia filius meus mortuus erat, & revixit, perierat, & inventus est.* Testatur enim majus esse gaudium in cælo super uno peccatore pœnitentiam agentem quam supra nonaginta novem iustis, qui non indigent pœnitentiâ.

Postquam Sacerdos hæc aut alia fiduciæ motiva cum affectu posuit, suggeriet per intervallum aliquam ex sequentibus sententiam identidem ab ægro ore vel corde repetendam. *Domine, si habes de me damnare potes, habes etiam unde potes salvare: misericordia tua mini super omnia opera ejus.* Quomodo pater miseretur filiorum, & misertus est Dominus timentibus se. Domine non timebo mala, quoniam tu mecum es. Pone me Domine juxta te, & cujusvis manus precestrina me. *Protektor noster aspice Deus, & respice in faciem Creaturæ tuæ.* Ad te Domine levavi animam meam, Deus meus in te confisus erubescam. *Pater meus, & mater mea dereliquerunt me, Domine autem assistens es mihi.* Iuxta est Dominus his, qui tribulati sunt corde, humiles spiritu salvabit. Magna est super carlos misericordia tua, usque ad nubes veritas tua. Quis unquam speravit in Domino & defusus est? In te Domine speravi, non confundar in æternum. Hoc quam repetit æger, concludere potest Sacerdos hæc oratione. *Domine cui proprium est misereri semper & parcere, suscipe deprecationem nostram, ut nos & omnes famulos tuos, quos delictorum catena confregisti, miseratio tua pietatis clementer absolvat, Per Christum Dominum nostrum, Amen.*

§. 1.

De exercitio Amoris in DEVM & perfectæ Contritionis.

Actus hic maximi momenti est, & ad illum æger aut moribundus omni conatu adjuvandus est: nam si in susceptione sacramentorum aliquid forte obicis quocunque modo interveniat hic actus est & quidem falsus, qui peccatorem reddit salutis foveam solutæ se. urum Proinde ad illum primò per idonea motiva dirigendus est, deinde ipse actus pro viribus eliciendus.

Primò, considera N. Dei bonitatem, Majestatem, excellentiam

infinitam suam ex nihil conservat. Infinitus amor in amoris infinitus ipsum u corde, & ex t huius miseria Nonne N. I filius, quam creaturis infinitis ergo tandem Dilige te I & totis viribus amplius diligissem: cerè Considera ergo amore creaturam, quam amamus, vel beatitudo, dulce creator, à quo tenuis radii in creaturis amamus, quantum debemus. O quam se tua infinita! in æternum. Deus meus terram, Deus Considera nem ac multum vitte ad imaginem quos tuos locum integrum & Animam tibi nature & gratia Ut post hanc princeps efficiat ergo diligis

infinita

infinitam super omnes creaturas, quas ipse solo nutu voluntatis
sua ex nihilo produxit, & infinita benignitate assidue regit & con-
servat. Infinitae ejus majestati ac bonitati debetur à te, & ab omni-
bus, amor infinitus. O utinam possimus illum rependere! Sed quia
amoris infiniti incapaces sumus, tantum mandat nobis, ut diliga-
mus ipsum ut Deum & Dominum super omnes creaturas ex toto
corde, & ex tota anima, & ex totis viribus nostris, sic ut pro nulla re
hujus miseræ vitæ velimus ipsum offendere, aut ab illo separari.
Nonne N. hoc tibi æquum & justum videtur? Quid enim ju-
lius, quàm ut Deum, & Creatorem, & Dominum, qui omnibus
creaturis infinitè dignior est, super omnes creaturas diligamus. Dic
ergo tandem.

*Diligo te Deus meus, diligo te ex toto corde meo, ex tota anima mea,
& totis viribus meis super omnes res hujus mundi; & utinam amplius
& amplius diligerem. Et utinam ab amore tuo nunquam peccando reces-
sem: cerè cum gratia tua nunquam amplius recedam.*

Confidera secundò, quare in hoc mundo creaturas aliquas ma-
gno amore complectimur? Nempe propter aliquam pulchritudi-
nem, quam in illis videmus, vel dulcedinem, quam in illis senti-
mus, vel benignitatem, quam in illis experimur. Illa ipsa pulchri-
tudo, dulcedo, benignitas, est in Deo infinites major & perfe-
ctior, à quo omnis pulchritudo & amabilitas creaturarum, sicut
tenuis radius à sole & rivus exiguus ab oceano descendit. Si igitur
in creaturis tenues umbras, & rivus divinæ bonitatis adama-
mus, quantò magis ipsum omnis boni fontem & originem diligere
debemus.

*O quam serè te cognovi pulchritudo aeterna, quàm serè te amavi boni-
tas infinita! Nunc cerè super omnia te unum amo, & amare desidero
in aeternum.*

*Deus meus & omnia! Quid mihi est in cælo, & à te quid volui super
terram, Deus cordis mei, & pars mea Deus in aeternum.*

Confidera terriò, beneficiorum à Deo acceptorum magnitudi-
nem ac multitudinem, ex mera ac gratuita Dei benignitate. Crea-
vit te ad imaginem & similitudinem suam ex innumeris hominibus,
quos tuo loco creare potuisset. Corpus tibi dedit præ multis aliis
integrum & sanum, non claudum, aut cæcum, aut informe, &c.
Animam tibi donavit immortalem, rationis capacem, & multis
naturæ & gratiæ donis præditam. Et quem in finem sic te creavit?
Ut post hanc vitam cum ipso Deo felicitatis & gloriæ aeternæ par-
ticeps efficiaris, quo nullum majus donum ex cogitari potest. Si
ergo diligis parentem, qui tantum corpus tuum genuit, & pauco-

rum tantum annorum hereditatem tibi comparavit, quando maiore dilectione & affectu debes Deo adherere, qui non tantum corpus sed etiam animam immortalem, & hereditatem æternam tibi in coelis præparavit.

O Creator mi, ô Pater æterne, diligo te super omnem mundi dilectionem, non tantum quia ego hac à te bona accepi, sed quia in teipso tam benivolus, tam pius, tam benignus, ut me indignum tui tuis donis ac bonis prævenire dignatus fueris. Et interim ego in te peccando fui tam ingratus, quando tu erga me fuisti tam gratus.

Considera quarto, postquam Dei dona, & spem salutis æternæ peccato perdidisti, quomodo per filii sui mortem, Passionem & Sanguinem te à suppliciis æternis redemit. Quomodo iterum iterumque relabentem ab inferni pœnis toties conservavit, in quibus hoc momento arderes, nisi Deus erga te divinæ iustitiæ rigorem continuisset.

Sic ergo Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, dilexit hanc animam meam ut per ejus Sanguinem me à morte æternæ conservaret. Quid ego retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Suscipe saltem cor meum, & animam meam, & amorem meum, & vitam meam: ut amore amoris tui moriar, qui amore amoris tui dignatus es mori in ligno Crucis.

Considera quinto, immensam ac perpetuam Dei ac Salvatoris in te charitatem, in eo, quod velit in Sacramento Eucharistiæ nobiscum assiduò permanere, & seipsum nobis in cibum & alimentum præbere, dicens: Qui manducat meam Carnem & bibit meum Sanguinem in me manet & ego in eo. Et, Qui manducat hunc panem vivet in æternum. Quamnam mater adeò tenerè diligit filium suum, ut carnem & sanguinem suum in alimentum præbeat: Christi vero nos amor omnium hominum amorem adeò superat, ut satis illi fuerit morte suâ nos redimere, sed etiam voluerit carnem, & Sanguinem, & animam, & divinitatem suam nobis in escam, in solatium in vitæ æternæ pretium relinquere.

Dic ergo cum S. Augustino: O anima mea, si pigeat amare, te pigeat te saltem redamare Deum & Salvatorem tuum, tali amore te pervenientem. O amor mi! Si delicia tua sunt esse cum filiis hominum, quomodo non erunt delicia mea esse tecum. Diligam ergo te fortitudo mea Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus, & amor meus in æternum.

Considera sexto, ingentia beneficia, quæ Deus præ multis aliis ex speciali amore tibi in particulari concessit. Primò vocavit te ad veram Ecclesiam & Fidem, sine qua nulla est salvatio, id est

peculiari favore ad me, & hominum, si Deus tuus illud c, si Deus per amicos a tionem abd Secundo, pultmo in ut Tertio, quæ licos, qui te homines se Quarto, C eramentorum venit, ut pot obtinere, i salutem æte potes ex an omibus, q qui quodam amare super Apostoli & qua ex toto exultavit s Et ut po Suscipe Dom lectum, & tus es, id est morem tuum posco in rebus Quæ dæ exitatum det, poter Contritione aut particu suadere, u runt. Tertio aut factio Dei amore bita, aut al peculi

tantò major peculiari favore & auxilio, teste Christo, Joan. 6. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit illum.* Cogita, quàm multa hominum millia in sua infidelitate & hæresi æternum pereant, quos si Deus tuo loco ad suam Ecclesiam ita vocasset, fortè multò ardentius illum coluissent & amassent. Cogita, quid de te factum fuisset, si Deus permisisset te nasci ex parentibus hæreticis, aut educari inter amicos aut cognatos hæresi infectos, qui te in errorem & damnationem abduxissent.

Secundò, quomodo divina providentia non permiserit, ut sinè Baptismo in utero matris extinctus fueris, ut multi alii.

Tertio, quòd ab infantia nactus fueris Magistros probos & Catholicos, qui te in timore Dei, & amore virtutis continuerunt, ne inter homines sceleratos & perditos vitam duceres.

Quartò, Quòd tibi præ multis aliis præbuerit usum frequentè Sacramentorū, à subitanea morte, & à damnatione æterna conservaverit, ut possis in gremio Ecclesiæ mori, Sacerdotis absolutionem obtinere, in perfectò Dei amore & gratia vitam terminare, & ad salutem æternam cum Christo & Sanctis in cælo pervenire. Verè potes ex animo cum Propheta dicere: *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi.* Quomodo non diligam illū super omnia, qui quodammodò super omnes me dilexit? O mi Deus, desidero te amare super omnia, sicut te diligunt Angeli in cælo, sicut te diligunt Apostoli & Martyres, & sicut te dilexit sanctissima Virgo Deipara, cum qua ex toto corde & affectu dico: *Magnificat anima mea Dominū, & exultavit spiritus meus in Deo salutari meo.*

Et ut possim quantum in me est amorem amore compensare. *Suscipe Domine universam libertatem meam, accipe memoriam, intellectum, & voluntatem meam. Quidquid habeo ac possideo, mihi largi- tus es, id totum tibi restituo, ac tua voluntati irado gubernandum. Amorem tuum cum gratia tua mihi dones, & dives sum satis, nec ultra posco in rebus creatis.*

Quando advertet Confessarius poenitentem suum his motivis excitatum, & ad Dei amorem inflammatum esse dum ferrum candet, poterit primò cum illo recitare aliquos actus Charitatis & Contritionis infra exprimendos, ut ad Confessionem generalem, aut particularem. aut ad alia Sacramenta disponatur. *Secundò*, suadere, ut ex Dei amore ignoscat omnibus qui illum offenderunt. *Tertio*, hortari, ut ab omnibus veniam postulet quos dicto, aut facto offendit. *Quartò*, ut morbi molestias, aut mortem ex Dei amore libenter suscipiat. *Quintò*, ut promittat præstare debita, aut alia, quæ judicat ad ægrī salutem necessaria. *Sextò*, ut

proponat, si Deus vitam ulteriorem dederit, optimo pietatis exemplo aliis prælucere.

§. 6.

*Actus varii Contritionis & Amoris DEI
super omnia.*

I.

O Magne Deus! Te amo super omnia, te diligo ex toto corde, ex tota anima & ex omnibus viribus meis: ac firmissimè propono omnia mandata tua implere, omniaque te aspirante peccata vitare. Et quare? non alia causâ, quàm eb immensam perfectionem, incomprehensam potentiam, altissimam sapientiam, infinitam bonitatem tuam, sive propter teipsum, & quia omni amore dignissimus es. O Pater! ô Fili! ô Spiritus sancte! ô sanctissimam Trinitas! ô Deus meus & omnia.

II.

Domine Jesu Christe, verus Deus, & verus homo, Creator & Salvator meus, doleo ex toto corde meo, quòd te offenderim, quia tu Deus meus es, & te amo super omnia, firmiterque statuo, nunquam posthac peccare, sed omnes peccandi occasiones evitare. Propono quoque peccata mea confiteri, poenitentiam, quæ injuncta fuerit, exsolvere, & **quid** alicui debeam, restituere. Amore etiam tui remitto injuriam omnem à quocunque mihi factam. Insuper & expianda peccata mea, offero Majestati tuæ vitam, labores, & bona opera mea universa. Ut verò humillimè peccatorum meorum veniam efflagito, ita confido, ab infinita bonitate tua per merita sanctissimæ Passionis, Sanguinis & mortis tuæ, ea mihi remittenda: præstandam etiam gratiam, quâ vitam meam emendem, & in sanctissimo servitio tuo in finem usque persequerem, Amen.

III.

Delicta mea, Deus meus, expavescō, & ante te erubescō, cum veneris judicare, noli me condemnare. Doleo Deus cordis mei, doleo ex toto corde meo, quòd offenderim ac læserim supremam bonitatem ac majestatem tuam. O cur unquam displicui tibi! ô amabilissima bonitas! ô Majestas colendissima, doleo jam ex solo sincerissimo amore tui, qui amari super omnia infinitè dignus es. Amo te Deus meus: & amare te & glorificare te volo in æternum, Amen.

IV. O

O Deus meus
bonus, infinitè
amabilem,
sanctè, præstans
tibi, & hoc
spiro, quoties

Deus meus
offenderim
& cum omni
plector, &
quod vis.

O Deus
fuisti erga me
Pater mi, in
to corde de
tempore at

Praxis

Nonne
Roma
volo.

Nonne fide
& fidenter d
quoniam tu

Nonne d
Amo, & am
nam diligen
quo diligunt

Nonne d
amore profe
vina illius m

Nonne te
manus DEI
disponat.

pietatis ex

DEI

oto corde,
ssimè pro
ate peccata
perfectio-
m, infini-
mni amore
sanctissimi

, Creator
ffenderim,
que statuo.
ones evita-
ciam, que
restituere.
e mihi illi-
ati tuæ vi-
d humilla-
ab infinita
& mortis
quâ vitam
sque perfe-

esco, cum
ordis mei,
supremam
icui tibi
eo jam ex
itè dignus
o in æter-

IV. O

IV.

O Deus meus, Amor meus, omne bonum meum, & in te infinitè bonus, infinitè benignus ! utinam nunquam offenderim te infinitè amabilem, nec offenderem posthac in æternum ! Hoc ego, Pater sancte, præstare desidero omnium creature tuarum mihi possibili affectu, & hoc desiderium ac propositum toties renovare, quoties respiro, quoties vivo, nunc & in æternum.

V.

Deus meus & omnia, doleo purè propter te, quòd unquam offenderim te infinito honore, amore, obsequio dignissimum, & cum omnibus Sanctis & servis tuis tuum beneplacitum amplector, & amplectar in æternum. Da quod jubes, & jube quod vis.

VI.

O Deus meus ! ô Jesu cordis mei ! quàm bonus semper fuisti erga me ! & heu, quàm ingratus ego erga te ! Ignosce Pater mi, ignosce Pater misericordiarum, & concede, ut extoto corde deinceps adhæream tibi & sanctissimæ voluntati tuæ in tempore atque æternitate, Amen.

§. 7.

*Praxis eadem per breves interrogationes, quando
ager loqui vix potest.*

Nonne firmiter credis omnia, quæ tibi Deus per Ecclesiam Romanam credenda proponit ? Credo, in ea fide mori volo.

Nonne fiduciam tuam omnem in Deo Jesu tuo defixisti ? Defixi, & fiden. er dico ; In te Domine speravi, non confundar in æternum ; quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me.

Nonne Deum amas super omnia propter infinitam ejus bonitatē ? Amo, & amabo in æternum Deum meum, Creatorem meum ; utinam diligerem te Salvator mi, eo amore, quo dilexit te mater tua, quo diligunt te in cælo Sancti tui in æternum.

Nonne doles ex animo te Deum toties offenderisse, quem summo amore prosequi debueras ? Doleo, idque Dei solus causa, quia divina illius majestas toties à me peccando offensa est.

Nonne te Deo totum tradis, qui tibi totum dedit ? Trado in manes DEI, vitam & mortem meam, ut deus pro suo arbitratu disponat.

Nonne

Nonne, si Deus te pristinæ sanitati redderet, aliter vitæ tuæ rationes institueres? instituerem, & ardentius quàm hæcenus Deum meum amarem, eique servirem.

§. 8.

Ad sacrum Viaticum præparatio.

Viaticum differt à Communione ordinaria, quòd in hac petimus à Deo gratiam benè vivendi per hoc autem gratiam benè moriendi; idque viatici nomen designat, quod nihil aliud est quàm annona, sive comeatus ad futurum iter. Sed quò longè via est à terra in cælum, ad quò moribundus properat, eò S. Martini Ecclesia filios suos decedentes Viatico instruit potentiore Corporis & Sanguinis Christi.

Forma dandi Viaticum hæc est: *Accipe frater (vel soror) Viaticum Corporis Domini nostri Iesu Christi, qui te custodiat ab hoste maligno, & perducatur in vitam æternam. Amen.*

Forma verò Communionis ordinariæ: *Corpus Domini nostri Iesu Christi custodiat animam tuam in vitam æternam.*

Qui manè celebravit, vel communicavit, & postea eodem die incidit in periculum mortis, potest iterum Communionem sumere non jejunos per modum Viatici. Et, si postea periculum ducit, & æger id multum desiderat, potest idem permitti post unum alterumve diem. Conc. enim Constantiense Sess. 13. tempus non limitat, quando dicit in casu infirmitatis Eucharistiam dari posse non jejuno. Aliàs interstitium ordinarium solet esse 7. vel 8. dierum.

Potest dari viaticum ægro, qui ex febris in delirium incidit, si antea illud desideraverit, aut signa Contritionis ediderit, nec appareat periculum irreverentiæ. Ità Rituale Rom. Item damnato ad mortem, etiam non jejuno, si necessitas urgeat.

Quilibet Sacerdos in extrema necessitate, si Pauchus desit, potest præbere Viaticum. Et, si alia hostia non suppetat, potest Sacerdos ex hostia majori, quâ celebrat, particulam pro moribundo reservare.

Sacerdos allaturus Viaticum, conetur antea, si tempus suppetat, excitare in ægro magnum desiderium hujus Sacramenti, idque ut præstet efficacius, verba Ecclesiæ augustissimum Convivium venerantis proponat. *O sacrum Convivium, in quo Christus sumitur! recollitur memoria Passionis ejus mens impletur gratiâ, & futura gloria nobis pignus datur.* Puncta hic quatuor consideret, quasi totidem sacratissimi epuli fercula,

1.

Ad illa verba, *O sacrum Convivium, &c.* perpendat SS. Eucharistiam dari viatoribus permodum cibi, nè deficiant in via ad patriam cœlestem; grandis enim adhuc restat via, hostibus multis ac latronibus infestissima: ideoque Servator tuus, amice, nè animum desponderes, paravit in conspectu tuo mensam adversus eos, qui tribuant te; ad hanc mensam ubi dignè accubueris, dices audacter: *Si ambulare vero in medio umbra mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es Domine.* Quare S. Nicolaus Tolentinus tam enixè V. Eucharistiam expetebat? *Ut ratio, inquit, Viator munus non desiciam in via ad cœlestem patriam profecturus; & si ob demerita mea impius Belial hostis meus mihi occurrerit, possim fidenter dicere: Dominus mihi adjutor, & ego despiciam inimicos meos.*

2.

Recolitur memoria Passionis ejus. Idè autem voluit Dominus Passionis suæ apud nos jugem esse memoriam, quod in ea divitias nostras spesque omnes suas habere debeamus.

B. Hugo à S. Viatore tria in votis habuisse dicitur. 1. Ut cibus ultimus esset Eucharistia. 2. Ut ultima cogitatio, sive meditatio esset de Passione Domini nostri Jesu Christi. 3. Ut supremum verbum esset dulcissimum JESU nomen. Quidni & tu ejusmodi vota concipias?

3.

Mens impletur gratiâ. Quod corporeus cibus corpori, hoc panis celestis præstat animæ: ille membra corporis, hic animæ potentias reficit, nutrit, confirmat.

4.

Futura gloria nobis pignus datur. Quis ad illud pignus non fidenter aspiret, quod opem certam æternæ vitæ adducit?

Ubi verò allata fuerit Venerabilis Eucharistia, quantum infirmitas patietur, Deum præsentem veneretur, atque adoret. Sæpè visa est Eucharistia morituris vires addere, ut in illo supremi temporis articulo, suum in Deum amorem religionemque palam facerent. Exemplo sit S. Guilielmus Archiepiscopus Bituricensis, qui, licet animam agere videretur, simul atque Deum suum ad se venire cognovit, perinde ac si morbus omnis remississet, de strato proiliens, concito gradu Servatori suo processit obviam, cumque flexis humi genibus totusque lachrymis diffuens, quantâ potuit animi corporisque demissione veneratus est, instantemque illi agonem suum commendavit.

Tum

Tum in agro iterum excitet Sacerdos vehemens sacratissimum viatici desiderium, in quem finem breviter repeti poterunt prædicta; tum exempla adferri eorum, qui ardentissime cœlesti hoc panem vitæ excessuri muniri voluerunt.

S. Maria Magdalena admonita, ut cœlum peteret, etsi itinens duces Angelos haberet, hoc tamen iter ingredi renuit. nisi prius Christum, Dominum Angelorum, comirem & ducem haberet.

S. Ambrosii Mediolanensis Præsidis desiderio, quod præ morbi magnitudine aperire non poterat, Deus miraculo satisfacit, nam nocte divinus admonitus Vercellensis Episcopus, ailarâ Venerabili Eucharistiâ, Viatico illum refecit.

His aliisque æger accensus, quàm maximâ potest reverentiâ divinum viaticum recipiat: quo accepto, consideret nobis huius cibi dignitatem, repetitisque Fidei, Spei, ac Charitatis actionibus dicat; *Maue nobiscum Domine qui manam advesperasceit, & inclinata est jam dies. Breves aies me sunt, & solum corpori meo super sepulchrum. Bone Iesu esto mihi Iesus & Salvator, ubi corpus meum aquam committo.*

§. 9.

Ad extremam Vnctionem dispositio.

Forma conferendi in Rituali exprimitur: iterari potest, quando novum mortis periculum imminet. Ministrandi est etiam moribundis, licet iam antea non perierint. Pueris etiam dandam post septimum annum, si habeant usum rationis, etsi nunquam communicaverint. Alias resolutiones vide supra *part. 4. c. 6.* ubi de Extrema Vnctione agitur.

Effectus huius Sacramenti ex Concilio Florentino est mentis tranquillitas, & quantum expedit, etiam corporis. Hinc Sacerdos refutet errorem & timorem illorum qui cupiunt semper differri Extremam Vnctionem, eò: quod persuadeant sibi ea collatâ de vitæ actu esse. Cardinalis Bellar. asserit: deò rariore ægros hunc sanitatis fructum decerpere, quod serius ad hanc vitæ arborem accedant.

Narrat Joannes Nider, Rupertum quendam Imperatorem circa annum Christi 1400. huius opinionis aspergine non leviter tinctum fuisse; at non impunè: nam continuo tot tamque gravibus scrupulis torqueri cœpit, ut propius nil fuerit, quam ut non modò de corporis, sed & de animæ salute deturbaretur. Impedit Dei favor. Spiritualis hæc ei medicina adhibita, dumque orationes ejus pietatis plenissimas percipit; ô me imprudentem inquit, qui oratio-

nes tam pi-
mez: & ver-
bus imperium
Dum æger

bus pascit: I
intende, Dom-
salus tua ego p

Sacerdos p
perandæ sani-
to consentau-
recitet.

Concede hu-
mentis & corp-
hu intercessio-
Omnipotens se-
firmo famul-
mi reddidit sibi

Postquam
ribus con-
ab his jurari p-
sentiâ ad C-
semodum si-
Deinde ad
tem obeunda
neat ad hanc
viam ambula-
Eucharistiæ u-
quod ad salut-
bus esse morte-
ingentes thes-
ros præter-
nunc

facratissimæ: & verò ignovit, vitæ annos insuper non paucos indulfit, qui-
unt prædicatione: & verò ignovit, vitæ annos insuper non paucos indulfit, qui-
ti hoc pangebus imperium suum sospes administravit.

Dum æger inungitur, animum his aliisque similibus orationi-
bus pascit: *Iesu fili David miserere mei: Deus in adiutorium meum*
Domine ad adjuvandum me festina: Bone Iesu dic anima mea,
Salus tua ego sum.

Sacerdos peractâ Unctione ægrum animet ad fiduciam recu-
perandæ sanitatis, si id animæ profuturum sit, divinoque placi-
to consentaneum; atque in hunc finem *hæc* aliasque orationes
recitet.

Concede hunc famulum tuum qualis sum, Domine Deus, perpetuâ
mentis & corporis sanitate gaudere, & gloriosæ B. Mariæ semper Virgi-
nis intercessione à presenti liberari tristitia, & æternâ perfrui lætitiâ.
Omnipotens sempiternæ Deum, salus æterna credentium, exaudi nos pro
infirmo famulo tuo N. pro quo misericordia tua imploramus auxilium,
et reddidit sibi sanitate, gratiarum tibi in Ecclesia tua referat actiones.

§. 10.

Admonitio ad presentes de morte.

POSTquam æger expiraverit, Sacerdos animam ejus circumstan-
tibus commendet, dicatque nullo modo defunctum efficacius
illis juvari posse, quam si purga à statim per Confessionem con-
scientiâ ad Communionem religiosè accedant, ejusque fructum
permodum suffragii defuncto impertiant.

Deinde adhortetur presentes de adhibenda cura ad felicem mor-
tem obeundam. 1. Quia ab illa beata æternitas dependet. 2. Mo-
neat ad hanc obtinendam necesse esse per rectam vitæ innocentis
viam ambulare, & frequentem Sacramentorum Pœnitentiæ, &
Eucharistiæ usum adhibere. 3. Considerent pretiosum esse tempus
quod ad salutem operandam conceditur. 4. Maximè certam omni-
bus esse mortem, horam verò mortis incertam. 5. Exiguo labore
ingentes thesauros comparari posse. 6. Nihil nos hinc asportatu-
ros præter virtutum bonorumque operum fructus. 7. Id
nunc agendum, quod fecisse optaremus, si modò

**supremum vitæ momentum
adesset.**

APPEN-

APPENDIX.

QUIA VERO NON MODO CUM MORIBUNDIS ATQUE INFIRMIS, SED ETIAM CUM ALIIS, HISQUE VARIIS HOMINUM STATIBUS SÆPE SÆPIUS AGERE OBTINGIT VIRO APOSTOLICO:

Placuit iterum hic utilissimas doctrinas aliquot ex Instructione practica

R. P. TOBIÆ LOHNER S. J.

DE

CONVERSATIONE

EX CAP. III.

JUXTA PRIMAM EDITIONEM

In 12. Paragraphos distinctas apponere.

§. 1.

Quomodo cum Hæreticis agendum sit.

Haben la ad illos sincera charitas, pulsus ex animo agitationibus, quæ quoquomodo illorum apud existimationem minuunt.

1. Concilianda illorum benevolentia, ut vicissim nos ament. & bene de nobis sentiant. Quod obtinebimus, si eos comiter alloquamur, si in familiari sermone deduntaxat rebus agamus, de quibus inter utrosque convenit, omni altercatione sublata; si abstinemus ab omni convitio & contumelioso, neque vocemus facile hæreticos, sed Augustinæ confessione addictos, aut putatos Evangelicos; si aliquibus misericordiz & charitatis operibus, maxime quibus juncta sit humilitas subven-

obveniant; ſi pro ratione ſtatū debito eos honore proſequamur, quāmur dñis, & eorundem ſectæ aſſectis honorificè, quāntum ratio admittit.

3. Omni ſtudio curandum, ut avocentur à vitiis, ſic enim ſpontē ipſos etiam errores tandem deponent, uti experiētiā probatum eſt.

4. Conandum, ut aptis ſermonibus & mediis tollatur radix hæreſis, quæ in plerisque eſt contemptus gratiarum Dei & judicii proprii fiducia.

5. Aſſiduè per orationem Deo commendentur, ſic enim fortè interea perinde Dei auxilio victas dabunt manus, atque olim oratione Moſe Amalicitæ dederunt.

6. Licet non videatur conſultum, ut cum hæreticis publicè & oramaliis diſputeretur, quia hi plurima habent effugia, ſunt garruli, clamoſi & jaſtabundi, unde imperitus auditor & judex faciliſſimis palmam adſcribet, non ſinè religionis aliqua infamia; ſi tamen juſtas ob cauſas diſputandum ſive publicè ſive privatim ſit, ſequētia obſervet.

1. Curet ut in leſione Evangeliorum & ſcriptorum Apoſtolicorum ità verſatus ſit, ut locos præcipuos notos habeat, quibus ex ipſo verbo Dei ſcripto hæretici convincantur. Quem in ſinem non parum conducunt ſequentes libri, Controverſiæ Bellarmini, Becani Manuale, Analyſis Fidei Catholice Gregorii de Valentia: octo controverſiæ principales Chriſtiani Mayr, Edmundi Campiani rationes duodecim, Clypeus Fidei, Catholica colloquia P. Chriſtophori Pilaumer, Rutlandi loci communes, Thomæ Stapletoni opera duo de principiis & juſtificatione, &c.

2. Non conſidat ulli ſuæ eruditioni & indiſtriæ; cum enim ſit Fides donum DEI, humanis mediis non obtinebitur. Itaque ante congreſſum cum hæretico, eum Deo in orationibus commendet, & quaſdam afflictiones ac pœnitentias pro eodem orat ſub ipſa etiam concertatione mentem frequenter elevet ad DEUM jaculatoriis orationibus, quibus ſibi gratiam, & illi lucem exoret impetret.

3. Nè tempus fruſtra teratur in diſputatione, conſultum erit mox ad fundamentalem controverſiam venire, ea autem eſt de notis Eccleſiæ; ſi enim demonſtretur noſtra eſſe vera, neceſſaria erit ſequela, omnia quoque vera eſſe, quæ ipſa docuit, atque aded non errare eum, qui ſub una ſolū ſpecie ſumit Eucharistiā, veneratur Sanctos, &c.

4. Diſputantibus hæreticis non danda eſt libertas vagandi, & ab uno puncto ad aliud tranſiliendi, ſed certa categorica reſponſio extorrenda; quā re ſi ipſi irritentur, caveat Sacerdos, nè ipſe etiam irritetur, ſed religioſa patientiā & modetiā adſtantibus ſit bono exemplo.

exemplo. Attendant quoque, nè concitato aculeatis verbis fulget, & quasi triumphum canat; hoc enim præsentibus, qui peritumque suis compati & favere solent, displicere poterit, & occasionem dare Sacerdotes Catholicos avertendi ut superbos. §. Sacerdos non oberit urgere hæreticos, & premere quæstionem illam, unde sciant Biblia, quibus utuntur, & quæ citant, esse verum Verbum Dei, Evangelium S. Matthæi esse scriptum à S. Matthæo. &c. ab alio. qui nomen ejus finxerit? sic enim denique deveniendum ad Traditionem Ecclesiasticam, adeoque ruer primum fundamentum.

7. Cum iis, qui simpliciores sunt, non multum altercandum est, sed potius hortandi sunt, ut per orationem commendentur negotium hoc, rogentque, ut veram fidem eis ostendere dignentur si legere possint, libellus aliquis controversisticus simplicioribus scriptus legendus offerri poterit, quales sunt. Der Wegweiser der Schiff des Glaubens / die Catholische Gespräch P. Pfaffmeri & similes. Præterea verò suavia & amica colloquia cum ipsis instituantur, in quibus ostendatur illis discordia inter Hæreticos & contradictiones ipsiusmet Lutheri & Calvinii, &c. exhibentur etiam aliquot motiva credibilitatis pro rudi plebe accommodata, qualia sunt Martyria tot ac tanta pro Christi Fide tolerata; tot tamque docti Viri ab Hæresi ad nostram Fidem transeuntes; tam mirabiles Conversiones, tam admiranda miracula in confirmationem Fidei nostræ patrata; &c. Tantum jacto hoc semine non cesset in suis precibus & Sacrificiis Deum precari, ut, si è divina ejus gloria fuerit, optatum conatibus tantumque successum ac fructum largiatur.

§. 2.

Quomodo cum Communitate agendum.

1.

Præferat Sacerdos ea, quæ majoris sunt momenti, unde præcipue excindendæ sunt hæreticæ pravitates, dein blasphemandi consuetudo; tum capita vitiorum obstruenda, ut luxuriæ in concubinis, avaritiæ in usuris, &c. insuper frequens usus Sacramentorum introducendus; plantandus Dei timor cum fiducia, commendandum orandi studium, jungenda puerorum & rudium institutio.

2.

Communia privatis anteferenda; hinc Episcopis, Magistratibusque præ aliis subveniendum, hisque reverentia debita exhibenda; nam his benevolis omnia poterit Sacerdos; habebit, qui eum defendant, pauciores erunt, qui oppugnent vel impediant; vigorem ab his tanquam à capite in certa membra derivabitur.

3.

Allahoret, ut mutua inter Magiſtratus & cives ſit unio animorū, det quoque operam, ut Magiſtratus ſuos ſubditos humaniter tractet, non premat aut vexet, &c. Civibus verò inſillet amorem & reverentiam ac promptam obedientiam erga ſuos Magiſtratus, excuſet onera, ſi quæ fortè ob neceſſitates injungerentur.

4.

Salutandi ſunt, & humaniter tractandi cives, donandi ſubinde libellis piis, ſubinde etiam viſitandi, maximè, ſi in aliqua gravi tribulatione ſint conſtituti. Abſtinendum tamen à longis com-
potationibus, quia per has omnis authoritas Sacerdotis perditur, vel minuitur.

5. 3.

Quomodo cum patribus familias agendum.

1.

Danda conſilia de bene educanda juventute, maximè in li-
teris.

2.

Studendum: ut curam habeant inſtitutionis Chriſtianæ, liberos ſuos, & reliquam etiam familiam mittant ad Carechiſmum, redu-
ces examinent, & eos, qui meriti ſunt, remunerentur aliquo præ-
mio, ut alii quoque excitentur.

3.

Ut ſuos ſervos, ancillas, liberos diligenter diebus feſtis ad Sa-
crum & Concionem mittant, & ex redeuntibus quærant, quid no-
taverint, puniant ſubtracto uno ferculo vel potu, aliove modo
negligentiores.

4.

Ut otium domo eliminent, ſuosque benè occupent, ita tamen, ut
tempus pro Sacro, precibusque fundendis concedant; neque exiſti-
ment per tale otium quidquam decrementi tem domesticam paſſi-
tam, quin potius certò ſibi perſuadeant, multum ipſum hoc medio
augendam; nam lucrum, quod propter virtutes, religionis maxi-
mè, deſpicitur, per virtutes melius recuperatur. Certè, ſi pietas, teſte
D. Paulo 1. Tim. 4. ad omnia utilis eſt, quidni etiam ad rem dome-
ſticam augendam & conſervandam?

5.

Emendent, & tollant ludos inhoneſtos, ebrietatem, laſciviam,
colloquia prava, juramenta, blaſphemia, imprecaſiones, & conten-
tiones, & ſimilia peccata decre: à certâ pœnâ pecuniariâ, vel abſti-
nentiâ modicâ iis, qui ſæpius horum peccatorum aliquod admifiſ-
ſe deprehenſi ſunt.

c 2

6. Com.

Commendat illis lectionem libellorum piorum, recitationem Litaniarum B. V. à collecta familia ante somnum; pauperum amorem; cultum Sanctorum; & B. V. maximè p ostent, submotis inhonestis, Imagines p æ Christi passi Crucifixi, B. Virginis Sanctorum, &c. Hæ ledicis etiam sint affixæ, ut occasio sit ante cubitum eas venerandi. Curent ut non desit aqua Benedictæ eaque reverenter ac piè, tum ipsi utantur, tum etiam ad eundem usum domesticos hortentur: Dent operam etiam, ut singuli è familia agnis cereis de collo pendulis, rosarius, libellis precatonibus sint instructi.

Suadeat Patribus familias, ut non ipsi modò uni alterive Congregationi (pluribus enim dare non expedit, quia ob domesticorum negotia satisfacere tot legibus non possunt, dent nomina, sed aucthores etiam sint domesticis ad idem faciendum, suisque temporibus eos ad conventus mittant. Ad Confessionem & Communionem, cum leges exigunt, peragendam hortentur, atque, ut rariorem ipsi animam ad hæc SSysteria frequentanda compellant, liberalius nonnihil in mensa eos illo die tractent; tandem vero etiam manè nocturne illis tempus ad preces expresscripto Congregationis peragendas concedunt, suoque exemplo eos ad hanc religionis opus excitare studeant.

Summopere illis concordiam mutuam non modò cum uxore servandam, sed inter ipsos etiam domesticos procurandam commendat, atque ob id frequenter illis in memoriam revocet tam illam sancti Spiritus sententiam, Prov. 17. *Meli r est buccell. suum gaudio (& pace) quàm Domus plena victumis cum jurgio*; tum etiam illud proverbium: *Concordiæ res parvæ crescunt, discordiæ iam maxime dilabuntur*. Eundem in finem prodeit etiam narratio sapientissimum illud Sciluri Scytharum Regis factum, qui è viâ discessurus, septuaginta, quos habebat filios convocavit, singulisque fasciculum 70. sagittarum colligatarum obtulit, frangereque iussit; quod cum nequirent, singulos singulas sagittas accipere & confringere iussit, quod cum sine labore præstitissent, subiecit. *Ita & vestra potentia, si conjuncti per concordiam manseritis, à nemine frangetur aut superabitur; secus, si per discordiam à vobis ipsis avisi fueritis*. Media quoque ad concordiam hanc tantopere illis necessariam conservandam accommodata suppeditet; maximè vero radices discordiarum prudenter indaget, modumque easdem evellendi cum charitate ostendat.

Hoc con
re singu
fiopitarum
poterit, si qua
re. quædam v
In genere
ribus convers
viter cum his
tas. vel charit
mesticis grati
hos casus si c
sicut pericul
Secundum
quentibus co
versatio initi
neque interde
tent. Locus v
frequentia va
hibeantur, ne
cogatur: O
Manus quoq
mi, aut oscul
admittantur
non raro acu
laborem evel
cium aliquem
oportet, aud
Tertium e
tius, quàm
lem quendam
relis & lachry
tiam; jubea
dederint. 3.
gant, sed po
que hæc circ
magis descen

Quomodo
Ac con
tutes

§. 4.

Quomodo cum mulieribus agendum.

Hoc conversationis genus, si ullum aliud periculosum est, quare singulari cautela atque prudentia adhibenda est Sacerdoti, si optatum ex eo fructum referre velit. Porro hunc fructum sperare poterit, si quædam circa conversationem cum mulieribus in genere quædam verò in specie cum certis personis observet.

In genere itaque tua diligenter observabit Sacerdos cum mulieribus conversaturus extra Confessionem. Primum est, ut raro *exbre-* ventur cum iisdem agat, & quidem tunc tantum, quando vel necessitas, vel charitas, vel specialis utilitas id exigere videbitur, idque domesticis gratum futurum potius, quam onerosum credetur. Extra hos casus si cum iis agere præsumpserit, merito timere poterit, nè sicut periculum amavit, etiam pereat in illo.

Secundum est, ut *caute* cum iis agat. Hæc porro cautela in sequentibus consistit. 1. Ut tempore & loco convenienti hæc conversatio instituat, id est, non manè admodum, aut serius vespere, neque interdum tali tempore, quò non omnes ire ad eum locum solent. Locus verò reclusus non sit, neque obscurus, aut ab hominum frequentia valde remotus. 2. Ut oculi ab earum fixo aspectu cohibeantur, nè exclamare finitâ conversatione cum dolo Sacerdos cogatur: *Oculus meus depredatus est animam meam meam.* Thren. 3. Manus quoque non facile illis porrigantur, multò minùs comprimantur, aut osculis honorari permittantur. 3. Ut munusculi non facile admittantur, aut vicissim ipsis offerantur; relinquunt enim hæc non raro aculeum, qui neque post longum tempus, magnumque laborem evelli ex animo potest. 4. Ut, quantum fieri potest, totum aliquem secum habeat, qui cum videre, non autem, quæ non oportet, audire possit.

Tertium est, ut *prudenter* cum iis agat: Hinc 1. se severum potius, quam familiarem exhibeat; abtineat à blandis verbis carnalem quendam affectum redolentibus. 2. Non facilè credat querelis & lachrymis sceminarum; sed potius adhortetur eas ad patientiam; jubeat inquirere, num causam injuriis, &c. verbenusque dederint. 3. Non habeant fidem, si revelationes & devotiones fingant, sed potius ad observationem mandatorum DEI hortetur. Atque hæc circa mulieres in genere observanda sunt, nunc ad specialia magis descendendum est.

Quomodo agendum cum mulieribus conjugatis.

Hæc conversatio duas continet partes: Prior est, ut ad viros statui ipsarum convenientes eas horretur, posterior

est, ut contra tentationes ipsis proprias apta quædam remedia præscribat.

Virtutes ergo uxorum quod attinet. 1. Vehementer ipsis commendabit puram intentionem, ut videlicet finem illum, quem conjugata quæque mulier præfigere sibi deberet, obtinere laborent; autem finis est, ut marito sint adiumento in filiis generandis, nutriendis, & educandis, & per hoc debitum amorem & obsequium Deo exhibentes salvæ fiant. Hunc finem indicavit Sapiens Prov. c. 32. dum dixit de muliere illa provida. *Quæ sicut lanam & &c.* per lanam enim externa bona & corruptibilia, per linum verò interna & incorruptibilia seu æterna indicantur.

2.

Hortetur illas ad insignem vitæ integritatem & verecundiam, hæc enim virtutes sunt velius illa, quam sapiens mulier l. c. sibi fecerit Salomon indicavit, dum dixit, *Byssus & purpura indumentum ejus*, ubi per Byssum propter candorem intelligunt Interpretes, innocentiam vitæ, per purpuram verò verecundiam propter colorem rubrum. Certè si sic quærant regnum Dei & justitiam omnia re qua, quæ ad se ac familiam sustentandam sunt necessaria, copiosè adjicientur,

3.

Moncat, ut etiam atque etiam imitari studeant jam sæpius commemoratam mulierem sapientem, quæ consideravit semitas animæ suæ, & panem otiosa non comedit. Ad hujus ergo exemplum otium diligentissimè fugiant, eumque in finem sæpius considerant quæ tum interiori suæ d. mui, animæ scilicet; tum exteriori, videlicet familiæ desint, eaque omnia sollicitè, & opumo, quo possunt modo, procurare studeant.

4.

In memoriam illis revocet illam S. Pauli sententiã ad Eph. c. 5. *Sicut Ecclesia subdita est Christo, ita mulieres viris suis in omni*. Hortetur itaque illas, ut, sicut Ecclesia triplici potissimum obsequio suum erga Christum amorem probat, scilicet reverentiã, obedientiã, patientiã; Itã his ipsis tribus officiis ipsæ quoque suos maritos demereri studeant.

5.

Singulariter illis commendet domesticorum, & liberorum maxime curam, horteturque ad exemplum mulieris sapientis omnia sua domestica duplicibus vestiant, id est, ut tam in virtutis, quam in aliarum artium aut munerum, quibus alere quondam sese debent, studio eos perficiant.

Non minùs

in muliere sapientia, & l. has, ut singulæ in ordine potestatem perducere possint, id est

Suadeat, ut suos, & roborem matrimonii jumentum & in ho-

Denique mendent, ut speriant inopiam copiosam domus promissuram, & co- Luc. 6. Has verificabitur Surrexerunt f. laudavit eam portu Opera e-

Tentatio, & gratia, vel violentiam tentationem assiduam Deum imitatur prout, 2. S. valde diligenter illos ostendat se speciali amanda prout torum erga quod volens Suadeat, ut etiam postea ipsæ illum

6.

Non minùs illis commendet imitationem illius virtutis, quam in muliere sapiente Salomon laudavit, dum dixit : *Os suum aperuit sapientia, & lex clementia in lingua ejus.* Prov. ult. Hortetur itaque illas, ut singulari studio taciturnitati studeant, & domesticos mansuetudine potius, quàm imperiis duris atque verberibus ad officium perducere studeant ; nam mitibus promissit Christus, quod terram, id est, homines suæ curæ commillos possessori sint.

7.

Suadeat, ut cum sapiente muliere accingant fortitudine lumbos suos, & roborent brachium suum, ad plurima incommoda, quæ matrimonii jugum secum ex omni parte affert, toleranda ; alioqui enim & in hoc, & in futuro seculo miserimas futuras.

8.

Denique misericordiam erga pauperes specialiter etiam commendent, ut videlicet & ipsæ cum muliere sapiente manum suam aperiant inopi, & palmas suas extendant ad pauperem ; sic enim copiosam domui benedictionem obventuram, juxta illud Servatoris promissum : *Date & dabitur vobis : Mensuram bonam & confertam, & coagitatam, & superfluentem dabunt in sinum vestrum.* Luc. 6. Has profectò virtutes si comparare studuerint uxores, verificabitur de illis, quod Salomon de muliere sapiente narrat : *Surrexerunt filii ejus, & beatissimè prædicaverunt ; vir ejus, & laudavit eam : date ei de fructu manuum suarum & laudent eam in totis Opera ejus.* Proverb. ult.

Tentationes uxoratæ in tria ferè genera revocantur. Primum, & gravissimum ferè est, quod ex maritorum vel severitate, vel violentia, vel negligentia, aliisque vitiis nascitur. Contra hanc tentationem sic eas muniat, & 1. suadeat, ut pro maritis suis assiduo Deum, in cuius manu sunt corda hominum, precentur imitatione prudentem Abigail, quæ marito suo iratum David placavit. 2. Suadeat, ut non in quotidianis duntaxat obsequiis valde diligenter sint, sed extraordinaria charitatis officia erga illos ostendant. v. g. cibos valde bonos præparent, dicantque se speciali affectu erga maritum illos præparasse, omnia verò mandata promptissimè exequantur, &c. sic enim amor maritorum erga ipsas crescet, & suo tempore occasio dabitur, id quod volent, impetrandi, uti in Eütheris exemplo patet. 3. Suadeat, ut, dum maritus ebrius aut iratus est, taceant ; imò etiam postero die ab ipso veniam precentur, non aliter, ac si ipsæ illum ostendissent ; talis enim dissimulatio & patientia mirè

illis

illis mentem mariti devinciet. Certè in plerisque conjugii causa potissima discordiarum est, uxorum garrulitas arque impotentia, uti ingeniosè indicavit Medicus ille, qui uxorem quam maritus quotidie verberabat, medium petenti, vasculum naturali aqua plenum obtulit, jubens, ut marito irato, hæc aqua impleret, & tamdiu retineret, donec marito ira deferveret, sic enim futurum, ut nunquam vapularet, quod factum est. Idem indicavit prudenter chirurgus ille, qui dum ad uxorem vulneribus plenam vocatus esset, primo loco emplastrum ori, nullum alioqui vulnus habenti, applicare voluit, cautamque rogatus, respondit, frustra se reliqua vulnera curaturum, nisi hoc foramen prius obstruxisset & sanasset. 4. Suadeatur ut dum mariti signa quædam amoris erga ipsas ostendunt, occasionem capiant, & suavis verbis rogent, ut deinceps ab hoc illo scelere abstineant, ut patienter ferant suos (uxorum) errores se quoque, si hoc impetraverint, paratissimas ad omnem ipsorum nutum & obsequia fore. Caveant autem, nè unquam maritos aut increpent, aut cum ipsis litigent, aut omninò manibus certent, nam sic magis in consuetudine eos roborant, arque ad odium, rancorem majorem excitabunt. 5. Si hæc nihil proficiant, suadeatur illis, ut Parochum, vel Virum religiosum adeant, eumque rogent, ut eam marito suo agere, aptisque medicis prudenter applicatis, ad frugem reducere studeant; Ipsæ verò interea negotiantur, hæc DEO commendent, proque felici ejus successu Communiones aliquot, vel eleemosynas, aliaque opera offerant. 6. Si neque hoc remedium efficax fuerit, ad patientiam hortetur, suadeaturque ut ex malo tanto fructum bonum meritorum in cœlo ingentem extrahere studeant, nè alioqui & illis objici possit, quod S. Jo. fuit uxori objecit, & dici: *Quasi una de stultis mulieribus egisti, bona de manu Dei suscepisti, maia quare non suscipias?* Profectò enim stultè agunt uxores, quæ impatienter ferunt tales miseras, quia sic & gravius ferunt crucem, & in altera vita nil nisi gravissimas pœnas expectare ex ea possunt, cum tamen per patientiam potuissent crucem hanc leviozem reddere, & simul ingens in cœlo præmium mereri.

Secundum genus tentationis provenit ex liberorum & aliorum domesticorum corruptis moribus. Contra has tentationes sic communit Sacerdos. 1. Doccat illas, non nimis graviter apprehendere errores subditorum & liberorum, sed potius considerare eos ut cœci, ut ægros, quibus minime irasci, sed cum charitate & condolentia media applicare solemus. 2. Suadeat, ut non quoties

errores mox
qui piscis mi
re vocet ill
dicendit; &
tamen quàm
mox Pœnam
e letis? Si erg
potestis, ut e
liberis vestris
ut cum man
er S. Prosper
erentiam ca
mer epationem
Pleramque qu
condimenta co
tari, quòd pri
tur, subinde
ipsæ primò fa
commendatione
buent faciem
hoc sufficiat
quando etiam
ant, & tandem
mne virgaru
errorem & st
Madros igne
imprecantur.
commendare vo
mus videlicet
etique adeò si
vericeret, 20
curaret, leth
cet, ut parens
omnibus bo
ant qui seip
scipsum vul
slo Math. c.
dam lucretur,
las, ut, si poss
tem totam D

de conjug
as arque in
qui uxore
enti, valde
to irato, et
arito ira de
e, qui dicit
o loco em
icare voluit
lnera curat
4. Suadeat
dunt, occu
et ab hoc re
um) error
nem ipſorum
ana marito
bus certen
ad odium
officiant, lia
nt, eumque
lenter appo
à negotiis
Commune
6. Si neque
suadeatque
o ingentior
quod S. Jero
bus egisti
? Profecto
les miseris
nisi gravissi
patientiam
gens in coe
a et aliorum
ones sic en
pprehen
siderare eos
charitate
non quoti
et. o.

errores mox puniant, sed minores dissimulent exemplo piscatorum, qui piscis minoris jacturam continentur, ut majorem lucrentur. Revocet illis in memoriam Dei misericordiam, quam erga ipsas ostendit; & indicat: Ecce, an non vos quoque estis filiae DEI? & tamen quam parum implitis mandata illius? si quoties peccatis, mox Pœnam injungeret, quoties jam in Purgatorio, aut inferno elletis? Si ergo vos, quæ ratione polletis, à vobis ipsis impetare non potestis, ut efficiamini tales, quales esse deberetis, quantum minus à liberis vestrīs, ratione destitutis hoc exigeris? 3. Hortetur illas, ut cum mansuetudine potius, quam severitate eos corrigant, nam ut S. Prosper l. 1. de vita contempl. ait: *Leniter castigatus exhibet reverentiam castiganti, asperitate autem nimia increpationis offensus nec increpationem recipit, nec salutem.* Et ut S. Greg. in pastor. c. 35. ait: *Plerumque quos Cruciamenta non corrigunt, ab iniquis actibus lenia mendimenta compeſcunt.* Jubeat ergo eas in correptione cœlum innuati, quod primò faciem serenam exporrigit; tum nubilosum efficiat, subinde tonat, mox fulgurat, & tandem fulminat; sic itaque & prae primò faciem hilarem & serenam exhibentes, blandis verbis ad emendationem alliciant; ubi hoc medium nihil profecerit, obnubilent faciem, & displicentiam circa errorem ostendant; si neque hoc sufficiat, tonare incipiant, verbisque intrepent delinquentes; quando etiam hoc non proficit, fulgura minarum emittant, & terrent, & tandem, ubi neque hoc medium efficax fuisse senserint, fulmine virgarum vel alterius instrumenti percutiant. 4. Ostendat iis errorem & stultitiam, quam committunt, dum errantes liberos aut auditos ignominiosis verbis compellant, aut durissima quæq; mala imprecantur. Nam 1. contra charitatis ordinem faciunt; quia, dum emendare volunt parvum errorem, in majorem præcipitant, quatenus videlicet exemplo suo malo blasphemare & imprecari docent; atque adeò similes sunt illi homini, qui ut unam fenestram rotulam perficeret, 20 alias frangeret, aut parvum, qui, ut parvum filii vulnus curaret, lethale ipse infligeret. 2. Etiam stulte faciunt, peninde scilicet, ut parens ille, qui, ut filium curaret, medio uteretur, ob quod omnibus bonis spoliari & morti adjudicari ipse parens mereret, aut qui seipsum occideret prae indignatione, quod filium leviter seipsum vulnere videret. Meminerint sententiae illius à Christo Matth. c. 16. prolatae: *Quid prodest homini, si universum mundum lucretur, anima vero sua detrimentum patitur?* 5. Admoneat illas, ut, si post frequentem correptionem videant, se nihil proficere, tunc totam Deo commendent, & hanc filiorum inobedientiam &

perinaciam, tanquam tribulationem à DEO missam cum patientia & æquanimirate recipiant, & portent, non cessantes interea salutem & animas liberorum aut subditorum DEO commendare.

Tertium genus tentationis oritur ex sollicitudine, quam filii tum alendis, tum necessariâ dote instruendis habent. Contra hanc sic illas munit Sacerdos 1. Hortetur illas, ut filios timore Domini educant, & exemplo S. Tobie ab infantia faciant, timere Deum; Hanc enim solam esse optimam hæreditatem, quam nemo liberis invitis auferre possit, & cum quod nullum necessarium ad vitam mediorum defectum sint palliari; cā enim si liberos instruxerint, audacter cum S. Tobia illos dicere ipsas posse: *Dilecta proles, pauperem quidem vultu gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum, & non ceaserimus ab omni peccato, & fecerimus bene.* Tob. 4. Ut enim Deus ipse per Psalmistam dixit: *Non est inopia timentibus eum.* 2. Jubeat illas considerare, quā liberaliter Deus aves in aerem pisces in aqua, feras in sylvis nutriet, quantū magis ergo hominibus pretioso ipsius Sanguine redemptis necessarium victum non negabit? 3. Jubeat item meminisse, quod non tam ipsarum, quam etiam DEI filii sint liberi earum; imo magis Dei, ut qui corpus & animam dederit; si ergo ipse tantopere sollicitus sunt pro liberis, neque illos unquam fame perire sinerent, quanto major de talibus liberis cura ab ipso DEO expectanda est? 4. Ostendat illis, quantum periculum & damnum liberis & sibi ipsis creent, si amplam nimis hæreditatem parent; sibi quidem, dum interea salutem suam negligunt, & cœlestes divitiæ comparare negligunt, pro quo tamen ipso labore exiguas à liberis gratias referent, sed potius efficient; ut & in vita mortem ipsarum illi assiduū desiderant (quod citius paratā hæreditas fruantur) post mortem verò convivia instituant, & turpem decoctionem hæreditatis notam parentibus mortuis inurant. Unde patet, quantum in periculum ipsi etiam liberi per hæreditates conjiciantur, dum scilicet laqueus illis, quo animam suam æternum periculum suffocant, offertur, atque materia ad ignem vitiorum, & qui ex hoc oritur, etiam

infernalem accendendum sub-

ministratur.

Quomodo

Is 4. pra
significan
Christum pro
mentia, per qu
concilient. 2
familiares sine
quam feris,
ont; & hoc
cant. 4. Pru
tam necessari
educare stude
Ceterum e
proinde arma
manti morte
mento sperar
unde, si verē
ex carcere co
omni delicias

Declaret e
in terris viver
quantū mag
partibus aud

Revocet i
longinquas i
miserint; qu
cum (nam
sunt sicut dic
tempore ta
mē cum spe
gotia sua, &
Ostendat
pulchriorem
lem, summe
Christum ha
dacter cum
mibi deest.

Quomodo cum viduis agendum.

His 4. præcipuè virtutes commendet Sacerdos, scilicet primò insignem vitæ honestatem & integritatem, cum enim jam consilium pro Sponsò habeant, meritò quærere debent illa ornamenta, per quæ ipsi magis placeant, ejusque amorem facilius sibi concilient. 2. Insigne studium orationis; decet enim, ut Sponsò suo familiaris sint, & ab eo frequenter necessaria petant. 3. Patientiam, quâ miseris, quibus viduarum status refertus est, æquo animo fiant; & hoc vel aptissimo medio miseras suas leviores sibi faciant. 4. Prudentem charitatem erga liberos & domesticos, quâ necessaria illis provideant; tum in pietate ac timore Domini educare studeant.

Cæterum etiam hæ suis tentationibus non carent, contra quas proinde armari eas oportet à Sacerdote. *Prima* tentatio oritur ex mariti morte, contra quam sic eas muniat Sacerdos. 1. Ostendat, merito sperari posse, maritum inter Electos annumeratum esse, proinde, si verè illum dilexerit, gaudere magis ipsas debere, quod ille ex carcere corporis liberatus, & ab exilio revocatus in patriam omni deliciarum genere affluentem fuerit.

2.

Declarat etiam illis, melius sic provissum iri à marito, si enim cum terrenis viveret, tantâ curâ uxori & liberis necessaria providebat, quantò magis in cœlis hoc facturum, ubi & charitas innumeris partibus aucta est, & major ad quævis impetranda facultas adest?

3.

Revocet in memoriam, quorîes viventem adhuc maritum in longinquas regiones negotiorum causa abeuntem sine dolore dimiserint; quidni ergo etiam jam ipsius absentiam per diem unicam (nam mille anni coram Deo, & cum æternitate comparati, sunt sicut dies hesternæ, quæ præterit) æquo animo ferant, ut suo tempore tantò cum majori gaudio in cœlis iterum videant; maxime cum sperare possint, in eum locum abuisse maritum, in quo negotia sua, & liberorum commoda optimè procuraturus credatur?

4.

Ostendat illis, quòd loco mariti defuncti infinites ditiores, pulchriores, nobiliores, sanctiores, & præterea etiam immortalem, summeque sponsæ suæ amantem Sponsum, ipsam videlicet Christum habere possint; ei proinde se despondeant, & cum audacter cum S. Davide Psal 22. dicturas: *Dominus regit me, & nihil mihi deerit.*

Alteræ

Quomodo

Altera tentatio ex ipso viduitatis statu & solitudine plerisque viduis perquam sanè molesta oritur, contra quam sic illas munus Sacerdos. 1. Declaret, quantam curam se de viduis habiturum promiserit Deus, nam Exod. 22. c. dicit: Vidua & pupilla non tenebitis; si la. eritis eas, voc. ferabuntur ad me, & ego audiam clamorem earum & indignabitur furor meus, percutiamque vos gladio. Item. 22. præcipit: Viduam nolite contristare. Matth. 23 c. V. Scriba & Phariseas hypocrite, qui domos viduarum comeditis. Psalm. 145. de eo dicit: Pupillum & viduam suscipiet. Ps. 67. Pater Orphanorum & iudex viduarum vocatur, ut innuat, se specialiter curare ne viduas defensurum.

2.

Illis ostendat, quàm fideliter Deus promissis steterit, & quantam jam olim curam de illis habuerit; in eumque finem ob oculos ponat viduam Sareptanam 3. Reg. 17. ab Elia a hujam.

Alteram item, cui Euseus 4. Reg. 4. per olei multiplicationem subvenit. Nolitei viduam singulari benedictione impetiri Ruth. c. 1. Viduam, cujus filium Dominus à morte suscitavit. Luc. 7. Annam filiam Phanuelis, quam Prophetico Spiritu donavit, & quam tantopere à S. Luca c. 2. laudari voluit. Viduas quæ duos obolos in Gazophylacium misit, præ aliis omnibus datam. Marc. 12. c.

3.

Proponat in exemplum viduas illas, quæ, cum possent, nubere noluerunt; quales, sunt Paula Romana; Blesilla ejus filia; Melania, quæ marito nondum sepulto viduitatem suam Domino consecravit; Euphrasia, quæ licet ætate florida, & divitiis afflueret, & ab ipso etiam Imperatore rogata, ut secundas iniret nuptias, constanter abnuitt, & in Thebaidem se contulit; Elisabetha Regiæ Ungariæ filia, quæ totam se post mariti mortem pauperibus immis curandis impendit; Olympia Constantinopolitana vidua, quæ cum per annum & dimidium duntaxat virum habuisset, & Imperatore Theodosio moneretur alium accipere, respondit: *Si Dominus voluisset, me viro nuptam esse non iam cito me illo orbis, quia ego agnovit, non amplius expedire mihi Conjugium, conjugium abfuit.*

4.

Revocet in memoriam illis incommoda matrimonii, & durum vinculum, ob quod ablatum gaudere deberent potius, quàm stare; meminisse quoque lubeat illius dilemmatis, quo vidua quædam Romana usa est, dum dixit: *Aut futurus mihi maritus bonus*

mi males est
us, expedit m

Tertia tentatio
urando; co

pro simili ten
quæ infra con

hic proderit i
viduas filias, c

omne in illas
emplo sunt,

pupium offer
Accipit

nam confici
pecuniam ex

de famia fil
ne dicitatem

de quædam
Angelus, & in

tas ab ipsa
illas fuisse

alterum æd
temp. d. 9. e.

A Nte omni
nardi se

neant, ideoc
ro Sponso

ponsa in Spo
phinites per

antia illius d
cogitat quæ

argo cogitat
audiant ergo

viduis à S.
currite ad illu
accipite veri

ordine plerique
ſic illas muni-
dus habitum
pupilla non
audiam clam-
vos gladio.
23. c. Va-
veditis. Pfal-
et. Pf. 67. Pa-
ſe ſpeciali ratio-

Tertia tentatio provenit ex ſolicitudine de viſtu ſibi & filiis pro-
curando; contra hanc muniat eas, partim iis mediis, quæ ſuprà
pro ſimili tentatione conjugatarum attuli; partim verò etiam iis,
quæ infrà contra pauperum tentationes afferentur; ſpecialiter verò
ſe prodent in memoriam revocaſſe illam hiftoriam de vidua, quæ
duas filias, quas alere jam non poterat, ad aram B. V. duxit, eique
omne in illas jus maternum tranſcripſit. Quo facto vix egreſſæ
templo ſunt, cum obvius illis juvenis factus plenum pecunia mar-
cupium offert, ſequæ patri eorum mortuo has pecunias debere aſſe-
rit, & quæ accipit. Accipit pecuniam læta mater, & ex ea veſtem filiabus hone-
ſtam confici curat; cum autem vicini ita veſtitas viderent, & talem
pecuniam ex quæſtu impudico comparatam ſuſpicarentur; mater
de infamia filiarum ſollicita ad templum properat, & B. V. hanc
ne impertinenter eſſetatem commendat; & ſanè iterum auditæ ſunt preces. Nam
ante queſtam feſto, dum filiæ ante domum ſedent, adeſt de cœlo
Angelus, & in conſpectu multorum roſas virginibus tradit, dicens,
viduas ab ipſa um cœleſti Matre in teſtimonium illæſæ virginittis
omnibus ſuſcep- Id ubi Princeps illius terræ intellexit, geminum mo-
niterium ædificavit, & utrique has virgines præſiſſe voluit. V. Spec.
Temp. d. 9. ex. 117. fol. 638.

Quomodo cum Monialibus ſic agendum.

Ante omnia conetur hiſ Sacerdos perſuadere, ut illam S. Ber-
nardi ſententiam: *Ad quid veniſti?* ob oculos ſemper ha-
teant, ideoque generoſè mundo valedicentes, ſolum Chriſtum
ſponſo eligant, certoque ſibi perſuadeant, quidquid
in ſponſo ſuo vel exoptare poſſet, id omne illas in Chriſto
ſuſtinentes perfectiùs reperire; ideoque meminifſe eas jubeat ſen-
tentia illius à S. Paulo 1. ad Corinth. c. 7. prolata: *Quæ nuptia
cogitat quæ mundi ſunt, quomodo placeat viro; & mulier innupta, &
virgo cogitat quæ Domini ſunt, ut ſit ſancta & corpore & ſpiritu.*
ſtudiant ergo & implere ſtudeant conſilium in ſimili negotio
datum à S. Auguſtino de bono viduitatis datum, dum ait:
Carite ad illum; placere illi ex illo; vivite cum illo, in illo, de illo.
accipit verò illas hortetur ad magnam corporis, animiq; integri-
tatem.

tatem, ad Orationis studium, ad obedientiam, modestiam & patientiam; hæ enim virtutes maximè sponſiam Chriſti continent. Porrò tentationes ipſarum ad quatuor ſerè ſpecies reuocari poſſunt.

Prima oritur ex ſolitudinis religioſæ tædio; contra hanc ſolitudinem muniat. 1. Proponat illis exemplum avicularum incluſarum, quæ initio quidem ſolitudinis impatientes exitum ubique ſcitè quærunt, ſed paulò poſt ſolitudini aſſuetæ adeò delectantur illa, ut neque aperto etiam oſtio exeant; idem ergo ipſas rare tantò certius jubeat, quantò fortior eſt gratia divina, quæ conſuetudo.

2.

Revocet illis in memoriam, quomodo pleræque uxores in ſolitaria domi reſideant, & interea mille crucibus & curis oneræ gemant, & felices virgines Deo conſecratæ & incluſæ prædictæ gaudeant ergi illæ, ſibi obſiſſe felicitatem, quam alia tantopere expetunt, neque tamen obſtinere poſſunt.

3.

Oſtendat illis peculiaris favoris indicium hoc eſſe. quòd Deo ita illas incluſerit; ut enim venatores accipitri oculos obvelant, nè viliorẽ prædam inſectatus, nobiliorem dimittat; ita Deo obvelat oculos mentis & corporis monialibus, nè videant & are omittant. Sicut item imagines elegantes & altaria veſtigantur, ne ſordibus infectæ ſplendorem ſuum & pulchritudinem amittant; ita Deus Moniales vult obvelatas eſſe, ut tantò purior ipſarum anima, puriorque remaneat, aptaque fiat ad Sacriſcii Holocauſti in ea offerendum.

4.

Meminifſe jubeat, quid Sponſus ipſarum per Oſeam c. 2. xerit: *Ducam eam in ſolitudinem, & loquar ad cor ejus.* Si ergo in ſolitudine JESUS eſt, & eſſe cum JESU Paradifus eſt, cui ſolitudinem horreat Chriſti Sponſa? Audiant ergo Thomam de Beſſis lib. 1. c. 20. ſic loquentem: *Si cuncta videres præſentia, quid eſſe niſi viſio vana? Eleva oculos tuos ad Deum in excelfis; & ora pro peccatis tuis & negligentis. Dimitte vana vanis, tu autem intende quæ tibi præcepit Deus. Claude ſuper te oſtium tuum, & voca ad te ſum dilectum tuum, mane cum eo in cella, quia non invenies alibi tantam pacem.*

Secunda tentatio oritur ex defectu temporis ad orationem quandoque verò ex conſolationum, quas ſub precibus ſentire ſolent, carentia. Contra hanc ſic illas muniat. 1. Oſtendat illis

, modestiam & gratiorem Deo obedientiam, quàm victimas orationis & sacrificia laudis. Certè quemadmodum servus in vinea laborare iussus, si Domino suo domi suaviter canere, vel cytharà ludere veller, minimè gratum obsequium ipsi præstaret; ita nec hominis grata Deo oratio esse potest eo tempore, quo Deus aliud ab ipso obsequium petit. Doceat præterea, ipsum opus obedientie orationem esse; sic enim S. Augustinus super Psal. 150. Cum quaesierit, quomodo res ratione carentes à S. David ad laudandum Deum invitari laudare ipsum possint? respondit, in eo, quòd ipsi obediētes sint, & suos effectus ad nutum ipsius producant: unde subiicit S. Doctor: *Vis semper laudare Deum? bene fac omnia, & laudasti Deum.*

Infuper firmiter illis persuadeat, ipsas consolationes, quas in oratione sentiunt, si propter obedientiam relinquuntur, per obedientiam melius recuperari, si enim gaudium est in hoc mundo, hoc utique possidet puri cordis homo; quis autem cor purius & meliorem conscientiam habet, quàm is, qui in omnibus Dei voluntatem se implevisse advertit? Nimirum talibus contingit, quòd illi Moniali, quæ cum Christum, qui ipsam visitaverat, ad portam vocata dimisisset; rediens adhuc invenit, dicentem tamen, se abiturum fuisse, nisi ipsa, quò obedientia vocaverat, abiisset.

Suadeat ergo illis, ut in mensura orationis S. Tobie consilium sequantur, ad filium suum, in alia licet materia, dicentis: *Simultum tibi fuerit, abundanter tribuas; si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude.* Tob. 4. Quòd ipsum etiam Christus Catharinæ Senensi indicavit dicens: *sanctum desiderium anime (seu bona voluntas) continua oratio est, quia habet virtutem orationis.* Et quidquid homo in Deo proximoque charitate facit, pot. est vocari oratio, cum charitatis affectus pro oratione reputetur. Blosius in Monil. par. c. 3.

Secundò illis, quæ desolationes in oratione patiuntur, firmiter persuadere conetur, in his sensibilibus consolationibus non consistere profectum & perfectionem hominis, sed potius in integra resignatione sui in manus Dei; multoque gratiores Deo, charioresque esse animas, quæ desolationes patiuntur & ariditates, quàm quæ consolationibus avidè inbiant. Quòd pulchrè aliquando Deus personæ cuidam desideranti scire, quænam animæ Deo charissimæ essent, declaravit sequenti viso, ut in Speculo exempl. Tribulatio ex. 6. videre est. Viderat illa persona Christum ad altare stantem, & infrà tres Moniales flectentes. Ad harum priam accedens Christus, suaviter eam allocutus est, & postea S.

Corpus

Corpus suum tradidit. Subinde ad alteram progressus, duris rebus, & torvo aspectu eam castigavit, simulque etiam SS. Corpus suum portexit. Tandem ad tertiam pergens, non verbis tantum sed etiam verberibus eam plurimis afflixit & tum demum SS. Corpus suum præbuit. Cum autem persona illa huius visi explicacionem peteret, respondit Christus, primam quidem Monalem charam esse, sed quia non nisi consolationes appetit, non esse eam tam charam ipsi, ac secundam, ut quæ etiam durius ab ipso testata, ab ejus servitiis non desinat; veruntamen, quia, si graviores essent tentationes, animo & proposito deficeret, ideo tertiam charissimam esse, ut quæ nullis adversis rebus sese ab ejus amore & servitio permittat absterri.

Item etiam alteri Religioso indicavit Deus, uti ex fide digna relatione habetur; dum ostendit ei duos Religiosos orantes, quorum alter coronam proximè capiti imminentem habebat, alterius verò vertice similis corona plurimum adhuc distabat. Cum ergo Religiosus ille utrumque ad se vocasset, & interrogasset, quoniam illis oratio successisset? respondit prior, pessimè eam successisse, & aridissimum se fuisse; posterior verò dixit, nunquam se copiosiores consolationes sensitse. Quo audito intellexit Religiosus, qui hæc viderat, priorem multò plus suâ oratione meruisse, quàm posteriorem. Poterit etiam ad hanc rem memoriam declarandam uti similitudine canum venaticorum, qui utique gratiores sunt suis dominis, quàm Melitæi catelli, licet his longe meliores offerant, & manibus palpentur. Ità se res habet cum iis, qui abundant, & qui carent consolationibus. Hinc quando Dominus ad S. Gertrudem dixit, *Blosio teste in Mon. Sc. c. 3. Vellem Electis meis persuasum esse, quòd eorum bona Exercitia opera omnino mihi placeant, quando ipsi servant expensis suis, & autem expensis suis mihi servitium præstent, qui licet saporem devotionis minime sentiant, fideliter tamen, ut possunt, orationes, & exercitia pia peragunt, confidentes de pietate mea, quòd ego illa libenter & gratè suscipiam.* Plerique sunt, quibus si sapor & consolatio eterna concederetur, non eis prodesset ad salutem, & meritum ipsorum valde minueretur. Aliàs docuit Deus eandem Virginem, ut insinuat. ejus legitur, quòd cum quispiam orando, vel meditando dirigat mentem ad Deum; tunc ante thronum gloriæ præfatus Deo quasi speculum miri splendoris, in quo Dominus bonorum omnium immissor, imaginem suam jucundissimè specularatur, quando homo propter impedimenta, cordisque instabilitatem majori difficultate hoc facit, quantò gravius, & patientius sub-

us, duris ve
m SS. Corp
verbis tantu
mum SS. Co
visi explicat
Monialem
, non esse
us ab ipso
ia, si gravi
eo tertiam
ab ejus am
x fide digna
orantes, qu
abebat, ab
stabat. C
erogasset, e
nè eam sibi
xit, nunqu
intellexit
oratione ar
ne rem meli
a, qui utiq
licet his o
Ità se res h
ibus. Hinc
le in Mon. Sp
na Exerctia
pensis suis.
e saporem de
ationes, &
d ego illa lib
& consolatio
meritum ipso
rgiam, ut
vel meditat
loræ præsen
minis bono
speculatur,
e instabilitat
patientius labi

tantò speculum illud venerandæ Trinitatis, omniumq; Sancto-
rum vultus atque ornatus apparet. Denique ad hunc finem non
modicè prodeunt historia illa, quam cit Ludovicus Blosius in Moni-
asticali narrat sequentibus verbis: Deus cuidam amico suo mira-
biliter internam illuminationem revelabat; sed is orabat Dominum,
ut si ei placere, auferret ab ipso huiusmodi gratiam. Itaque Do-
minus subtrahit illà gratià, per quinquennium dereliquit eum abs-
que consolatione in magnis tentationibus, angustiis, atque calami-
tibus. Et cum aliquando vehementer fletet, & duo Angeli eum
consolari vellent; dixit ille, se nullam consolationem petere, sed
gaudere sibi sufficere, si gratissima Dei voluntas in se perficeretur, &
iple coram Deo purus intrinsecus esse, & eique placere posset.

Tertia tentatio oritur ex eo, quòd à Superioribus non videantur
amari, ideoque non applicantur ad honorifica officia, sed perpetuis
excepcionibus vexentur. Contra hanc tentationem sic eas munit.
Proponat exemplum Christi, qui usque ad 30. annum obscuram
vitam vivens, subditus erat parentibus suis.

2.

Jubeat meminisse ad quem finem venerint in Religionem? non-
ne ut eligant abjectæ esse in domo Dei sui magis, quàm habitare
in tabernaculis peccatorum? gaudeant ergo sibi occasionem offer-
finis sui obrinendi, & eà sedulo utantur.

3.

Demonstret illis, omnia officia suam dignitatem & excellentiam
sumere à voluntate DEI, illumque à Deo copiosius honoran-
tem, qui officium ab eo impositum perfectius impleverit, perinde
in comœdia non attenditur, quam personam egerit auctor, sed
quam bene.

4.

Ostendat illis commoda, quæ afferunt humilia officia præ al-
terius. Nam 1. minus periculi in illis reperitur vanæ gloriæ, &
famii per eam perdendi. 2. Purior est intentio; & hoc ipso major
Deo benedictio. 3. Minoribus talentis ad ea opus est. 4. Curas
minores requirunt. 5. Consolationes divinæ in iis sunt frequen-
tiores. 6. Proximus magis inde edificatur. 7. Charitas fraterna
magis per ea augetur & conservatur; omnes enim diligunt eos,
qui se ipsis subjiciunt, & onera pro ipsis portant. 8. Super-
iores valde recreantur, & multis curis sublevantur, quas alio-
qui suscipere deberent, dum timent, nè imponendo vilia officia,
subditos offendant. 9. Securius possidentur; quia pauci sunt, qui
ambiant illa.

5.

Demonstret illis, nullam familiaritatem esse magni faciendam aut magis appetendam, quam cum Deo; ad hanc vero semper januam esse apertam. Hortetur ergo illas, ut in hac tentatione constitutæ imitentur Rachelem Monialem; quæ, cum à Judas ad veram Fidem conversa, nunquam in monasterio visitaretur ceteræ Moniales, reliquis ad portam gementibus; ad altare culti sui accessit, & B. Virginem, aut Christum rogavit, ut & ipsæ ad colloquium admitterent, magisque consolata discessit; quare ad portam cum aliis fuisset locuta, uti in Spec. Exempl. V. M. A. exto. videre est.

6.

Hortetur eas ad imitandum exemplum S. Catharinæ Senensis, quæ, ut levius ferret vexationes parentum & domesticorum, Christum in parente, B. Virginem in matre, in reliqua familia Apostolos sibi imaginabatur.

Quarta tentatio oritur ex vitiis & peccatis quotidianis, in quibus solent incidere, & ob quæ non modicè arguntur quandoque Moniales. Contra hanc ergo tentationem sic eas muniat.

1.

Jubeat illas meminisse conditionis humanæ, atque in memoria illis revocet dictum B. Aloysii; quo dicere solebar, nimium levibus & quotidianis erratis affligi indicium hominis esse tentationis ignorantis: qui enim se non posse esse necium, hortum suum, tribulorum ac spinarum suapte naturâ feracem esse. Hinc illic adversus errata quotidiana hæc oratione utebatur: Ego mi Domine, quam fragilis sum & miserabilis! quam proclivis ad lapsum! Ignosce mihi Domine, & gratiam concede, nè idem peccatum iterum peccem. & tum quiescebat.

2.

Persuadeat illis, quòd, quemadmodum infirmus tendens in locum, etiam si sæpius ex infirmitate caderet; certò tamen niret ad locum, si post casum mox resurgeret: ita & animam, quæ tendit ad cælum, certò eo perventuram, licet quandoque per peccata venialia labatur, modò resurgere citò conetur.

3.

Pari modo persuadeat illis; quemadmodum pater infirmum ob morbum cadenti potius condoleat, quam indignatur; ita Deus quoque animæ ex infirmitate cadenti, non modò graviter non indignaturum, sed potius condoliturum, mediâque ad infirmitatem curam

curandam
cepit ex ta
cum eni
etque Ch
Et quare v
cæres? n
similem de
arumque q
bonoris &
frenis seip
atque proft

H igem
ex ip
illos Sacer

Propo
nth, c. 8.
Batum ef
paupertatis

Revocer
um & sanc
miliores B
atam hanc
ina quæsi

Jubeat n
go actor
peret inde
er unicum
cant, & m

Ostenda
quantus est
curam

curandam suppeditaturum. Imò Deus singularem honorem accipit ex talibus erratis, uti ipsemet quondam S. Gertrudi dixit: cum enim hæc propter minutum errorem multum angeatur, rogeturque Christum, ut eo ipsam liberaret; respondit blandè Christus: *Et quare velles, ut ego magno honore privarer, & tu ingenti premio careres? nam grande nimis premium lucraris quotiescunque illum vel qualem defectum recognoscens proponis de cetero cum vitare; & quancumque quis studet pro amore meo defectus suos vincere, tantum mihi amoris & fidelitatis exhibet, quantum miles exhiberet Domino suo, si strenuè seipsum in bello inimicis opponeret, eosque viriliter expugnaret, atque prosterneret.* Blos. cap. 4. Mon. Spif.

S. 5.

Quomodo cum pauperibus sit agendum.

H Igeminà potissimum tentatione pulsantur. Prima oritur ex ipsa status vilitate, & abiectione. Contra hanc sic muniat illos Sacerdòs.

I.

Proponat illis exemplum Christi; qui, ut S. Paulus 2 ad Corinth. c. 8. ait: *Propter vos egenus factus est, cum esset dives; si ergo oblatum est miseris socios habere, quantum erit solatium pauperi, paupertatis socium habere ipsum Deum?*

2.

Revocet illis in memoriam, quot millia sapientissimorum virorum & sanctissimorum sponte amplexi sint paupertatem, ut essent similiore Filio Dei; quidni ergo & ipsi gaudeant, ultra à Deo oblatam hanc gratiam, quam alii per magnas difficultates & certamina quæsierunt?

3.

Jubeat meminisse, vitam nostram similem esse comœdiæ; ut ergo actor libenter per diem personam mendici vel rustici gerit, si speret inde se Regi aulicisque per eam magis placiturum, & majus premium obtenturum; Ità & ipsi libenter vilem suam personam per unicum vitæ diem sustineant, ut Deo cœlitibusque magis placeant, & merita sua multiplicent.

4.

Ostendat talem & tantum esse quemlibet hominum, qualis & quantus est apud Deum, atque adeò illum esse in hac vita digniorem,

rem, qui sanctior est; hanc ergo dignitatem obtinere cum in ipso
rum sit potestate, cur doleant, se falsâ gloriâ honoribusque
carere?

S.

Demonstret, quod Deus divitias illis non dederit, speciem
favoris loco habendum; Indicium enim est. DEUM hic velle e
ram corum habere, atque eos in altera vita dirare regno illo, qui
pauperibus promittit: etiam ipsos in hac vita à curis, quas divites
attulerunt, libero esse, & annos suos in vera pace transigere. I
quem finem proderit narrare historiam de fabro illo se raro, qui
cum vicinus dives toto die cantantem audisset, quondam m
supinum pecuniâ plenum in officinam coniecit; quo ille inven
mox curis obrutus de pecunia servanda & augenda. à cantu
stinuit, neq; eum relinquit, donec vicinus detecto consilio
pecuniam reperit.

Altera tentatio, eaq; gravior oritur ex timore de victu & vel
quotidiano parando; contra quam sic muniat eos. 1. Declaret
lis, quantam Deus semper eum se habiturum pauperum pro
ferit, & actu habuerit, ut merito S. Plalmista Ps. 10. dixerit, qu
oculi ejus pauperem respiciant; diligenter scilicet confide
tes, ne aliquid ei desit; nam illi derelictus est pauper, eodem teste
9. Unde jam olim etiam apud Ethnicos, teste Menandro Epist.
pauperes æstimabantur Deorum esse. Quam verò fideliter istud
DEUS promissis, id unum indicio satis esse potest, quod S. Da
dicat. Ps. 36. *Inimicus fui, etenim senui, & non vidi justum derelictum*
nec semen ejus quarens panem. Divites eguerunt & esurierunt; in
ventes autem Dominum non minuentur omni bono.

2.

Declaret illis, quantopere DEO placeat fiducia in illis
nam Blosius scribit in monit. c. 11. quod Christus quondam
Gertrudi dixit. *Fiducia illa, quam homo in me solo collocat,*
dendo posse, scire, & velle me ipsum fiducialiter juvare in omnibus
mibi transfigit, tantamque pietati meae violentiam facit, ut non
non ei gratificari, & manus porrigere, ob gatum, quam ex eo, qui
tus à me pendent, capio. S. Mechthild vero quondam dixit: In
fibile est, ut, quod quis sanctè de me credidit, & consequi speravit
obtineat, cum ipsum hoc ego promiserim. Mibi igitur fidas, qui gra
à me expectat. Quis ergo ad eum non fugiat, si tantopere hæc
cia ei placeat?

Si Princeps promulgari juberet, nihil ei magis placitum
quàm si cives, quotiescunque re aliquâ indigerent, ad eum
fugerent, e
passimè
ps tum p
posset, cu
promulgari
cepserit, &
confugiend

Demo
omnia nece
nim DELL
sius homi
atione m ha
nim ovem
merit, fan
retioso San
om subsidi
gnorat, qu
ate & solici
le petra pro
um illi figi
populo se s
bus; & Ch
tus, non gr
tus, necess
talis est, c
itemus e
imus fidei
orem chan
delem ser
oll. cinè El
dis in terr
uent? Q
bi gratum
ia: si ei g
m seip
suppeditan
orationis a
sus est, un
cile quid
enim ipsi
hanc provi

ere cum in ipso
a honoribusque
gerent, eamque audacter peterent; quis civium foret, qui non
passimè, imò assiduè ad ipsum confugeret? & tamen hic Prin-
ceps tum propter fragilitatem, tum propter limitatas divitias falle-
re posset cum ergo DEUS summè verax & potens simile decretum
promulgari jussit, imò ipse promulgaverit, dum dixit: *Petite &*
recipite, &c Joan. 16. An non maxima cum fiducia ad eum
confugiendum erit.

3.

Demonstret illis, quot titulos habeat quivis homo justus ad
omnia necessaria à DEO speranda. *Primus* est, quòd homo sit: si
quondam DEUS liba agri, & volucres cœli tam sollicitè nutrit; an
quo ille invenit, propter quem omnia illa condidit, non majorem
curam habebit? *secundus* titulus est, quòd *redemptus* sit: quis
animam, aut equum, aliudve animal, quod magno pretio
emerit, fame perire sinit? quantò minis ergo DEUS hominem
pretioso sanguine suo emptum & redemptum necessarius ad vi-
tam subsidii destituet? *Tertius* est, quòd sit *Christianus*: quis
ignorat, quantam curam DEUS Israelitarum habuerit: quâ chari-
tate & sollicitudine illis manna de cœlo tot annis, coturnices, aquam
de petra providit? & Christianis, qui veri Israelitæ sunt, quo-
rum illi figura erant, victum quotidianum negabit? aut certè
populo se sequenti per tantum miraculum panem datum crede-
re; & Christianis non corpore, sed animo, non pede, sed affe-
ctu, non gressu, sed virtutis studio ipsum sequentibus ac imitanti-
bus, necessaria alimenta negaturum existimabimus? *Quartus*
titulus est, quòd *servus* sit: quis nescit, quantà curâ victum tuum
paremus etiam brutis servantibus nobis? si vero servum nacti
sumus fidem & utilem, quàm aegrè dimittimus? an igitur mi-
serem charitatem à Deo sperabimus? an nescimus, quantà curâ
fidelem servum suum David protexerit, & conservavit? quàm
sollicitè Eliam per corvum aluerit? quàm liberaliter Jobo, cui si-
milis in terra tum temporis servus reperiendus non erat, duplicia resti-
tuerit? *Quintus* titulus est, quòd sit *amicus DEI*: quis amicum
abigat aut deserit? quis nescit, amicorum omnia esse commu-
nia? si ergo DEUS hanc consuetudinem adeò servare decrevit, ut
qui in seipsum amicus suis dare statuerit, an in quotidianis alimentis
suppeditandis eam transgressurus credetur? Certè ad fiduciam
orationis adeo raturus, amici panem iteratò petentis exemplo
utatur, ut indicaret, hunc esse specialem titulum, ob quem non
facile quid negari possit petenti. *Sextus* titulus est, quòd sit *filius*,
si enim ipsa etiam brutarum sollicitè pullos suos alunt; an DEO
hanc providentiam adimemus? An infans, si ratione præditus esset,

prudenter dubitare posset, num mater eum lactatura esset, & educatura? & quisquam dubitabit, num Deus filios gratia sustentaturus sit, quibus per Isaiam dixit: *Nunquid oblivisci potest mulier infan-
tem suum? quod si illa obluta fuerit, ego non obliviscar tui* Isaiæ cap. 49.
Septimus titulus est, quod sit Sponsa Dei: quis unquam audiret
sponsiam regiam à si onso desertam esse, si illa bene se gesserit? Ce-
tè Asilverus Eitheri dimidium regni obtulit; quanto magis daturum
fuisset, si victum tantum petisset? An Rex celestis à terreno se va-
ciparietur? Hos ergo titulos bene perpendere pauperes jubet S.
cerdos, ceteroque promittat, ut non modicè fiduciam auctum
si enim, qui litteras septem sigillis munitas à Rege accepisset, quibus
ei victum promitteret, minimè dubitaret, quin Rex promissum
staturus esset; quanto minus de Deo, qui septem hos titulos tam
benignè largitus est, dubitare fas erit? Id unum ergo singulare cu-
curent pauperes, ut mandata Dei servant, orationem frequentem
patientiam in adversis non dederant; de cætero omnem sollicitu-
nem in Deum coniciant, & tam ipsi in ore ac mente assidue
beant, quàm etiam filios suos doceant versiculum illum, quem
S. Franciscus discipulis suis pro viatico obtulit: *laeta super Deum
num curam tuam, & ipse te enutriet.* Meminerint quoque illud
eti, quod Christus S. Catharinae Senensi dixit: *Cogita de me, &
cogitabo de te.*

§ 6.

Quomodo cum obstinatis & inveteratis peccatoribus agendum.

I.

Magnam cum his & longanimum patientiam habeat Sacerdos, nec spem conversionis obtinendæ abiciat, cum & Deus huiusmodi conversionem patienter exspectet; præterea maximi etiam momenti sit unicum peccatum impedivisse.

2.

Potissimum ferè medium ad horum animos emolliendos ducit orationem ferventem, & crebram pro iis fusiã; per hanc enim gravissimos quosque peccatores ad frugem conversos esse passim historiae produnt.

3. Sum

3.

Summopere etiam studeat, in huiusmodi hominum amicitiam insinuare, eosque variis obsequiis, præsertim vero blandâ suauitate conuersione demereri; hæc enim viâ non paucos à S. Francisco Xaverio emolliros in ejus vita legitur.

4.

Si legere norunt, suadeat illis, ut singulis diebus tardè & attentè unum alterum v. folium ex libello pio legant, maximè ex tali, qui vel de æternitate, vel de quatuor novissimis scribit. Hi enim conuersionariorum multi multo efficacius plerumque persuadent emendationem, quàm ij, qui in cathedris cum strepitu detonant.

5.

Specialiter illis commendat affectum & fiduciam ad SS. Domini passionem, horteturque, ut singulis diebus semel vel sæpius ad honorem illius Orationem Dominicam, vel Salutationem Angelicam recitent; eum in finem iuuerit illis indicare, quod Christus respondens S. Gertrudi dixit: *Quilibet poterit respirare in spem veram sperando Deo Patri meam innocentissimam Passionem & mortem credat igitur peccator, se per hoc obtinere saluberrimum fructum indulgentiæ; quia nullum tam efficax remedium contra peccata poterit interuenire, sicut devota memoria mea Passionis cum fide recta & vera penitentia.* l. 4. Insin. diu. pict.

6.

Simili modo conetur eos ad singularem fiduciam & amorem ad B. Virginem excitare. Quare proderit narrare iis, quod olim Pater S. Catharinæ Senensi dixit: uti apud Blosium cap. 1. consil. spirit. videre est. *Maria unigeniti Filii mei gloriosa Genitrici bonitate mea concessum est propter Incarnati Verbi reuerentiam, ut quicumque etiam peccator ad eam cum devota veneratione recurrat, nullo modo deripatur à demone infernali. Hæc est enim à me electa, præposita & posita tanquam esca dulcissima ad capiendos homines, & præcipue animas peccatorum.* Idem quod B. Virgo eodem Blosio teste ipsa S. Brigittæ revelavit, dicens: *Quantumcunque homo peccet: toto corde cum vera emendatione & charitate ad me confugerit, statim parata sum recipere venientem. Nec attendo, quantum quis peccaverit, sed quali intentione & voluntate redit ad me. Nam peccator quilibet vilis & sordidus sit, non dedignor ejus plagas ungere & sanare, quia vocer, & verè sum Mater misericordiæ.* Hinc S. Gertrudis, ut dem refertur, aliquando vidit currere sub chlamydem dulcissimi hujus Dei Genitricis veluti bestiolas quasdam diversi generis; per quas significabantur peccatores specialem devotionem ad il-

d 4

lana

3. Sum

Iam habentes. Hos omnes illa benignè recipiens & quasi sub pallio protegens, delicatâ manu suâ singulas contrectabat, deliniebatque & ipsiis amabili et blandiebatur, quemadmodum quis blandit. Iam tu let catulo tuo. Suadeat ergo Sacerdos, ut hanc S. Virginis precator, cum quo agit, variis obsequiis demereri sibi studeat. maximè singuli diebus aliquid in honorem ejus recitando, & ejus festis confistendo, per diem integrum, maximè verò Sabbatis, abstinendo ab illo vitio, quo maximè infestatur. Eum in fine conveniet una alterave brevi historia ostendere, quàm salutare fuerit, & medium multis peccatoribus fuerit, v. g. illi miliri, cui diabolus in servi specie assumptâ per 14. annos servierat, occisurus illum si non semel Salutationem Angelicam, quam recitare quotidie contineverat, omisitset, qui tamen postea B. V. patrocinio & ope Eremitæ cujusdam, fraude dæmonis detectâ, egregiè respuit. Ut si fulsisset in Spec. Exempl. V. Salut. Angel. ex. 5. refertur. Alius vero qui Sabbato Virginis Mariæ nomen habentis pudori amore beatissimæ DEI Matris pepercerat, in torneamento occisus, contra actionis elicite gratiam & cum hac salutem obtinuit, Ibid. V. Illud Canonice ex. 4o

7.

SS. Eucharistiæ uinum quoque, si possit omnibus modis persuadere peccatore
ibi enim menta est, quam paravit Dominus adversum eos, qui reductus,
bulant peccatorem, vitiorum habitus, ibi humanus Sanguis lateo infantiæ
qui si hauriatur à peccatore, à morbo caduco ad peccati lapsum a
pellente eum liberauit. Expertus hanc efficaciam est miles ille, qui
concubina: aere ore implicitus, cum S. Perna diuina in agone co
stiturus SS. Eucharistiam receperit; adeò mox mutatus est, ut
summe eam delectari sit, quam summe prius deperierat, uti fuls
in Speculo exempli. V. Attritus videre est.

8.

Nonnunquam proderit adhibere medium illud quo S. Bernardus peccatorem quendam à prava consuetudine abduxit; dum illi fecit, ut triduo tantum ad honorem SS. Trinitatis a familiari sibi vino abstinere; quod cum ille fecisset, suavit S. Bernardus, ut alterum triduum ad honorem Christi adjiceret; quo consilio observato, ita ille immutatus est, ut etiam sine pacto ullo deinceps abstinere statueret.

2.

Salubre quandoque etiam fuit, dolo bono circumvenire peccatorem, & ad exemplum Nathan Prophetæ, parabolæ, vel etiam histore propolitione, ipsi status sui periculum, vitæq; salutem ostendere.

quasi sub pallio turpitudinem ostendere; quod tamen ab initio dissimulanter admodum faciendum est, ne fraudem mox aduertens, difficulter cam in quis blandiatur. Parabolæ autem vel historiæ tales possunt esse. 1. Narret ex hoc S. Virgine Actroamatis Jac. Bidermanni historiam de filio, qui in vineam ire iussus, patiem in itinere invadens dejecit in terram, & cultro interecit. Inferat subinde, hoc facere peccatorem respectu DEI Patris. 2. Narret ex eodem libro historiam de muliere illa, quæ captivum maritum testudini suæ auxilio ex Turcica captivitate liberavit; singatque, eam postea domi à marito malè habitam, & tandem post gravia & repetita vulnera penitus occisam: Inferat hoc peccatores respectu Christi tacere. 3. Fingat fuisse Reginam, quæ ex humili loco in aulam translata ad regias nuptias, micuerit se aliquoties oculis & laxis, & neq; à Rege privatim monita, neq; nimis deterrita abstinuerit. Tali parabola proposita expectet, quid peccator iudicet; & tum inferat: Tues illa Sponsa Spiritûs sancti, &c. 4. Fingat aulicum ob delicta sua sæpius à Rege monitum, jamque excludendum ab aula, amicorum tamen precibus fuisse servatum; sed illum post decies recuperatam, amicorum ope, gratiam apud Regem, necdum tamen respicere, sed in antiqua peccata frequentius labi; an hic ulteriori amicorum auxilio dignus videbitur? Inferat subinde peccatorem esse, qui toties Sanctorum precibus in gratiam cum Deo reductus, necdum tamen respiciat. 5. Fingat hominem aliquem in infaniâ redactum esse; ut ultrò vestes exuens porcorum, stabulum intraverit, ibiq; cum porcis habitaret, siliques & fæces comederit, in luto, si quod vidit se volutarit, vomitum resorbuerit, &c. Inferatque, peccatorem esse talem; bestisque se assimilare. 6. Fingat esse aliquem, qui testamentum, quo ingens hæreditas ei transferrebat, villi pretio vendiderit: & ostendat talem esse peccatorem, qui gratiam pro vili voluptate vendat. 7. Fingat Duces quendam cui arx valde opulenta commissæ sit, eaque insuperabilis, vili pretio corruptum, se & arcem hostibus capitalissimis tradidisse. Inferat hoc peccatorem agere, qui arcem animæ diabolo tradat. 8. Fingat, comicum fuisse; qui, cum pollicitus fuisset comædiam exhibere, atque idè Regem cum tota aula sua invitasset, nunquam tamen in theatrum prodierit, & comædiam auspiciatus sit. Inferat, talem comicum esse peccatorem, qui conversionem differt.

10.

Quandoque illi ostendat, quantum gaudium creare possit DEO & omnibus Sanctis, si serio se emendet. Eum in finem proderit attulisse favores speciales, quos peccatoribus sincerè conver-

sis exhibuit Deus, maximè S. Mariæ magdalenæ mariæ Ægyptiacæ, Pelagiaz, &c.

II.

Proderit etiam declarare minas, quas proposuit Deus in S. Scriptura adversus eos, qui vocantem Deum audire distulerunt, maximè illam, *Prov. c. i.* ubi ait Deus ad tales: *Quia vocavi & renuistis, extendi manum meam, & non fuit, qui aspicere; ego quoque in interitum vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis id, quod timebatur, eveniret.* Ad quarum minarum confirmationem adducat unum alterumve exemplum Tragicum, in quibus minæ tales impletae sunt, maximè illius rustici, pro quo cum post mortem ejus ex Plalmo *De profundis* ille versiculus: *Fiant aures tuae intendentes, &c.* cantaretur, Imago Crucifixi feretro insistens manus de ligno solvit, iisque aures obturavit.

6. 7.

Quomodo agendum cum illis, qui inimicitias deponere volunt.

GRAVIS hæc & superatū difficilis tentatio est, unde diversa quæque media adhibere convenit, ut si unum non proficiat, alterum fortiaur suum effectum.

I.

Primò proponat Sacerdos talibus personis exemplum Dei, ut Christus *Matth. c. 5.* fecit, dum dixit: *Diligite inimicos vestros; benedicite his, qui oderunt vos; orate pro persequentibus vos, ut sitis filii Patris vestri, qui in cælis est, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos.*

2.

Proponat exemplum Christi, qui in Cruce exclamavit: *Pater dimitte illis, non enim sciunt, quid faciunt.* *Luc. 23.* Inferat ergo: Si Dominus inimicis tam gravibus tam liberaliter ignovit, tu servus illius minoribus non ignoscas? Hoc exemplo Theodosius Imperator se animabat; cum enim rogaretur, ut veniam iis, qui ipsum offenderant, daret; respondit. Quid mirum est, si nos, qui homines sumus, homini ignoscamus, cum Christus, qui Deus est, inimicis suis tantis tam liberaliter ignoverit?

3. Ostendit

Ostenda

alioqui non
Evangelico
finem pro
ferre, v. g.
quia Nicep
immolavit
here: qua
& humi pro
negasset, à
dejecta est
de illa mul
SS. Euhan
Sicut ego ar
nunc vultu
mittere ex.
to preces
& auribus
Quòd si du
posset ter
narrare; &
Sacerdotes
siam ex or
videri desi
ep. 15. §. 2

Ostenda

ignoverunt
condonata
eodem, ac
modo, tot

Anno 1051
domum su
ejus ex Pur
Faber in F

Declare

sibi compa
per hanc v
Christi: I

3.

Oſtendat, quàm neceſſarium ſit, ignoſcere inimicis, eò quòd alioqui nec nobis dimittantur peccata noſtra, uti patet. x ſervo Evangelico debitum ſuum parvum dimittere nolente. Hunc in finem proderit unum alterumve exemplum paulò terribilius adferre, v. g. de Saprino Sacerdote; qui jam ad ma tyrium ductus, quia Nicephoro veniam petenti eam negavit, mutata mente diſ immolavit, uti apud Surium 9. Februarii videre eſt. Aut de muliere: quæ cùm in turba hominum ab adolescente leviter impulſa, & humi proſtrata, veniam flexo poplite & junctis manibus petenti negaſſet, à dæmone inſpectantibus omnibus abrepta, & in puteum deſecta eſt uti S. Bernardinus Senenſis S. 15. Quadr. refert. Aut de illa muliere, quæ, quia dimittere noluit, in morbo, dum ei SS. Euchariftia pro Viaico offertur, vultum avertit, & dixit: Sicut ego averti vultum ab aliis, nolens eam dimittere, ita Deus avertet nunc vultum ſuum à me. Hæc dicens obiit. Spec. Exempl. V. Dimittere ex. 6. Aut de illo, qui cùm eſſet mortuus, & in Eccleſia pro eo preces conſuetæ dicerentur; Crucifixi imago manus retraxit, & auribus opponens dixit: Nec pepercit, neque parcam. ib. ex. 4. Quòd ſi dubitaret Sacerdos, num is, cum quo agit, ſerò ignoſceret; poſſet terribilem illam hiftoriam de Nobili illo Cordubenſi narrare; qui, quia fidè tantum veniam dederat, Angeli duo Sacerdotem ad ejus ſepulchrum deducentes, juſſerunt SS. Hoſtiam ex ore auferre; quo facto deturbatum cadaver in foſſam, videri deſiit. Uti fuſius legere eſt in Padag. Chriſti. pag. 2. ap. 15. §. 2.

4.

Oſtendat, quantos favores Chriſtus exhibuerit iis, qui inimicis ignoverunt; nam S. Gualberto & alteri cuidam nobili Anglo, poſt conſonantiam hoſtibus. ab illo quidem fratris, ab hoc autem patris eadem, ad Chriſti effigiem orantibus, viſus eſt Chriſtus, viventis modo; toto capite annuere, & factum approbare, uti Barſom. 2. Anno 1051. teſtatur. Mulieri verò cuidam, quæ occiſorem filii in domum ſuſceperat, ita Deus rependit hanc gratiam, ut & filium ejus ex Purgatorio eriperet, & ipſi vitam æternam promitteret. ut Faber in Feſto S. Steph. conc. 3. n. 3. refert.

5.

Declaret; quàm præclaram habeat occaſionem ingentia bona ſibi comparandi, ſi ſincèrè & liberaliter ignoſcat inimicis. Nam 1. per hanc viam facillimè obtinetur remiſſio peccatorum juxta illud Chriſti: Matth. 6. Si dimiſeritis hominibus peccata eorum, dimittet

Ch. v.

3. Oſten

Et vobis Pater vester cœlestis delicta vestra. Beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur? ib. c. 5. Quis autem non libenter tres obolos proximo remitteret, ut aliquot milliones debitorum ipsi remitterentur? 2. Ingens præmium in cœlo sperare potest; si enim majus meritorium ibi est, ubi major difficultas reperitur; quis dubitet, hunc ad sui maximum olim præmium responsurum, sicut maxima in eo & difficultas reperitur. 3. Etiam majorem sibi honorem & famam comparare potest ignoscendo; si enim magnam sibi obvenisse gloriam crederet, si exercitum multis millibus constanter fuisset, an non majorem obtigisse dicit si victoriam de seipso reportet, quæ omnium nobilissima est.

6.

Ostenda: illi, quod inimicus sibi potius, quàm ipsi nocuerit; similes enim sunt tales homines, qui alicui nocent, vulpeculis Samsonis, quæ dum segetes Philisthorum accendunt, seipsas etiam peremerunt; similes sunt unicorni, quæ dum aliam cornu appetit, seipsam ita arbori affigit, ut extrahere illud non possit; similes sunt gladio Adamantem aut silicem ferienti, qui se potius destruit quàm lapidem; similes sunt apibus, quæ dum aliis aculeum infingunt, se perimunt; similes sunt canibus lapidem invadentibus, qui dentes potius suos consumunt, quàm lapidi noceant; similes sunt illi, qui candelam emungit, ac candelæ quidem lumen clariùs facit, digitos autem suos adurit & contaminat. Unde S. Hieronymus ad Eustochium ait: *Apud Christianos non qui patitur, sed qui facit contumelias, miser est.*

7.

Ostendat, quàm multorum bonorum occasio illi sit inimicus; illorum nimirum omnium, quæ n. 5. indicavi; si ergo amamus eum, qui nobis viam facit ad ingens lucrum faciendum, vel occasionem præbet ingentis præmii obtinendi; si diligimus eos, qui nobis vel in pugilatu vel in Academicis certaminibus sese opponunt, atque ad id occasionem faciunt fortitudinis & doctrinæ nostræ ostendendæ; an non tantò magis diligamus inimicos, quantò majora bona sunt spiritualia, quæ per amorem inimicorum obtineantur, quàm materialia, quæ in hoc mundo tam sollicitè quæruntur.

8.

Hortetur, ut inimicum tanquam manum, & instrumentum, aut legatum DEI intueatur, quo DEUS usus est ad ipsius læsi speciale commodum: an non enim ut sic exosculabitur potius manum, aut legatum DEI tam paternè castigantis? Aut certe hortetur, ut eum

intueatur

intueatur t
ut sic potiusOstenda
meliùs faci
enim ipse D
suadeat erg
autem Don
videam ult
sectò qui t
ut sapiens
omnes: . F
judicium orPrætere
magis se vi
ejus; ita em
ait: Nihil
tienti a toleA Nte c
bene
juxta illud
honestas à
cit Domin
res potest
Secundum
potentissim
ad comm
Pl. 28. vo
unicornis
nu immis
supra ocul
Tribulatio
ut virga, u
rurgi; &c
ad ferenda

intueatur tanquam à dæmone impulsus, aut morbo suo: an non ut sic potius condolebit ipsi, quàm irascetur?

9.

Ostendat, quod si velit vindictam de hoste capere, non possit id melius facere, quàm si totam suam causam DEO committat; sic enim ipse Deus petit: *Mihi vindicta, & ego retribuam.* ad Rom. c. 12. suadeat ergo, ut sequatur exemplum S. Jeroniæ dicentis c. 11. *Tu autem Domine Sabaoth, qui iudicas iuste, & probas renes & corda, videam ultionem tuam ex eis; tibi enim revelari causam meam.* Profectò qui tali modo vindicari vult, à Domino inueniet vindictam, uti sapiens Eccl. 28. c. ait: undè S. August. in Psal. 102. hortatur omnes: *Ferte injurias, securus esto facies enim misericordias Deus, & iudicium omnibus injuriam accipientibus.*

Præterea verò etiam in memoriam illi reuocet, quòd nullâ re magis se vindicare ab inimico possit, quàm si nihil faciat injurias ejus; ita enim docet S. Hieronymus in Epistola ad Hebræos, dum ait: *Nihil ita confusum facit injuriam agentis, si ut fortuna & mitis patientia tolerantis, & neq; in opere, neque in lingua se vindicantis.*

§. 8.

Quomodo agendum sit cum tribulatis.

I.

ANte omnia Sacerdos labore, ut his sequentia tria capita bene inculcet. Primum est. Nihil sine DEI voluntate fieri, juxta illud Eccl. c. 17. *Bona & mala, vita & mors, paupertas & honestas à DEO sunt.* Et non est malum in ciuitate, quod non fecit Dominus. Amos c. 3. Hinc etiam Christus dixit: *Non haberes potestatem in me ullam, nisi tibi datum esset desuper.* Joan. 19. Secundum est, quòd non modo omnia proveniant à DEO tanquam potentissimo Rege, sed etiam tanquam à benignissimo patre, atque ad commodum, utilitatemque nostram ordinentur. Hinc Deus Ps. 28. vocatur *dilectus, quemadmodum filius unicornium*; quia ut unicornis, quæ habet cornu infra oculos, videt, quò tendat per cornu immissæ afflictionis; non autem, sicut taurus habens cornua supra oculos, cæco modo percutit. Atque hæc causa est, cur omnes Tribulationes considerandæ & accipiendæ sint, ut pædagogus, ut virga, ut ignis respectu auri, ut medicina, ut instrumentum chirurgi, &c. Tertium est, quod DEUS etiam rebur & vires tribuat ad ferendas tribulationes; nam ut S. Paulus ait 1. ad Corinth. 10.

Fidelis

Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis. Et per Psalmistam ipse dixit: *Cum ipso sum in tribulatione; eripiam eum, & glorificabo eum* Ps 90. Id se expertum esse S. Paulus 2. ad Corinth. 12. testatur dicens: *Propter quod placeo mihi in infirmitatibus, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo; Cum enim infirmor, tunc potius sum.* Imò etiam solatur peculiari modo, uti iterum expertus est S. Paulus, qui de seipso 2. ad Corinth. c. 11. ait: *Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra.* Et S. David Psal. 93. *Secundum multitudinem dolorum in corde meo, consolationes tuae latificaverunt animam meam.* Experti etiam tres pueri in fornace Babylonica, qui se fecerunt ventum qualifloris flantem. Nimirum ad medicorum morem post amarum medicinam mox, ut minus amarities sentiantur, saccharum porrigit consolationum. Hinc quædam virgo cuidam percontanti, quomodo ad perfectionem pervenisset, respondit: *Omni adversitatem æquanimiter de manu Dei suscepi.* Et quisquam aliquam in urina molistrave affecit, huic eg. speciale beneficium recipere curavi; quod minime fecissem, nisi ab eo laesa fuisset. Nisi Deo gravamina mea quæstia sum; unde è vestigio consolationis corroborationemque ab eo accepi.

2.

Revocet tribulatio in membra, quod Dominus quondam S. Catharinam Senensem dixit: ut Blossius c. 9. Moni. Spir. refert. *Volote nosse, quod omnes pœna, quæ in homines in mundo affliguntur, in voluntate consistunt; quia si voluntas esset ordinata & concors cum voluntate mea, careret quodammodo pœna.* Quamvis enim is, qui hac sanctâ ordinatâque voluntate præditus est, sentiat laborem ac dolorem, quicquid tamen amore mei patitur, quasi sine pœna portat; liberrimè enim illud sustinet, considerans & sciens esse meam voluntatem ac permissionem, ut patiat. In confirmationem hujus doctrinæ narrare poterit notam illam historiam ex Taulero de mendico, qui Theologo bonum diem & fortunam precanti asseruit, te bono semper fortunatosque dies habuisse, atque in tantis etiam miseriis lætissimum vixisse.

3.

Ostendat, tribulationes esse signum filiorum Dei & prædestinationis, Id colligitur 1. ex S. Paulo ad Hebræos c. 12. dicente. *Fratri, noli negligere disciplinam patris, neque fatigeris, dum ab eo argueris. Quem enim diligit Dominus, castigat; flagellat autem omnem filium, quem recipit.* 2. Ex testimonio S. Raphaëlis Tob. 12. *Quia acceptus fueras Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te.* 3. Ex præ-

amanti

amantiur

Ego, quos an
revelavit
homine,
tribulation
dem immit
quia S. Sen
corde. Alio
Pussil. quod
ita adversit
signum div
in tantum,
suo subarra
ter ipsa adv
mogratias
a Domino;
pietio si illi
fascio dixit,
tauri celest
cal gloria e
S. Ecclesia
pervenirent
magis tribu
sti Dei sunt
angularcm
soliri malle
in horreum
debet. I
ergo oportet
porrigant.
per ignem t
reæ virgæ A
Regem obt
tes Josue R
gram ab in
Tau, per qu

Præcipu
tionem ob
tum oriri, c
quædam per

amantium, qui comprimunt fortiter manus. Sic Deus Apoc. 3. ait. Ego, quos amo, arguo & castigo. 4. Ex revelatione Dei, qua quondam revelavit S. Gertrudi, quod, quando Dominus nihil inueniens in homine, propter quod placita dignatione ipsum adesse deceat, tribulationes vel molestias tam corporales, quam spirituales eidem immittit, ut inde habeat opportunitatem manendi cum illo; quia S. Scriptura dicit: *Iuxta est Dominus hu, qui tribulatio sunt corde*. Alio tempore eadem Virgo intellexit, *Blesio teste in consolat.* Puss. quodd, quemadmodum annulus est signum dispensationis, ita adversitas humiliter propter Deum tolerata, sit verissimum signum divinæ Electionis, & quasi sponsio animæ ei in Deo. in tantum, ut gravatus quisque confidenter dicere possit: Annulo suo subarrabavit me Dominus meus Iesus Christus. Quod si inter ipsa adversa potest dono Dei etiam laudare Deum, & ei ex animo gratias agere, iam tanquam sponta amabilis ei coronam obtinet a Domino; quia gratitudo animi in adversis est ornatissima atque pietiosissima corona animæ. 5. Ex testimonio Dei; quo S. Francisco dixit, infirmitatem, quam tum patiebatur, esse arham thesauri celestis, qui ipsi olim offerendus esset; uti in *Spec Exempl. V. vel. gloria ex 8.* refertur. 6. Ex omnium SS. Exemplo, de quibus S. Ecclesia canit: *Omnes Sancti quanta passi sunt tormenta, ut securi pervenirent ad palmam Martyris. Cori. quod saxesiores fuere, tanto magis tribulationibus vexati sunt.* 7. Ex figuris variis. nam Electi Dei sunt lapides, qui superædificandi suo tempore super lapidem angularem Christum crescent in templum Dei, ergo in hac vitâ soliri malleo tribulationis debent. Illi sunt triticum suo tempore in horreum Domini congregandum, ergo prius flagellari & excuti debent. Illi sunt uvæ ex Christo, tanquam verâ vite prognatæ, ergo oportet torculari eos subicere, ut gustissimum virtutis succum porrigant. Illi sunt holocaustum & victima Deo gratissima ergo per ignem tribulationis immolari debent. Item tribulatio est auræ virgæ Asperi similis, quæ signum clementiæ & gratiæ apud Regem obtinere erat. Item est similis funiculo rubro, quem milites Josue Rahab meretrici dederant, ut eum appendens ante fenestram ab interitu servaretur Josue c. 2. Tandem est similis signo Tau, per quod olim, *Ezech. c. 9.* notati ab exitio servabantur.

4.

Præcipue hortetur afflictum, ut Christi exemplum & SS. Patrem ob oculos ponat sibi. Hinc enim mirum robur & solacium oriri, colligitur. 1. Ex ipsa Christi revelatione; cum enim quædam persona vehementer afflictæ esset, hanc audivit vocem; surge

olatum in ve-
s. qui à Re-
ribus in pro-
eum. & erit
tribulationem
enocui pot-
gitur ex test-
am curramus
idei & Con-
t peccatori
remmi, ani-
S. Patrum,
od non aqus-
tur S. Au-
diversitatem
bristi; in illi-
us est prom-
on sanetur, d-
era, ut exim-
sua vulnera
ex figurat-
es fecit; &
irà & Cru-
Sicut serpen-
; ita Chri-
Colligitur
cit m'icis
Passione for-
domino, ne
pedis melius
re in gloriam
er hanc vian-
avide, ut
Arca DEL.
mens loab.
rediar domi-
mea? Per
ne. 2. Reg. 11.
beauri. Spec. Ex. V. Glor. coel. ex 3.
quatur? Do-
; & ego ha-
m iuste, ip-
ven

verò quid fecit? Ille totum Calicem in sanitatem meam exhaustit, & ego in ejus honorem vel gustare illum recusabo? 7. Ex expectantia colligitur hujus medi efficaciac. S. Elzearius Comes, cum uxor illius patientiam miraretur, respondit illi: *No veris me inter- dum sentire aliquam in animo adversus infestantes me indignationem; sed illico me converto ad cogitandas injurias Christo illatus, deoque mihi ipsi eum imitari cupiens: Etiam si famulus tui barbaram tuam convellerent, & coaphos tibi impingerent, nihil totum hoc esset pra illis, quae Dominus tuus, & plura, & maiora perpeffus est: certoque habeas, in iux mea, me nunquam cessare à commemorandis injuriis Salvato- ris mei, donec animus plane sit tranquillius.* Surus 27. Sept. 8. Colligitur ex simili: sicut enim amara pilulae, dum hostia involvuntur, facilius somnuntur; ita & tribulationes, si eas memoriâ Passionis Christi velut hostia involvamus. Sicut etiam eriacus in foraminibus petrae refugium quaerit; ita anima Christiani in SS. vulneribus quaerere deberet.

§.

Horretur, ut saepe ad praemia tribulationibus promissa animum afflictus convertat, revocetque in memoriam illud S. Pauli ad Rom. cap. 8. *Non sunt conaigna passionis hujus temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis.* Si ergo urinatores in aquas se promptè conijciunt, & gladiatores verbera contemnunt, & milites pericula alacri animo subeunt; bajuli onera laeti portant, ut vilem mercedem & praemium consequantur; si Jacobo Patriarchae videbantur dies pauci praemii multitudine erga Rachel; quidni multò magis Christianus omnes adversitates libenter sustineat amore & spe tanti praemii, quod nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis descendit? sic Christus propositio sibi gaudio sustinuit Crucem. Sic S. Stephanus intendens in caelum, vidit caelos apertos. Sic Christus Apostolos excitavit: *Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in caelis.* Matth. 5. Sic S. Franciscum in gravi dolore oculo:um animavit, dum dixit: *Francisce, si tota terra esset aurum, & mare ac flumina & fontes essent balsamum, & omnes montes, collèsque ac lapides essent gemma; & alius thesaurus, longè his pretiosior daretur pro infirmitate, an non quaderes? Ecce hic thesaurus est vita aeterna, quem tibi repositui. Et ex amete investio; & ista infirmitas & afflictio tua est arrha illius beati assus est, se libenter omnia tormenta damnatorum usque ad extremum Judicii diem toleraturum, si unico momento Deum inveniri liceret: quid non tolerandum aeternum videatur? Sicut ergo*

e

vadan-

vadantes flumen, sursum oculos erigunt, nè titubantes prolabantur; ita nè inter tribulationes labamur, consultum est, ut ad cœlum oculos mentis erigamus; nam, ut S. Ildorus ait: *Quia futura vita præmia diligenter recogitat, præsentis vita mala æquanimiter portat.*

6.

Moneat afflictum, quòd nemo sit in hoc mundo sine afflictione, nam, uti Job. c. 14. ait: *Homo natus de muliere brevis vivens tempore, repletur multis miseriis.* ergo fatius est pati propriam tribulationem, & præmium in altera vita accipiamus, quàm per impatientiam nobis faciamus crucem majorem, & graves in altera vita pœnas accersamus, jacturamque summæ mercedis faciamus. Quam doctrinam antiqui pulchro hoc apologo explicabant. Hinnulus, inquebant, sylvester à lupis agitatus ad oves cœcum fugerat; quas cum videret in pace degere, ait: *Hic deinceps vitam meam pacificè transigam.* Paulò post tamen adsum Sacerdotes, & agnos aliquos abducunt Quos cum hinnulus ad immolandum traheret, dissest, cum suspirare exclamavit: *Heu mihi, ut video, nullus locum persecutione immunis est; sed tamen omnibus perspicit, melius est hic manere, & in obsequium Dei pati, quàm in escam cedere luporum.* Sic ergo etiam omnes iusti & prudentes Christiani discurrunt, quod hinnulus iste significat.

7.

Jubeat afflictum meminisse, quoties infernum vel purgatorium meruerit. Sic enim omnia levius tolerabit. Quis enim lætissimam gravissimam tormenta promeritus, non cum gaudio acciperet colaphum, si tota pœna in hanc converteretur, & præterea ingratum pro eo fortiter exantlato præmium offerretur? Ecce omnia tormenta hujus mundi comparata cum gehenna nec colapho quidem comparari possent; & tamen erit, qui his longè mitiora & amplexius ferre recuset, maximè cum in præmium ipsa beatitudo promittatur? S. Franciscus Borgia omnia hospitia sibi optimè præparabat, quia cognitionem sui & interni præmiserat. Præmittat hos duos prodromos afflictus ad omnes tribulationes, & omnino perquam leves efficiet.

8.

Demonstret frustraneum esse moerorem ad malum leniendum, nam ut eleganter S. Chrysostomus ait homil. 5. ad populum: *Tristitia ob id nobis data est, non ut in morte, aut alia re doleamus, sed ut doleamus peccatum, quasi morbi illius remedium, sicut ergo reu-*

diuini lippit
tollit, non
non emenda
lunelius affe
morbum non
delevit, erg
aff: idè ut r
tantò faciliti
futurum, ve
ante tempus
potes? si præ
rem faciant
mum est, si
citius aufer
luri sese su
mii & hono
addet, &c.

Suade
ant veni te
lam; voca M
invoca, Mari
a. in Missus

Quomo

H is poti
causar
leipfos atten
sum erat :
volentes red
nobis ad ter
boni Christi
Deus; si et
velimus? C
lam de obitu
bona sint, ne
quia sic plac

humiliſſitudinis illam tollit, non alios morbos; ſic triftitia peccatum tollit, non alias agnitudines v. g. pecunia quis mulctatus eſt, doluit; non emendarit: filium amiſit, doluit; non reſuscitavit mortuum: contumeliis affectus eſt; non revocavit contumeliam: infirmatur, dolet; morbum non aufert, ſed augeſcit, ſed peccat quis: triftitatus eſt, peccata delevit, ergo triftitia tantum facta eſt propter peccatum, à quo nata eſt: ideo ut tinea ipſum corrodit & abſumit. Porro ut triftitiam hanc tantò faciliùs fuget, jubeat afflictum ſic diſcurrere: vel malum eſt futurum, vel præteritum, vel præſens, ſi futurum, cur miſer eſ ante tempus? ſi præteritum, cur doles, quod infectum facere non potes? ſi præſens ergo id ſolum curandum eſt ut media, quæ levio- rem faciant mali tolerantiam, procures; inter hæc autem potiſſimum eſt, ſi propter Deum patienter id ſeras: ſic enim 1. DEUS citius auferet malum, ſicut Pater citius ceſſat à verberibus; ſi fi- lium ſeſe ſubjicere & agnoscere culpam advertat. 2. Spes præ- ſentis & honor inde reſultans roborabit. 3. Societas Chriſti animos addet; &c.

9.

Suadeat, ut conſilium illud S. Bernardi ſequatur: Si inſu- rant venti tentationum, ſi incurras ſcopulos tribulationum; reſpice ſtel- lam; voca Mariam: in periculis, in anguſtiis, in rebus dubiis Mariam invoca, Mariam cogita, non recedas ab ore, non diſcedas à corde. Homi- ni in Miſſus eſt.

§. 9.

Quomodo conſolandi ſint ii; quibus amicus; vel parens, vel filius eſt mortuus.

I.

His potiſſimum Sacerdos perſuadere conetur, nullam ipſos cauſam triftitiæ habere, ſive Deum, ſive deſunctum, ſive ſeipſos attendant. Nam 1. ſi ad Deum attendant, ille repetit, quod ſuum erat: ſi ergo; cum depositarius repetit depositum ſuum, volentes reddimus; cur, ſi Pater cœleſtis repetit amicum, quem nobis ad tempus conceſſit, doleamus & queramur? Præterea, ſi boni Chriſtiani ſumus, nihil aliud velle debemus, quàm quod vult Deus; ſi ergo ille voluerit deſunctum nobis auferre, quidni & nos velimus? Cur ergo non exclamamus cum S. Hieronymo. (ad Pau- lum de obitu Bleſillæ.) Bonus eſt Deus; & omnia, quæ bonus facit, bona ſunt, neceſſe eſt. Mariti orbis irrogatur, plango, quod accidit; ſed quia ſic placet Domino, a quo animo ſuſtinebo. Unicus raptus eſt filius;

c 2

autum

amum quidem, sed tolerabile, quia sustulit ille, qui dederat. 2. Si ipse defunctus attendatur; vel bonus infuit, & bene defunctus est, vel malus fuit, & male obiit: *Si bene*, laudandum potius est, quam tristandum; nam ut S. Chrysostomus Hom. 23. in Matth. ait: *illum abuisse in praeiustitia cum putes, in gentes cur adversum te suscitatis fluctus tempestatis? hic autem fluctus praesentis vitae perma- gavit.* Si ad imperandum, regnandumque hoc caduco mortali que regni filius tuus abisset, nolles eum inde redire, ut ipsum videres: nunc vero cum ad meliora, majoraque regna processeris, parvi temporis absentiam ferre non poteris? Noli ergo plorare; reddidisti enim depositum, quod tibi creditum erat. Praeterea, si tu cum amantissimo amico in carcere constitutus esses; & illi à Rege gratia fieret, atque ex carcere in aulam transferretur, ut ibi continuis deliciis frueretur: an tu doleres, vellesque eum in carcere retinere? minime profecto si verus amicus esses. Ecce Deus amicum tuum ex carcere corporis eduxit ad gaudia coelestia; & tu eum ab his impedire velles? si vero malus, dolendum iterum non est; quia peior evasisset, si diutius vixisset, atque adeo majorem poenam incurrisset: quod Deus providens rapuit illum; Unde Tertullianus cap. 9. de patientia. *Christum ledimus*, inquit, *cum evocatos quosque ab illo quasi miserantes non aequanimiter accipimus.* Certè Deus & Beati non minus amicum tuum, quam tu; & tamen illi etiam in tali casu confutatum non lugent, sed potius divinae justitiae & voluntati acquiescunt, neque tu etiam, si aliquando veneris eò, aliter facies: cur ergo non jam quoque facere possis, & facias, quod ibi quondam feceris? Si seipsum afflicti attendant, nec dum habent causas dolendi; nam loco amici huius aut filii, ipsam Deum habent, qui ipsos solari vel adjuvare possit, ergo merito illi dici potest, quod Reg. cap. 1. Elcana Annae uxori dixit: *Anna cur flet? & quare non comedis? & quam ob rem affligitur cor tuum? nunquid non ego melior tibi sum, quam decem filii?* Nimirum vanum auxilium & solatium illi subtraxit Deus, ut in illo tanquam fonte sinceriora quaerant, cum ergo tam salutari consilio non acquiescant? Jubeat item meminisse, quantarum curarum causa fuerit defunctus; quantum impedimentum in divino servitio: hoc certè agnovit Meiania Junior, qua S. Hieronymus scribit, quòd calente adhuc mariti corpusculo & nec dum humato, duos simul perdiderit filios; quo tamen in consularum lachrymam non fudit, sed stetit immobilis, & ad Christi pedes devoluta quasi ipsum teneret, arrisit, & dixit: *Expediit tibi nunc servitium Domine, qui tanto me onere liberasti.* Tandem ostendat, cum spes sit, defunctum talem in coelestem aulam

receptum

receptum
habeant,
movere.Proder
forti anim
Virginis,
S. Symph
Mauritii,
clamavit:Revoce
lore, ante
sint, cum
expectant.

Quon

Illis bene
repetiver
Dominus deOstenda
destinatio
git: & qui
mater si io
nus ligna si
quos amatDeclare
hanc jactu
cum agi ex
promittat,
in gratiam
rum? hoc
rituale adu
ra in adult
adultum
divitias ab

dederat. 2. Si defunctus eſt, nū. eſt. quā n Matth. ait adverſum te viſta perna vi. ortali quere regn. res: nunc veri. temporis abſer. im depositum. imo amico 13. arque ex car. frueretur: an. amē proſedō. cere corporis. e velles? ſive. ſſet, ſi diutius. od Deus prae. atientia. Chri. aſi miſeranda. ininus amari. eaiū conſtitu. ti acquieſcunt. ies: cur ergo. uondam ſacra. cauſas dolent. ent, qui ipſo. quod Reg. quare non com. n ego melior n. & ſolacium illi. quærant. cur. item memini. untum imped. nia Junior, & iiti corpusculo. uo tamen in er. d Chriſti pedo. Expeditiuſ tibi. berāſti. Tam. deſitem aulam. receptum

receptum eſſe, gratulari ipſos debere, quod ibi tantum amicū habeant, qui & velit, & poſſit plurimū ipſorum commodā pro-
movere.

2.

Proderit aliqua exempla aſſerre eorum, qui mortem amicorum forti animo tulere; quale ante omnia alia eſt exemplum beatiffimæ Virginis, S Jobi, matri Macchabæorum, S Felicitatis, & S Symphorotæ, quæ ſeptem filios martyrio affici coram ſpectavit; Mauritiū, qui ad ſingulos ictus, quibus filii interimebantur, ex-
clamavit: *Iuſtus es Domine, & rectum judicium tuum.*

3.

Revocet in memoriā, quod talibus amicis caruerint ſine do-
lore, antequam ii nati eſſent; cui ergo non etiam nunc carere poſ-
ſint, cum ii ampliùs non exiſtunt? Imò in cœlis magno gaudio
expectant ipſos, & ipſorum patrociniū ſuſcipiunt.

S. IO.

Quomodo conſolandi ii, qui temporalium rerum jacturam paſſi ſunt.

1.

Illis bene oſtendere cōnetur, quod Deus, id quod ſuum erat;
repetiverit; horteturque aded, ut cum S. Jobo cap 1. dicant:
Dominus dedit, Dominus abſtulit: ſit nomen Domini benedictum.

2.

Oſtendat, hanc jacturam eſſe ſignum dilectionis divinæ & præ-
deſtinationis ad gloriā; nam ut viſitor putat vites, quas dili-
git: & qui avem amat, & retinere deſiderat, alas ei amputat; &
mariter ſi io cultum ſubtrahit, ne ſemetipſum lædat; & Domi-
nus ligna ſubtrahit, ne domus omnino comburatur: Itā Deus iis,
quos amat, temporalia ſubtrahit bona.

3.

Declaret illis, quā miſericorditer cum illis agat Deus per
hanc jacturam puniendo; quæ enim adultera non clementer ſe-
cum agi exiſtimet, ſi maritus tantum adulterum auferat; & ſimul
promittat, ſe, ſi il la patienter ferat hanc ablationem, non modò
in gratiam eam recepturum, ſed ingentibus etiam donis ditatu-
rum? hoc autem facit Deus, divitias ab anima, cum quibus ſpi-
rituale adulterium commiſerat, auferendo. Si ergo nulla adulte-
ra in adulterio deprehenſa, dicere audent marito: relinque mihi
adulterum, ut pergā cum eo juſ tuum lædere; quomodo anima
divitias ablatas repetere à Deo audebit?

c 3

4. Demon.

4.

Demonstret ingens illis beneficium esse collatum per divitiarum ablationem; si enim divitiarum sunt spinæ suffocantes semina verbi divini, si sunt laqueus diaboli trahens in sempiternam mortem, si sunt cancræ ad vitalia animæ serpens, & mortem causans spirituali; si sunt lapis animam pondere curatum & peccati opprimens: quidni magnum tibi beneficium collatum existimabit, a quo omni illi, & spinæ ablatae sunt; cui cancer iste sine scissione ademptus est?

5.

Hortetur, ut oculos convertant ad veras divitias, scilicet ad virtutes & bona opera; item ad cœlestia gaudia, quæ ipsis invitus autem non possunt, ut nec ipse Deus, sic certè leviter ferent in æternam: quidni magnum tibi beneficium collatum existimabit, a quo omni illi, & spinæ ablatae sunt; cui cancer iste sine scissione ademptus est?

S. Paulus Hebr. c. 10. scribit: *Rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscetes vos habere meliorem & manentem substantiam.* Quis non libenter agrum suum grandine destrui sineret, si quando aurea esset? talis autem grandis est tribulatio, quæ per illam regnum cœlorum emimus. Jubeat ergo meminisse verborum S. Davidis: *Euntes ibant & flebant, mittentes seminaria sua (offerentes pecunias, quæ ipsis vel a magistratu, vel a hoste auferiebantur) venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos.*

6.

Denique jubeat sperare, quodd, sicut Dominus Jobo dupliciter restituit, irā & ipsis possit, & verò etiam velit (si irā ipsis utile fuerit) dupliciter restituere; certè necessaria non negabit; neque enim ad solos Apostolos & Religiosos, sed omnes alios, qui cum patientia & charitate dimiserint bona sua, pertinet illa Domini promissio: *Omnis, qui reliquerit domum aut agrum, &c. propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.* Matth. 19. Audiant ergo S. Augustinum dicentem in Psalmum 34. *Illos quare, qui de se non possunt, subtrahuntur, quæ dedit; nunquid subtrahitur, qui dedit?*

S. II.

Quomodo consolandi sint, qui detrimentum famæ vel honoris passi sunt.

I.

Ante omnia alia jubeat Sacerdos, ut tales Christi exemplum proponant & quasi dicentem audiant: *Si Dominum Beelzebub*

vocaverunt
Ego quidem
Imo confite
ment. debet
prerèa tur
stari debent

Hortetur
la à Dep ex
spiranti: M
contradictat

Pe-suad
est in ocul
sentiant ho
si alii agr
obscurum
leonem, c
quem dice
ret, si om
penderet?
de Thom

Hortetur
tem inde
sic enim h
grè fert,
gnatur, si
quantur.

Ostend
temnatur
gnitatem
plenum, q
pere hono
no mitter
& honore
ci sunt.

Ost

m per divitiar
cantes ſemen
iternam mor
ortem cauſant
& peccati op
exiſtimabit
e ſine ſciſſione

vocaverunt, quāto magis domeſticos ejus? Matth. 10. Dicant itaque
Ego quidem juſtè hæc parior, Dominus autem quid fecit? Lucæ 23.
Imo conſiderare jubeat, quā multi ipſum etiam Deum blaſphe
ment. debitumque ei honorem negent: ſicuti ergo Deus nihil pro
pterea turbatur & dolet, ita nec ipſi, qui injuriam paſſi ſunt, tri
ſtari debent.

2.

Hortetur, ut meminerint illam injuriam aut verba contumelio
ſa Deo exiſſe, & permiſſa eſſe; dicant ergo animæ ſuæ vindictam
ſpiranti: Dominus præcepit ei, ut malediceret mihi, & quis eſt, qui
contradicat? obmutui, quia tu feciſti.

3.

ias, ſcilicet ad
uæ ipſiſ inviti
riter ferent ja
orum, ad quos
veſtrorum cum
& manentem
ne deſtrui ſino
ribulatio, qu
meminiſſe
t, mittentes
giſtatu, vel ad
exaltatione po

Perſuadeat illis, tantum & talem eſſe quemque, qualis & quantus
eſt in oculis Dei; parum ergo curandum eſſe, quidquid de illo
ſentiant homines: neque enim propterea æger eſſe quis incipit,
ſi alii ægrum dicant; neque Sol ſplendorem ſuum amittit, ſi aliqui
obſcurum eum eſſe aſſerunt; neque propterea, quod aliqui aſinum,
leopem, capram vocent, talis erit. Verbo ſi cuncta contra ali
quem dicerentur, quæ fingi malitiſſimè poſſent, quid ipſi nocce
ret, ſi omnino tranſire permitteret, nec plus, quā feſtucam per
penderet? nunquid vel unum capillum extrahere poſſent? uti re
ſp. Thomas Kempenſis l. 3. c. 46. diſcurrit.

4.

Jobo duplici
ipſiſ utile ſon
gabit; neque
alios, qui cum
et illa Domini
p, &c. propter
offendeſtis. Matth
num 34. Illu
& nunquid ſu

Hortetur, ut is, qui injuriam acceperit, peccata ſua & vilita
tem inde exortam bene perpendat; ut verè nihilum ſe agnoſcat:
ſic enim haud difficulter contemni & inſirmari ſe ſinet; quis enim
ægrè fert, ſi in nihilum verba contumelioſa jaciuntur? quis indi
gnatur, ſi de ſterquilinio, de ſtulto parum honorificè homines lo
quantur.

5.

entum fam

Oſtendat illitantam eſſe dignitatem, ſi quis injuriatur & con
temnatur, ut erubeſcere potius deberet, quod Deus ad talem di
gnitatem eum evehat, quid enim dignius; quid magis majeſtate
plenum, quā ipſi Chriſto orbis Servatori ſimilem fieri? quanto
pere honoratum ſe crederet is, cui Rex veſtem propii filii ſui do
no mitteret, eamque induere juberet? hoc autem beneficium
& honorem exhibet DEUS illi, quem contemni & injuriis affi
ci ſinit.

6.

riſti exemplum
num Beelzebub
vocaverunt

Oſtendat, quā nihil proficiat, mutuas injurias & convitia
c 4 repro

reponendo. Id profecto eleganter hanc similitudine declaravit S. Chrysostomus c. 5. in Epist. ad Thetis. *Convitiatus est qui quam vituperavit? tu claude os tuum: si enim illud aperueris, convitiaberis magis veniunt hunc, non vides in aedibus, quod, quando e regione ducit? duo ianua opposita sunt, & status vehemens irruerit; si altera clausus, nihil efficiat status, sed plurimum de illius robore praecidit. Ita & hic duo sunt ianuae, ostium & os illius, qui te vituperat & probro afficit: Si tunc occluseris, & spirationem non dederis, omne istum statum extingues; si vero aperueris, effrenis reddetur. Dicitur ergo, quisquis injuriam passus est: Posui ori meo custodiam: cum consisteret peccator adversum me, obmutui & humiliatus sum, & gloriabor. Hoc enim silentio duo insuper commoda consequuntur. Primum est, quod sic magis se vindicet de laedente; nam ut S. Ambrosius lib. 2. de offic. c. 3. ait: Si taceas, si dissimules, poterit dicere (convitiator) quid taces? loquere, si audes; sed non audeas mutus es, elinguent te feci. Si ergo tacias, plus rumpitur; victum reputat, illisum, posthabitu, ac irrisum. Si responderis, superbiorem se factum arbitrat, quia pacem invenit. Secundum est, quod ipsa taciturnitate famam sibi hominis virtuosi faciat, quam famam non potest esse praestantior; sicut enim si dolium percussum, sonum edat ad minimum istum, vacuum esse colligimus; si vero non resonet, plenum esse dicimus; ita plenos gratia & fortitudine existimamus ille, quos ad injurias tacere advertimus. Hinc Ecclesia de S. Martyribus canit: Non murmur resonat, non querimus, sed corde tacito, mens bene conscia conservat patientiam.*

7.

Non parum etiam proderit, eos, qui injuriam inferunt, conderare quali infantem, phraenicos, insanos, &c. quod medium S. Basilus hom. 10. de ira suggestit, dum dixit: Si parvus fueris verbis contumeliosis peteret, occasionem tibi potius ridendi daret. Quasi si phraenesis capitis, & sensu excutens verba vana incomposita & stultissima neque vera dicat. misericordia potius, quam odio dignus eris. Hoc medio usus est Christus, dum in Cruce dixit: Pater dimitt eis, quia nesciunt quid faciunt, Luc. 23. Eodem usus est & Seneca hunc quibuscum sibi oblatrantibus dixit: Moreretur, si iudicio his faceretur; nam morbo faceretur. Non de me loquuntur, sed de se. Proterea lingua aliena loquenti (juxta commune adagium) obliandum descendendum est; atqui lingua convitians non est Christiana, sed Diabolica (nam ut bene advertit S. Hieronymus ad S. Eustochium) *Ita scilicet hominis est, frantum iracundia imponere Christiani* ergo tacendum est potius, quam loquendum.

Declare
gendum
lorem. &
perant, c
tatem pro
tuam comu
mo viam

Duae
delict
impendet
ent, prou
et geistli
quibus leg

Cum S
qui d
que tempo
bmissis:
stat, hinc
ia manu in
cinam plur
tas, resig
tia, integri
similes alia
discipulu
que e carce
equitatem
ne, & r
S. Ephrem

Doceat
pontificali
qua tonitru

8.

Declarat, si famam recuperare velit, patronum optimum eligendum esse, qui hoc officium præstet, neminem autem esse meliorem, & peritiorum DEO utpote cui mille juvandi artes suppetant, quique plurimis documentis suam in hoc negotio dexteritatem probant; suadeat ergo, ut illi afflicti cum silentio causam suam committat, audiatque S. Davidem monentem: *Revela Dominus viam tuam, & spera in eo, & ipse faciet*, Psal. 36.

§. 12.

Quomodo cum captivis agendum.

Uæ sunt captivorum sortes. Prima eorum, qui ob leviora delicta captivi tenentur. Secunda eorum, quibus ultimum supplicium: cum utrisque cautè & prudenter agendum est, prout fusiùs docent varii libri hunc in finem ediri, maximè *Geistliche Trostbrunnen* Patris Georgii Vogleri, & similes, ex quibus sequentia in compendium sunt redacta.

De captivis primi generis.

I.

Cum Sacerdos audierit, aliquem in carcere captivum teneri, qui d. utiùs ibi detinendus videatur, studeat illum primo quoque tempore visitare; utaturque tempore & occasione à DEO commissis: atque idè antè omnia enitatur, ut captivus talis agnoscat, hanc suam inclusionem esse flagellum divinæ justitiæ, paternam manu in eum animadvertentis, & carcerem esse scholam & officinam plurium virtutum; in ea enim addiscitur & exercetur humilitas, resignatio in Dei voluntatem, Orationis studium, patientia, integritas conscientiæ, spes & fiducia in Deum ac sanctos, & similes aliæ virtutes. Horretur ergo Sacerdos captivum, ut bonum se discipulum exemplo S. Josephi Patriarchæ exhibeat. mereaturque è carcere ad honores educi; curet item, ut justitiæ divinæ æquitatem humiliter agnoscens sæpiùs exclamet: *Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum*, Psal. 118. Eum in finem exemplum S. Ephrem & Manassæ Regis servire poterit.

Doceat illum, tanti mali causam (uti & omnium aliorum) potissimè peccatum esse; uti enim è terra ascendit materia, ex qua tonitrua & fulmina homines percutientia generantur: ita in

scelos quoque homine materiam iræ divinæ, scilicet peccata, auferamus, unde Chrysostomus; *auferamus, ait, malorum fontem. Et omnia malorum, sistent fluentia.* Hortetur ergo captivum, ut velut obediens filius agnoscat paternam charitatem, & carceris pœnam cum patientia & resignatione accipiat: sic enim & Deum ad pacem citius permovebit, & suam ipse pœnam levius tolerabit, nam, ut S. Gregorius lib. 10. mor. c. 5. ait. *Quasi aqua ignem extinguitur, cum surgente furore animi sua cuique ad mentem culpa revocatur.* Et dolor flagelli temperatur, cum culpa cognoscitur, quia tunc quisque ferramentum Medici patientius tolerat, quando magis putridum esse conspiciat, quod secat. Certè facilis erit consolatio, si idem Doctor ait, si inter flagella, quæ patimur, delicta, quæ fecimus ad memoriam revocemus. Dicat ergo Sacerdos captivo: *Quod meritis pateris, patienter ferre memento.*

3.

Suadeat captivo, ut, quo facilius ferat captivitatem, in carcerem præmittat duos nuncios: cognitionem scilicet purgatorii & inferni, quorum utrumque per peccatum suum meritis fuerat; neque dubitare jubeat, quin levis quantacunque carceris molestia sit futura. Ità S. Chrysostomus promittit, dum dixit: *si terribile aliquid videris, cogita gehenam, & illud deridebis.* Certè Monachus quidam, qui infernum viderat, ultro se per duodecim annos inclusum nullius admittens colloquium, donec tempus moriendi ad venerat, uti Jo. Major in Spec. Ex. dist. 2. ex. 246. refert.

4.

Revocet illi in memoriam commune illud proverbium: *Amor magis est, ubi amat, quam ubi animat:* hortetur ergo illum, ut ipse in parad. sum mente deambulet; sic enim carceris molestia non sentiet.

5.

Sanctorum exempla, qui carceres cum gaudio inhabitaverunt. Ponat videlicet S. Josephi Patriarchæ, SS. Petri & Pauli, S. Joannis Baptistæ, &c. de quorum captivitate loquens S. Chrysostomus hom. 5. de pat. Job. ait: *si mihi quispiam dixisset, elige, utrum velis: vis esse Angelus Petrum solvens, an Petrus vindictus? Petrus respondit: quæ esse maluisse.* Majus hoc vinculorum donum est, quam servari, aut mundum movere, aut dominari demonibus, eosque compellere. Neque obstat, quod hi non propter scelera inclusi fuerint; nam qui illis carcer honorificus fuit propter DEI amorem, is illis honorem asserre similem poterit per justiciam & humilitatem. Et præterea quod carceri huic ad martyrium

est, ipſa voluntas deſiderio ſuo ſupplere poteſt. Atque hanc ipſam ob cauſam ſuadendum ipſi eſt, ut vel maturè contritionem eliciat, vel etiam omnino Confeſſionem faciat (ſi capite non periclitetur) nè per peccatum mortale obicem ſatiſfactioni, mecum ad patiensque ponat.

6.

Magnopere curet, ut talis captivus otioſus non ſit; ſic enim triſtibus & nocivis cogitationibus, tentationibusque aperitur aditus. Itaque ſuadeat frequentem roſarii, aliarumque precum recitationem, ſubminiſtret illi imaginem piam, numiſma habens indulgentias, commendet ei ſtudium in animas purgatorii, & alias ſimiles devotiones. Quandoque etiam prodeſſet, talem captivum opere manuali occupare, ſunt enim plerumque homines rudes, non aſſueti occupationibus mentalibus vel librariis; ſi tamen legere nòrunt, utiliter illis liber aliquis ſpiritalis v.g. vita Chriſti aut Sanctorum, de æternitate, de morte, de patientia, &c. offerretur legendus.

7.

Si poteſt, allaboret, ut etiam opera miſericordiæ corporalia circa hos non intermittat, ſuccurrendo emendicantæ eleemoſynæ, &c. Sic enim & reum ſibi devinciet, & aliis pulchrum æmulationis exemplum relinquet, atque ab ipſo Deo felicem conatibus ſuis ſucceſſum impetrabit.

De damnatis ad mortem.

1.

ANte ſententiam, viſendi erunt frequenter, cum plerumque variis tentationibus agitentur; & ex altera parte pluribus criminum vinculis impliciti, rudesque rerum piarum, & ſæpè etiam obſtinati ſint. Proderit ergo prius totum ſtatum Rei cognoscere, & ſeriam pœnitentiam diſponere.

2.

Curet, ut ob ſuum Zelum, aptas datas doctrinas, exempla virtutis, &c. habeatur à Reo in magno honore, ut tantò poſteà faciliùs ſe aperiat; ſi enim ignotus accedat, timendum eſt, nè minùs feliciter negotium ſuccedat, & Confeſſarium talem Reus ſemper ſuſpectum habeat.

3.

Ante latam ſententiam non expedit ejus audire Confeſſionem.

nem, ne timore supplicii peccatum reticeat. Hortetur tamen interea Sacerdos ad recitationem Rosarii, aut aliarum precum subministret pios libellos, suadeat præparationem ad Confessionem generalem; doceat, quâ ratione se manè & vespèri Deo commendare debeat; quomodo saltem animo adesse divino Sacrificio quâ ratione in voluntatem Dei se resignare, quomodo animarum purgatorii meminisse, & consideratione vel cœlestium gaudiorum, vel inferorum cruciatuum se solari possit.

4.

Non recipiat in se vitæ servandæ aut supplicii remittendi patrocini-
cium, quia sic Reum non posset tam commodè disponere ad
seriam pœnitentiam, accuratamque Confessionem: semper enim
reus haberet spem vitæ à Confessario obtinendæ: quodd si hæc
cadat, abalienabitur ab eodem, utpote qui causam suam non be-
ne egerit. Poterit tamen in genere promittere, se nihil omittu-
rum, quod in illius commodum cedere possit: quia tamen ius-
tiæ cursorius suus relinquendus, & Magistratus tum propter obliga-
tionem, quam habet scelera puniendi, tum propter maturam con-
siderationem, quam in huiusmodi causis adhibet, non faciliè
tant sententiam, idèò suadere se dicat, ut in divinam voluntatem
se penitus resignet, & quod prævisa tela mihi feriant, ad quam-
cunque sententiam de manu Iudicis non aliter atque de manu
ipsius Dei accipiendam se præparet.

5.

Adhortetur illum sedulò, ut hoc tempore à Deo in subsidium
animæ concessio utatur serio, sæpius eiciat actum contritionis
(quem in finem, si rudis sit Reus, proderit conceptis verbis præ-
re aut quærere ex ipso, num doleat de peccatis, eò, quòd Deum
velut summum bonum super omnia à se dilectum tam graviter
offenderit) imitetur SS. pœnitentes, ut latronem in Cruce,
S. Mariam Magdalenam, &c. quorum historias proderit rece-
sere; Suadeat insuper, ut Reus incommoda, quæ iustitia injungit

Deo offerat pro peccatis suis, Christi doloribus uniat, pro
animabus purgantibus pœnas suas, aut certè pro
propriis peccatis of-
ferat.

Cum h
sibi &
ibus, po

Ante

no suscipi
per minist
exerit, r
tentiam &
um jure r
proinde aff
tentatione
stantis mo
ocum hab
genere mo
e sua supe
nimo. si
la: potue
ad leniend
bonitas cla
imperator
ptio facta
multis mi
pote quos
Hortetur e
opere grat
ter suber
plura & est
ta plenum
tiam & ad
mortis, ag
ni explicar
plicare, qu
audire; qu
dammati,
torem mu
que Deo a
proinde cu
in eternum

Pœnitentiam pœnitentiam

Post latam sententiam.

I.

Cum hoc in articulo versetur cardo salutis, Sacerdos Deum sibi & Reo placare, omni, quo potest, modo studeat, orationibus, pœnitentiis & subsidio spirituali ab aliis etiam expetito.

2.

Ante omnia disponat Reum ad sententiam justitiæ æquo animo suscipiendam; ipse verò Reo non significet sententiam, sed per ministros justitiæ significari curet; ex quibus, ubi eam intellexerit, tum primum conetur eum potentibus argumentis ad patientiam & resignationem excitare: inter quæ argumenta primum jure merito locum habet Christi patientis exemplum; quod proinde assiduo ipsi ob oculos ponendum est, per quæ illud omnes tentationes, quæ, siue ex genere, siue causa, siue aliis circumstantiis mortis decretæ oriuntur, solvendæ. Proximum ab hoc Reum habet Sanctorum exemplum, maximè eorum, qui simili genere mortis obierunt, aut qui imbecillitatem sexûs, fortitudinem suâ superârunt: horum ergo velut agmen obijciendum est Rei primo. simul quæ illa S. Augustino olim facta admonitio adjicienda: potuerunt isti & istæ; & tu non poteris? Vehementer etiam ad leniendum Rei dolorem prodest, si singularis Dei erga ipsum bonitas clarè demonstretur, quâ ei gratiam fecit, quam Mauritius Imperator olim pro speciali beneficio habuit (dum scilicet illi optio facta est, commissum scelus in hac aut altera vita luendi) & multis millibus hominum sceleratorum Deus non concessit; ut forte quos miserâ & improvâ morte in sceleribus obire permisit. Fortetur ergo, ut pro tanto favore non tam verbis, quàm ipso opere gratum sese exhibere conetur Reus, atque ad mortem fortiter subeundam tamò accuratius se disponere studeat, quantò plura & efficacia ipsi media Deus ad hunc finem concessit, puta plenum rationis usum, carentiam dolorum corporis, præsentiam & adhortationem continuam Sacerdotis, præscientiam horæ mortis, agonis brevitatem, & similia, quæ proinde paulò clariùs explicanda sunt. Tandem plurimum conducet, graviter explicare, quàm terribilem sententiam, coram quanta multitudine audire; quàm gravia, eaque æterna tormenta sustinere debeant damnati, quæ & ipse promeritus quidem fuisset, sed nunc in misericordem mutata est pœnam. Fortiter ergo sustineat illam, gratiasque Deo agat, quòd tam clementer cum illo procedat; exclamet proinde cum S. Augustino; Domine hic ure, hic seca, modò parcas in æternum. Non sunt condigna passiones hujus temporis ad damnationem pœnam, quæ revelata est nobis, Rom. 8.

3. Ante

3.

Ante omnia, Confessionis & Eucharistiæ Sacramenta ritè suscipienda erunt. Pro Confessione autem hæc notanda sunt ex Layman no lib 8 Tract. 6 c. 5. *Primum*, secundum probabiliorem sententiam Reum non esse obligatum ad manifestandum crimen morte vel mutilatione dignum, si intelligat, illud plenè probari non posse. *Secundum*, post latam à iudice sententiam desinere in Reo obligationem confitendi criminis, quod antè, quamvis injustè, negatur quia finito iudicio, finitur etiam obligatio Rei. *Tertium* est, Reum ad vitanda gravia tormenta posse sine peccato crimen etiam capitale sibi imponere; quia vita non est digna, ut tantò dolore servare debeat; imò posse etiam iurare æquivocando, docent teste Dian. p. 3. tr. 5. res. 7 communiter Doctores cum Navar. hinc absolvi potest. *Quartum*, si notetur eum in tortura, vel aliàs detulisse innocentem, obligari ipsū debere ad restitutionem famæ, maximè, si innocentibus delatis impenderet periculum vitæ. *Quintum* est, ipsam mortem Reo in poenam scelerum commissorum solere imponi unde levis ipsis poenitentia à Confessario imponi potest. *Sextum* est, evitandum esse Sacerdoti, ut, si Reus odium aliquod in iudicem aut partem adversam; aut testem habeat, id omne ex animo ejusdem evellere studeat.

4.

Si Confessarius satis manifestè intelligat, damnatum esse innocentem, ordinariè tacere debet, nec monere Judicem ob tres causas. *Prima* est, quia communiter frustra monebit; cum Judex secundum allegata procedat. *Secunda* est, si innotescat semel, tali modo Reum esse liberatum, timendum erit, nè alii sacrilegè crimen in Confessione celent ob similem spem mortis evadendæ. *Tertia* est, quia, si plerumque Reorum Confessiones audiens dicat, hunc vel illum esse innocentem, de reliquis verò taceat, Judex colliget, reliquos esse reos, & crimen esse confessos.

5.

Reo per Confessionem expiato, & SS. Corpore Domini resecuto præter Confessarium & ejus socium non expedit plures cum eo conversari; ipsi verò de nulla re alia loquantur, nisi quæ ad salutem pertinet; omnem sermonem de amicis, parentibus, &c. præscindentes.

6.

Ultra duas horas colloquium non protrahatur; ut quies utrique detur ad respirandum; consulendum tamen hac in re ipsius Reus voluntati & necessitati, qui si exoptet tale colloquium produci, parendum erit. Ut verò fastidium caveatur, proderit cum eodem nunc de rebus pus loqui, nunc recitare Rosarium, aut Litanias, aut

illas preces
curum ho
unc, Reo
natur, recen
ibus Reis;

Ultimâ no
mortis immi
diei sequi
bus exantia
ui, si necessi
tationes & d

illucescen
crucis signo
tentione op
auxilium San
erit Reus. I
tas, conform
pera usque
to ejus felic
ndum. Spe
erò Spectat
eriam indu
bi earum fa

Caveat, n
interrogatus
pondeat, sui
ui fori aut
arritatem ho
anum min

Curet, ut
tem, cum d
emper habe
runn P. V
onem Dom
postolorum
actus var
tationem f

illas preces ; nunc familiariter admonere , ut quiescat , se interim
 acturum horas , & se in suis orationibus fore ejusdem memorem :
 tunc , Reo , quasi dissimulato , cum adstantibus de rebus sacris lo-
 quatur , recentiat accommodatas temporis historias , maximè de ali-
 quibus Reis generosâ morte defunctis :

7.

Ultimâ nocte imminente admonebit Reum , ut dormiat ; nè timor
 mortis imminantis hominem nimis debilitet , & indispotum red-
 dat diei sequentis necessariis admonitionibus , & impari delo-
 bus exantlandis . Expedi autem dormienti adesse quendam ,
 cui , si necesse sit , consolari queat ; quia tunc magis crescunt ten-
 tationes & desolationes .

8.

Illucescente fatali die , prima sit cura Sacerdoti , ut formato S.
 Crucis signo , & invocato in vota DEO , eidem dies illa offeratur
 attentione optimâ ; uniatur diei , quo Christus passus est ; imploretur
 auxilium Sanctorum , præsertim Patronorum ; & illius , cujus nomen
 erit Reus . Detur opera , ut confiteatur iterum , lucretur indulgen-
 tias , conformetur voluntas cum divina , & alia exerceantur pietatis
 opera usque dum carcere educatur , solat. o erit magno , si indicetur
 eo ejus felici morte jam litatum Deo ; pro anima verò denuò li-
 andum . Spondeat quoque Sacerdos , se rogaturum plures , maximè
 erò Spectatores post supplicium sumptum , ut pro eo preces & for-
 tiam indulgentias aliquas (maximè menstruæ Communionis ,
 bi earum facultas est) offerre dignentur .

9.

Caveat , nè quidquam ad festinandam mortem proferat ; imò
 interrogatus à satellitibus vel aliis , an omnia sint absoluta ? re-
 spondeat , sui muneris esse , cum Reo de animæ salute agere , reliqua
 si fori aut judicii non esse . Secundum Vasquez tamen irregu-
 laritatem homicidii publici non incurrunt personæ privatæ , sed
 tantum ministri justitiæ .

10.

Cutet , ut , cum educitur Reus , ejusque scelera publicantur ;
 tem , cum ducitur ad locum supplicii atque ad eum pervenitur ,
 semper habeat preces commodas , quales peti possunt ex *Trost-*
runn P. Vogleri & aliis , quamvis valde suasero , ut ora-
 tionem Dominicam , & Salutationem Angelicam cum Symbolo
 apostolorum frequenter recitando præeat . & subinde convenien-
 tes actus variarum virtutum immisceat . Sæpè etiam SS. Passionis
 mentionem faciat , atque in memoriam revocet , quomodo Chri-
 stus

stus raptus fuerit ad tribumalia, eductus, crucifixus, &c. suasque actiones uniatur illius actionibus.

11.

Cum fertur sententia decretoria, hortetur Reum, ut eam cum humilitate & resignatione magna, de iustissima Dei manu accipiat, rogetque Deum ad dentibus sulphuris & verbis lerventibus, ut tantum huius feralis sententiæ digneur eum à sententia mortis æternæ liberare.

12.

Cum Reus ad mortem pergit, summopere curandum est, ne oculis huc iluc vagetur, obvios salutet, aut alloquatur, maxime amicos aut consanguineos; sed totis viribus in unam animam tantum incubat. Si transiit tum sic prope templum vel Crucem, iuvabit Christum vel sacram ad eam inclinato capite, aut fornicem etiam flexo poplite venerari, & opem gratiæ divinæ exposcere.

13.

Proderit in tam funesto itinere orare continuo: quod ut faciat, & 1. suavius, nunc est bello preces recitentur, nunc è memoria præteritæ animæ affectus dictaverit, actus virtutum cecidant, præteritum Confessionis, Infectionis, Fidei, Spei, resignationis, invocationis, &c. sapienter. 4. Alii men clamare non excedit, quia non raro magis turba ut animalia. 5. Rei Rei, & quodam horrore percellunt: vociferationes huiusmodi. 6. Rei Rei, ut manibus teneat Crucem, circumligatum si Rosarium, si quidem manus post tergus non fiat revinctæ, tum enim Crucem ferat, & sapienter offerat deo culandam.

14.

Cum in conspectum loci fatalis venerit, conetur Reo adimere horrorem, vel minuere certè. Proderit exemplum S. Andreæ memoriam revocare, & explicare, quo animo Christum montem Calvariæ conscenderit. Juvabit etiam frequenter tum repetere voces illas: *Fiat voluntas tua, sicut in celo & in terra, D mine, quod ego volo, sed quod tu. Domine, hic ure, hic seca, modo parati in æternum. Etiam si occiderit me, in eo sperabo.*

15.

In ipso loco denuo & magno cum affectu interroget, num animum aliquid cruciet, vel remordeat conscientiam? num animum confiteri velit? an alià quapiam tentatione impugnetur? Ad hoc hortetur exquisitis verbis ad luctam ultimam, qua si victor exeat, triumphaturus sit in æternum. Iterum quærat, num omnibus ignoverit: ingeminentur actus contritionis, resignationis, virtutum Theologicarum; offeratur osculum Crucis, & ejusdem ad pectus amorosa appressio.

16. Ut

quem recipi
memoriam
patientiam
JESUS, MA
Christum mem
17. Si f
impia confite
etere posse à
flectu a
fuit modus,
Confessionis.
18. Q
doctor cense
um ex malit
coniciat. T

19. Alii
20. Re
anioris men
funder
proficiant, c
endus, ut i
fistat, sed

21. Quia t
conducat, b
bonam filior
& cultum Ni
monstrando
obstupescun

22. Cum Re
tores ho
impetrent, an
it.

23. Quia t
conducat, b
bonam filior
& cultum Ni
monstrando
obstupescun

24. Cum Re
tores ho
impetrent, an
it.

25. Quia t
conducat, b
bonam filior
& cultum Ni
monstrando
obstupescun

26. Cum Re
tores ho
impetrent, an
it.

27. Quia t
conducat, b
bonam filior
& cultum Ni
monstrando
obstupescun

28. Cum Re
tores ho
impetrent, an
it.

29. Quia t
conducat, b
bonam filior
& cultum Ni
monstrando
obstupescun

30. Cum Re
tores ho
impetrent, an
it.

31. Quia t
conducat, b
bonam filior
& cultum Ni
monstrando
obstupescun

32. Cum Re
tores ho
impetrent, an
it.

33. Quia t
conducat, b
bonam filior
& cultum Ni
monstrando
obstupescun

34. Cum Re
tores ho
impetrent, an
it.

35. Quia t
conducat, b
bonam filior
& cultum Ni
monstrando
obstupescun

36. Cum Re
tores ho
impetrent, an
it.

16. Ut majori cum alacritate vel ictum excipiat, vel laqueum recipiat, rursus polliceatur noster, se illius post mortem memorem futurum; nec unquam desistat à cohortatione patientiam. Curet, ut sæpè ingeminet illa SS. nomina IESUS, MARIA! Et illa: *In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum.*

17. Si fur ad suspendium damnatus, dum scalas ascendit, incipiat confiteri, censet doctus quidam Theologus, Sacerdotem vel pretere posse à Iudice, ut eum rursus demittat; quia Confessarius respectu animæ in Reum jus habet fori interni: vel si nullus alius esset inodis, eminens eum absolvere posse propter datum signum confessionis.

18. Quod si Reus omnino nunquam confiteri vellet, idem Sacerdos censet, ipsum posse invitum, & non confessum prædici; tum ex malitia & non tantum ex fragilitate in tale periculum se precipiat. Tentanda tamen prius sunt omnia cum tali obstinatione, & 1. Horandus etiam flexis genibus, si opus erit ad salutem animæ. 2. Recensendæ tragicæ historiæ impoenitentium Cæsum, Inferorum poenæ, &c. 3. Irato vultu discessus simulacri. Sæpè. 4. Alius Reus admonendus, ut illi meliora suadeat conciliantia. 5. Redeat Sacerdos, & excuset factum; ostendat spem futuræ salutis, si fieri possit, & Deus velit. 6. Si nihil hæc proficiant, cum adstantibus pro eo orandum erit, & Reus rogandus, ut idem faciat. 7. Si neque his aliquid proficiat, non desistat, sed in ipso etiam fatali loco eum suæ salutis admoneat.

Post mortem Rei.

1.

Cum Reus vitâ excesserit, pro ipso circumstantes spectatores horretur, ut DEUM pro anima defuncti rogent, & impetrent animæ liberationem, si fortè quid ei solvendum sit.

2. Quia tum horrore supplicii animi benè sunt dispositi, valde conducet, brevem habere exhortationem, quâ parentes ad bonam filiorum educationem, filios ad obedientiam parentibus, & cultum Numini præstandum, alios ad timorem Dei excitet, demonstrando amara peccatorum fructus, quibus omnium dentes obstupescunt.

8

3. 91

3. Si qui Reo sint sanguine vel cognatione juncti, opus erit magnæ charitatis, eos invisere, solati & significare quàm hostis obierit cognatus; admonere, ut animæ illius meminerint, eum legi Sacra, & aliis Christianæ charitatis operibus juvent.

ADDITAMENTUM.

Ex eodem Opusculo R. P. Tobia Lohner.

Quomodo peste grassante Sacerdos gerere se debeat

1.

Noverit obligatum se esse ex iustitia, manere apud suos Parochianos, nisi alium sibi substituat: imò etiam teneri, infecta adire, ad Sacramenta administranda us in casibus, in quibus periculum animæ incurrunt Parochiani curæ illius committit quem confessioles casus ferè sunt sequentes. *Primus*, si infans natus esset, neminem haberet, à quo baptizari posset: si enim alius (etiam Laicus tantum) adesset, non deberet se Sacerdos eum baptizatorius Communitatis in apertum periculum conjicere, sed plura auxilio retinere. *Secundus* est, si peste infectus ita rudis ut merito dubitari possit, num Contritionem de peccatis pertedelicitur sit, tum enim tenetur ad confessionem ægri audire, nisi probabile sit, illum (sive quia paulò antè, seu ante paucos confessus est, sive, quia aliàs timorata conscientia fuit) nullum peccato mortali obnoxium esse. Potest tamen in tali casu, si vel tres essent in eodem cubiculo, ut commodè unus sine altero non posset, vel certè periculum contagionis immineret, ægri absolvere, si unicum peccatum vel mortale, vel veniale expressisset. *Tertius* est, si æger facultate loquendi destitutus, & d. quo dubium esse posset, num in statu gratiæ sit, confiteri non posset, sed communicare tamen; tum enim tenetur Sacerdos et SS. Eucharistiam porrigere, tanquam probabile medium gratiæ in tali casu obtinendæ. In qua administratione non potest SS. Eucharistiam in mensa ponere, ut ipse æger eam assumat; vel in orbe, aut patina illam offerre, sed ordinario modo porrigere debet. *Quartus* est, si æger ratione destitutus, & neque confessus, neque SS. Eucharistia factus, probabiliter tamen in statu gratiæ esse crederetur: tum enim juxta Tannerum, Filiutium, Granadum, Dianam, Præpositum, teneretur etiam cum vitæ periculo Sacramentum hoc illi administrare (licet Hurtado apud Dianam contrarium sentiat) nisi ex morbo

terdoris certum
uncenim pri
munitatis p

Novem
quentibus ad
manifesto pe
naturè libi
Deo propter
Communita
ustissimam h
unt, intra do

in, q. i. sani
te conjiciant
non versùs S
hem confessi
cedant, ut
inbelitum &
ut, si voc
nisi frigori
ex od. nferis
Sexid, ut;
ex altera
corripiendun
cessarium C
petitione
per hunc act
torum susce
lunt, matur
ceteris effi
ra poenitent
Carolus B
Rosarium,
ad pestem a
cautelam in
media corp
adhiberi po

Præ
Sacerdos se

cerdore

ardoris certum & grave periculum toti Communitati immineret;
tunc enim privatum huius aegri commodum communi bono Com-
munitatis postponendum esset.

2.

Noverit suas partes etiam esse pro Concione populum de se-
quentibus admonere. *Primo*, ut quilibet sibi venturum ad se esse in
manifesto periculo mortis, atque adeo per Sacramenta pie suscepta
maturè sibi prospiciat. *Secundo*, ut, cum pestis communiter à
Deo propter peccata immittatur, quisque tum pro se, tum pro tota
Communitate Deum placare studeat, & convenientibus mediis
iustissimam hanc Dei iram avertere. *Tertio*, ut iniqui peste corripi
sunt, intra domos suas sese contineant ne alii se etiam inficiant; sed
si sani sunt, non temerè cum infectis agant, & in periculum
se coniciant. *Quarto*, ut omnes, qui in templo confitentur, os
non versùs Sacerdotem, sed versùs tabulam convertant aut imagi-
nem confessionali appensam: neque tunc alii poenitentes propius
secedant, ut liberius Sacerdos & poenitens cavere possint mutuum
(et anhelitum & respirationem, neque ab adstantibus audiantur. *Quin-*
tum, ut, si vocaverint Sacerdotem ad aegrum, priùs aperiunt fenestras
nisi frigoris asperitas, aut nebulosus aer id impediat) deinde igne
ex arboris lignis, aut ramusculis excitato, aerem priùs purgent.
Sexto, ut, si ex una parte nullius peccati gravioris sibi consci
sint, ex altera verò parte cogitare possint. Sacerdotem contagione
corripendum si Sacramenta illis distribuat, sicque subsidium ne-
cessarium Communitati subtrahendum, abstineant amore proxim
i, si vel petitione talium Sacramentorum, certoque sibi persuadeant,
per hunc actum charitatis recuperaturos eos, quod ex Sacramen-
torum susceptione alioqui obtinuissent. *Septimo*, ut dum sani
sunt, maturè se spiritualibus remediis contra pestem muniant. Præ-
teris efficaciora videntur ista: dolor sincerus de peccatis; ope-
ra poenitentiae; certae preces ad B Virginem, S Sebastianum, S.
Carolus Borromaeum, &c. maxime verò Litanæ Lauretanae,
Rosarium, vel ipsa etiam Salutatio Angelica recitata multis profuit
ad pestem averendam. *Octavo*, juverit etiam ostendere, quam
cautelam in cura aegrorum suscipienda adhibere, & quæ ordinariè
media corporalia ab ipsis etiam plebeis & pauperibus hominibus
adhiberi possint.

3.

Præter industrias spirituales suprâ recensitas, quibus utique
Sacerdos se ante omnes alios munire debet, alia etiam media &
indu-

industriæ sedulo ab ipso sunt adhibendæ, quæ quidem à prudentibus viris sequentes plerumque habentur.

Prima est; ut summâ diligentia curet, nè unquam ad infectos jejunos accedat: itaque convenit, ut maturè celebret, deinde jusculum, vel vinum medicatum sumat ex herba absynethi, scordii, cardui Benedicti, dictamni Cretici, corticibus citri exsiccati radicibus pimpinellæ; ex quibus sacculus vino impositus conficitur.

Secunda; ut infectos aditurus habeat vestem attritam; lanceæ enim novæ, vel villosæ pelles plus periculi habent: interiores magis convenit esse ex corio, quàm lanceas: omnes verò vestes postquam redierit, igne purgentur.

Tertia; ut manè al quas partes corporis oleo scorpionum, vel alio alexipharmaco illinat; v. g. circa cor, sub axillis, retro auriculas, ac denique ipsos pulsus. In ipso accessu ad ægrotum extrema labia, nares, tempora, balsamo vel aceto ad hunc usum confecto inungi debent.

Quarta est, ut antequam ad ægrum eatur, manus & facies aquâ laventur, cui permixtum sit acetum vel vinum; in quo aliquæ herbæ odorifæræ maceratæ fuerint; quales sunt absynethium, salvia, ruta, melissa, Majoran, Hyssopus, ætemisia, spicanardus, &c. eadem herbæ si circa locum ægri sparsæ sint, & subinde moveantur, & confricentur, minus acrem infectam temperant. Idem præstat acetum aspersum subinde lecto ægri.

Quinta; ut, si infectus adeo æger non sit, & regionis ac locorum consuetudo permittat, ad januam domus, vel aliquem locum patientiorem eum deferri jubeat.

Sexta; curet, ut ante ingressum suum æger in lecto componatur, ut commodè confiteri possit. Attendat insuper, nè æger multùm se moveat in præsentia sua, aut lectum aperiat, aut in lecto hinc inde se moveat. Non minùs ipse etiam Sacerdos ab omni contactu ægri absteineat, ideoque nec manum salutandi gratiâ porrigat, neque pulsus ægri exploret, neque locum infecta & carbunculos contrectet, nec etiam curiosè cupiat aspicere, nè forè inde horrorem concipiat.

Septima; sollicitè curandum est, nè Sacerdos ægri ambientum excipiat; ex hoc enim facillimè hauriri potest venenum. Itaque sequentes cautelas adhibeat. 1. Supra ægrum se non inclinet; si proinde lectus sit humilis, poterit vel super ligneum scabellum sedere, vel flexis genibus audire.

sella autem
per pilos i
potius ad
so ægri,
ipsum & c
cedat. In
lovent: al
rebus odor
stint. Ap
sensas hab
ungantur i
apharmac
Octava
nihil inter
sit necess
acta Sanct
tem in æg
quod si nec
averit subi
patientiore
Nonna; Q
erit; statim
heriaca, o
venenun
quavis min
Decima;
alum conf
ludat Sac
se munire;
vel aceto,
gia aceto v
spiritus sub
Undecim
ne, si fors
& nimio t
verò tantò
ponat præ
te potest
comparatu
Duo secun
videtur, al
sella

cella autem ex panno villosa omnino non est admittenda, propter pilos in ipsa inclusos. 2. Aurem ei non admoveat, sed potius ad vocem elatiorem ægrum hortetur. 3. Non ex adverso ægri, sed potius ad latus vel à tergo consistat. 4. Inter ipsum & confitentem non procul ab ore candela accensa intercedat. Probantur maximè illæ candelæ, quæ majorem ignem lovent: aliqui Medici ad hunc usum speciales confecerunt ex rebus odoriferis, quæ scilicet ignem foveant, & suffragina præstent. Apud ditiores proderit plures candelas circa lectum accensas habere. 5. Os & nares vel obvolvantur, vel sæpius ungantur strophilo intincto in aceto Bezoartico, vel alio Alepharmaco.

Octava; Confessionem ita audiat, ut essentialiter quidem nihil intermittat; à supervacaneis tamen absteineat, nè longior mora sit necessaria. Quam ad rem juverit efficacia quædam dicta vel dicta Sanctorum in promptu habere, quibus breviter & Continuum in ægris, & patienti in ad tolerandum malum possit excitare: quod si necessitas Confessionis exigat longiorem moram, omnino juverit subinde aëris purioris recipiendi gratiâ fenestram, vel alium patentiorem locum adire.

Nona; Quàmprimum aliquâ pestilentiore aurâ se inflatum sentit; statim sudorifero aliquo haustu, vel bolo, quales sunt ex heriaca, ovo aureo, vel bezoare sudorem eliciet; & cum sudore venenum propellet: quod etiam, cum nondum infectus est, quavis minimùm hebdomadâ est faciendum.

Decima; cum nonnunquam contingat, ut infecti etiam ad templum confessionis gratiâ penetrant, pro majori securitate semper studeat Sacerdos penes se habere Amuleta, & aliis præservativis munire; minimùm verò tempora, os, nares inungat balsamo vel aceto, & perforatos nodulos penes se habeat, in quibus spongia aceto vel ex ruta vel oleo juniperi intincta sit, ut eorum odore spiritus subinde recreentur.

Undecima; juverit, si Sacerdos animum prius corroboret, nè, si forsan præter ipsius expectationem veniat infectus, subito & nimio terrore afficiatur, & periculum inde sibi creet. Ut verò tantò minus periculum mortis timeat, sæpè ob oculos sibi ponat præstantiam hujus charitatis; quàm ex eo satis colligere potest, quod talis mors ordinariè à Doëtoribus Martyrio compareretur.

Duodecima; postquam infectum aliquem audit; consultum videtur, aliud quasi agendo à Confessionali domum secedere, & se

ad ignem ramusculis juniperi excitatum purgare, faciem aceto aqua mixto lavare, auram liberam captare: quâ re & sibi, & aliis consule. Si necessitas non urgeat, expedit idem Confessionale non repetere donec populo di'apso sedes per ignem, vel asperisionem, aut loquutionem aqua ex rutha purgerur.

Tertius... persona, quam constat esse infectam, moneatur, ut vel domum suam Confessionarium vocet, vel eo tempore veniat, quo homines non sunt in templo: tunc enim extra Confessionale eam audire posset in tanta distantia, quâ moraliter caret periculo.

Quarta decima, denique peste cessante, & se per divinam gratiam servato, gratias Deo debitas habeat, eique humili animo omnia quæ egit, accepta referat, seque ad ultteriores casus præparat offeratque.

AUCTARII

PARS TERTIA.

RITUS ADMINISTRANDI PRÆCIPUA SACRAMENTA, BENEDICTIONES ITEM, ATQUE ALIA MUNIA OBEUNDI.

PRÆMONITIO.

EXperientiâ certum est, Virum Apostolicum Missionibus præsertim deditum, unius Ritualis defectum in functionibus suis obeundis non raro præpediri posse. Quare nè & hoc subsidio Bibliothecam hanc nostram destitutam esse sinamus; Coronidis loco hic sub calicem Opusculi, præcipuos quosdam Ritus, quibus in administrando Sacramentis, Benedictionibus, atque aliis muniis uti consuevit, Marer Ecclesia, adnectere volumus. Eâ tamen brevitate, ut quæ in ejusmodi functionibus generaliter servanda sunt, eorum notitiam præstare

previam in Viri
Rituale ipsum

DE

Ritus

Omnibus opp
stola violac
expectant,

N. Quid per
des: Fide

am. Sacerdos
ges Dominum

ex tota mente
D. inde ter ex
to (vel ab ea) in

lyto. Postea p
is, dicens: Acci
lume Fidem co
lum Dei jam

P. Reces nost
electum tu
petuâ virtute c
vans, per custo
nam pervenire

Deinde impos

O. Manipoter
respicere
dimenta Fidei
eo expelle; d
gatus; aperi
tue inbutus,
nem odo, em

præstare

præviā in Viro Apostolico supponamus, aut saltem eundem ad
Rituale ipsum remittamus.

TITULUS I.
DE SACRAMENTO BAPTISMI.
Ex Rituali Romano.

§. I.

Ritus, seu Ordo Baptismi parvulorum.

Omni bus opportunè preparatis, Sacerdos, superpelliceo, & stola violaceā indutus, accedit ad limen Ecclesiæ; ubi foris expectant, qui infantem detulerunt. Tum incipit:

N Quid petis ab Ecclesiā Dei? *Patrinus respondet:* Fidem. *Sacerdos:* Fides quid tibi præstat? *Patrinus respondet:* Vitam æternam. *Sacerdos:* Si igitur vis ad vitam ingredi, serva mandata: Dileges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, & ex tota mente tua; & proximum tuum sicut teipsum.

D. inde ter exsufflet leniter in faciem infantis, & dicat semel: Exi ab eo (vel ab ea) immunde spiritus, & da locum Spiritui Sancto Paraclito. Postea pollice faciat signum Crucis in fronte & in pectore infantis, licens: Accipe signum Crucis tam in fronte † quàm in corde; † hanc Fidem cœlestium præceptorum, & talis esto moribus, ut templum Dei jam esse possis.

O R E M U S.

P Reces nostras, quæsumus Domine, clementer exaudi; & hunc electum tuum N. Crucis Dominicæ impressione signatum perpetuâ virtute custodi, ut magnitudinis gloriæ tuæ rudimenta servans, per custodiam mandatorum tuorum ad regenerationis gloriam pervenire mereatur. Per Christum Dominum. Resp. Amen.

Deinde imponat manum super caput infantis, ac dicat.

O R E M U S.

Omnipotens sempiterne Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi, resuscitare dignare super hunc famulum tuum N. quem ad rudimenta Fidei vocare dignatus es: omnem cæcitatem cordis ab eo expelle; d rumpe omnes laqueos satanæ, quibus fuerat colligatus: aperi ei Domine januam pietatis tuæ, ut signo sapientiæ tuæ imbutus, omnium cupiditatum foetoribus careat, & ad suam odorem præceptorum tuo um lætus tibi in Ecclesiā tua de-

serviat & proficiat de die in diem. Per eundem Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Deinde Sacerdos benedicat salem; qui semel benedictus aliàs ad eundem usum deservire potest.

Exorcizo te creatura salis, in nomine DEI Patris omnipotentis & in charitate Domini nostri Jesu Christi † & in virtute Spiritus sancti †; exorcizo te per Deum vivum † per Deum verum † per Deum sanctum † per Deum † qui te ad tutelam humani generis pro creavit, & populo venienti ad credulitatem per servos suos consecrari praecepit, ut in nomine sanctae Trinitatis efficere salutare Sacramentum ad effugandum inimicum. Proinde rogamus te Domine Deus noster, ut hanc creaturam salis sanctificando sanctifices † & benedicendo benedicas † ut fiat omnibus accipientibus perfecta medicina, permanens in visceribus eorum, in nomine ejusdem Domini nostri Jesu Christi, qui venturus est judicare vivos & mortuos, & seculum per ignem. Resp. Amen.

Deinde immittat modicum salis benedicti in os infantis, dicens: N. Accipe salem sapientiae: propitiatio sit tibi in vitam aeternam, Resp. Amen.

Sacerdos: Pax tecum. Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

DEus Patrum nostrorum, Deus universae Conditor veritatis, supplices exoramus, ut hunc famulum tuum N. respicere digneris propitius, & hoc primum pabulum salis gustantem non diutius esurire permittas. quò minus cibo expleatur coelesti, quatenus sit semper spiritu fervens, spe gaudens, tuo semper nomine feruens. Perduc eum Domine, quæsumus, ad novae regenerationis lavacrum, ut cum fidelibus tuis promissionum tuarum aeternae praemia consequi mereatur. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Exorcizo te immunde spiritus in nomine Patris † & Filii † & Spiritus sancti † ut ex eas, & recedas ab hoc famulo Dei N. Ipse enim tibi imperat, maledicte dammate, qui pedibus super mare ambulavit, & Petro mergenti dexteram porrexit.

Ergo maledicte diabole recognosce sententiam tuam, & da honorem Deo vivo & vero, da honorem Jesu Christo Filio ejus, & Spiritui sancto, & recede ab hoc famulo Dei N. quia istum sibi Deus, & Dominus noster Jesus Christus ad suam sanctam gratiam, & benedictionem, fontemque Baptismatis vocare dignatus est.

Hic pollic
Crucis † q
quam aude
Resp. Ame

Mos

Æ Terr
Æte,
us, super h
ne intellig
ram, ut di
consilium
nostrum.

Postea s
introducit

N. Ingr
vitam aete

Cum fu
susceptorib

Credo
Ac deim

Exo

omnipote

Judicis n

hoc plasi

ctum suu

sanctus ha

venturus

Resp Am

Postea s

nares infan

Ephph

odorem s

enim judi

Postea s

N. Abren

Et omni

Et omni

Hic pollice in fronte signat infantem, dicens: Et hoc signum sanctæ Crucis † quod nos fronti ejus damus, tu maledicte diabole nunquam audeas violare. Per eundem Christum Dominum nostrum, Resp. Amen.

Mox imponit manum super caput infantis, & dicit:

O R E M U S.

ETernam ac justissimam pietatem tuam deprecor, Domine sancte, Pater omnipotens æterne Deus, auctor luminis & veritatis, super hunc famulum tuum N. ut digneris illum illuminare lumine intelligentiæ tuæ; munda eum, & sanctifica: da ei scientiam veram, ut dignus gratiâ Baptismi tui effectus, teneat firmam spem, consilium rectum, doctrinam sanctam. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Posteâ Sacerdos imponit extremam partem stola, super infantem, & introducit eum in Ecclesiam dicens:

N. Ingredere in templum Dei, ut habeas partem cum Christo in vitam æternam. Resp. Amen.

Cum fuerint Ecclesiam ingressi, Sacerdos procedens ad fontem, cum susceptoribus conjunctim clarâ voce dicit:

Credo in Deum Patrem, &c. Pater noster, &c.

Ac deinde antequam accedat ad Baptisterium, dicat:

Exorcizo te omnis Spiritus immunde in nomine Dei Patris omnipotentis, † & in nomine Jesu Christi Filii ejus, Domini, & Judicis nostri † & in virtute Spiritus sancti † ut discedas ab hoc plasmate DEI N. quod Dominus noster ad templum sanctum suum vocare dignatus est, ut fiat templum Dei vivi. & Spiritus sanctus habitet in eo. Per eundem Christum Dominum nostrum, qui venturus est judicare vivos & mortuos & seculum per ignem. Resp. Amen.

Posteâ Sacerdos digito accipiat de saliva oris sui, & tangat aures & naves infantis, tangendo v. r. aurem dextram & sinistram dicat:

Ephpheta, quod est adaperire. Deinde tangat naves dicens: In odorem suavitatis. Tu autem effugare diabole, appropinquabis enim judicium Dei.

Posteâ interrogat baptizandum nominatim dicens:

N. Abrenuncias Satanz? Respondet *Patrinus*: Abrenuncio.

Et omnibus operibus ejus? Resp. Abrenuncio.

Et omnibus pompis ejus? R. Abrenuncio.

Deinde Sacerdos intingit pollicem in oleo Catechumenorum, & in sanctum ungit in pectore, & inter scapulas in modum Crucis dicens:

Ego te linio ⁊ oleo salutis in Christo Jesu Domino nostro, ut habeas vitam æternam. Resp. Amen.

Hic deponit stolam violaceam, & sumit aliam albi coloris, Subinac pollicem, & inuncta loca abstergit bombacio vel re simili, & interrogat expresso nomine baptizandum Patrino respondente.

N. Credis in Deum Patrem omnipotentem, Creatorem coeli & terræ? Resp. Credo.

Credis in Jesum Christum Filium ejus unicum Dominum nostrum, natum & passum? R. Credo.

Credis in Spiritum sanctum, sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum Communionem, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, vitam æternam? R. Credo.

Subind. expresso nomine baptizandi, Sacerdos dicit: N. Vis baptizari? Resp. Patrinus: Volo

Tunc Patrino vel Matrino, vel utroque (si ambo admittantur) infantem tenente, Sacerdos vasculo, seu urceolo accipit aquam baptismalem, & de ea ter fundit super caput infantis in modum Crucis, & simul verba preferens, semel tantum distinctè & attentiè dicit:

N. Ego te baptizo in nomine Patris ⁊ fundat primò, & Filii ⁊ fundat secundò, & Spiritus ⁊ sancti, fundat tertio.

Vbi autem est consuetudo baptizandi per immersionem, Sacerdos accipit infantem, & advertens, nè ledatur, caute immergit, & trinâ mensura baptizat, & semel tantum dicit:

N. Ego te baptizo in nomine Patris ⁊ & Filii ⁊ & Spiritus ⁊ S.

Mox Patrinus, vel Matrino, vel uterque simul infantem de sacro fonte levant, suscipientes illum de manu Sacerdotis.

Si verò dubitabatur, an infans fuerit baptizatus, utatur hæc formula. N. Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris ⁊ & Filii ⁊ & Spiritus sancti. ⁊ Dominæ intingit pollicem in sacro Chrismate, & ungit infantem in summitate capitis in modum Crucis, dicens:

DEUS omnipotens, Pater Domini noster Jesu Christi, qui te regeneravit ex aqua, & Spiritu sancto, qui que dedit tibi remissionem omnium peccatorum (hic inungit) ipse te linias Chrismate salutis ⁊ in eodem Christo Jesu Domino nostro in vitam æternam. Resp. Amen.

Sacerdos. Pax tibi. Resp. Et cum Spiritu tuo.

Tum bombacio, & inuncta loca abstergit bombacio vel re simili, & interrogat expresso nomine baptizandum Patrino respondente:

Accipe vestimentum Domini. Resp. Amen.

Postea dat ei cibum. Accipe lamina.

Postea dat ei nuptias, postea dicit.

Postea dat ei cibum. Resp. Amen.

Postremo dicit Amen.

Si verò fuerit infans, & omnia pariter.

Verum primò, & de ea ter fundit super caput infantis in modum Crucis, & simul verba preferens, semel tantum distinctè & attentiè dicit:

N. Ego te baptizo in nomine Patris ⁊ fundat primò, & Filii ⁊ fundat secundò, & Spiritus ⁊ sancti, fundat tertio.

Vbi autem est consuetudo baptizandi per immersionem, Sacerdos accipit infantem, & advertens, nè ledatur, caute immergit, & trinâ mensura baptizat, & semel tantum dicit:

N. Ego te baptizo in nomine Patris ⁊ & Filii ⁊ & Spiritus ⁊ S.

Mox Patrinus, vel Matrino, vel uterque simul infantem de sacro fonte levant, suscipientes illum de manu Sacerdotis.

Si verò dubitabatur, an infans fuerit baptizatus, utatur hæc formula. N. Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris ⁊ & Filii ⁊ & Spiritus sancti. ⁊ Dominæ intingit pollicem in sacro Chrismate, & ungit infantem in summitate capitis in modum Crucis, dicens:

DEUS omnipotens, Pater Domini noster Jesu Christi, qui te regeneravit ex aqua, & Spiritu sancto, qui que dedit tibi remissionem omnium peccatorum (hic inungit) ipse te linias Chrismate salutis ⁊ in eodem Christo Jesu Domino nostro in vitam æternam. Resp. Amen.

Sacerdos. Pax tibi. Resp. Et cum Spiritu tuo.

Tum bombacio, & inuncta loca abstergit bombacio vel re simili, & interrogat expresso nomine baptizandum Patrino respondente:

Accipe vestimentum Domini. Resp. Amen.

Postea dat ei cibum. Accipe lamina.

Postea dat ei nuptias, postea dicit.

Postremo dicit Amen.

Tum bombacio, aut re simili abstergit pollicem suum, & locum inun-
ctum, & imponit capiti ejus linteolum candidum loco vestis alba,
dicens:

Accipe vestem candidam, quam immaculatam perferas ante
 tribunal Domini nostri Jesu Christi, ut habeas vitam æternam.
 Resp. Amen.

Postea dat ei, vel Patrino candelam accensam, dicens:

Accipe lampadem ardentem, & irreprehensibilis custodi Ba-
 ptismum tuum; serva Dei mandata, ut cum Dominus venerit ad
 nuptias, possis occurrere ei unâ cum omnibus Sanctis in aula cœ-
 lesti, habeasque vitam æternam, & vivas in sæcula sæculorum.

Resp. Amen

Postremo dicit: N. Vade in pace, & Dominus sit tecum. Resp.
Amen.

Si verò fuerint plures baptizandi, sive masculi, sive femina; in Ca-
techismo masculi statuuntur ad dexteram, femina verò ad sinistram,
& omnia pariter dicantur, ut supra, in proprio genere, numero plurali.
Verum prima nominis interrogatio, exsufflatio, Crucis impressio, seu signa-
tio, tactus aurium, & narium cum saliva, abrenunciationis interroga-
tio, unctio Olei Catechumenorum, interrogatio de Fide seu Symbolo, &
ipse Baptismus, inunctio Chrismatis, candida vestis impositio, atque ac-
censa candela traditio, singulariter singulis, & primum masculis, deinde
fœminis fieri debent.

Si infans agrotus adedò graviter laboret, ut periculum immineat,
nè pereat antequam Baptismus perficiatur; Sacerdos omissis quæ Ba-
ptismum precedunt, eum baptizet, ter, vel etiam semel infundens
aquam super caput ejus in modum Crucis, dicens: Ego te baptizo in
nomine Patris &c.

Si non habeatur aqua baptismalis, & periculum impendeat, Sacer-
dos utatur aquâ simplici.

Deinde, si habeat Chrisma, liniat eum in vertice, dicens.
Deus omnipotens, Pater Domini nostri JESU Christi, &c.
ut supra.

Postea det ei linteolum candidum dicens: Accipe vestem, &c.

Ac demum det ei ceream candelam accensam, dicens: Accipe lam-
padem, ut supra. Si supervixeris, suppleantur alii ritus omissi.

§. 2.

Ordo supplendi omiſſa ſuper baptizatum.

Cum urgente mortis periculo, vel aliâ cogente neceſſitate parvulus ſacris precibus, ac caremoniis prætermiſſis fuerit baptizatus; ubi convaluerit, vel ceſſaverit periculum, & ad Eccleſiam delatus fuerit, omiſſa ſuppleantur: idemque ordo, ac ritus ſervetur, qui in Baptiſmo parvulorum præſcriptus eſt. Excepto, quòd interrogatio, an velit baptizari, formaque Baptiſmi, & ablutio præmittuntur, & quædam orationes, & exorcismi ſuo quique loco immutati, ut infra dicuntur.

Sacerdos igitur antequam immitat ſalem in os baptizati, manum ſuper caput ejus imponens dicit:

O R E M U S.

Omnipotens ſempiternæ Deus, Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti, reſpicere dignare ſuper hunc famulum tuum N quem dudum ad rudimenta Fidei vocare dignatus es: omnem cæcitatem cordis ab eo expelle; diſrumpes omnes laqueos ſatanæ, quibus fuerat colligatus; aperi ei Domine janua pietatis tuæ, ut ſigno ſapientiæ tuæ imbutus, omnium cupiditatum ſcætonibus careat, & ad ſuavem odorem præceptorum tuorum lætus tibi in Eccleſia tua deſerviat, & proficiat de die in diem, ut idoneus ſit ſui gratia Baptiſmi tui, quem ſuſcepit, ſalis perceptâ medicinâ. Per eundem Chriſtum Dominum noſtrum. Reſp. Amen.

Deinde poſteaquam modicum ſalis immiſit in os baptizati, dicens: Accipe ſalem ſapientiæ, propitiatio ſit tibi in vitam æternam. Amen. dicit:

O R E M U S.

DEUS Patrum noſtrorum. Deus univerſæ conditor veritatis, te ſupplices exoramus, ut hunc famulum tuum N. reſpicere digneris propitiis, ut hoc pabulum ſalis guſtante non diutiùs eſurire permittas, quòd minùs cibo expleatur cœleſti, quatenus ſit ſemper ſpiritu fervens, ſpè gaudens, tuo ſemper nomine ſerviens, & quem ad novæ regenerationis lavacrum perduxifti, quaſumus Domine, ut cum fidelibus tuis promiſſionum tuarum æterna præmia conſequi mereatur. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Reſp. Amen.

Post hæc
Ethoc fi
de diaboli
minum no
Manu

Æ Tern
sanct
veritatis, ſ
re lumine in
tiam veram
teneat firm
aptus ſit ac
minum, R

DE

Sacerdos
mui. R
Tunc dep
flexus adora
benedictâ, a
ges me Do
dealabor
Gloria Pa
ges me, &
mini. Reſp
tionem me
vobiscum.

Exaudi
& mitt

Post

Post hac factò signo Crucis in fronte baptizati, dictisque illis verbis:
 Et hoc signum Crucis † quod nos fronti ejus damus, tu maledi-
 cte diabole nunquam audeas violare. Per eundem Christum Do-
 minum nostrum. Resp. Amen.

Manu super caput ejus impositâ dicit:

O R E M U S.

Eternam, ac justissimam pietatem tuam deprecor, Domine
 sancte, Pater omnipotens æterne Deus, auctor luminis, &
 veritatis, super hunc famulum tuum N. ut digneris eum illumina-
 re lumine intelligentiæ tuæ, munda eum & sanctifica: da ei scien-
 tiam veram, ut dignus sit frui gratiâ Baptismi tui, quem suscepit;
 teneat firmam spem, consilium rectum, doctrinam sanctam, ut
 aptus sit ad retinendam gratiam Baptismi tui. Per Christum Do-
 minum, Resp. Amen.

TIT. II.

DE SACRAMENTO EUCHARISTIÆ.

Ex Rituali Romano.

Ordo ministrandi sacrum Viaticum.

Sacerdos ingrediens locum, ubi jacet infirmus, dicat: Pax huic do-
 mu. Resp. Et omnibus habitantibus in ea.

Tunc depositum Sacramentum super mensa, supposito corporali, genu-
 flexus adorat, omnibus in genua procumbentibus, & mox acceptâ aquâ
 benedictâ aspergit infirmum, & cubiculum, dicens *Antiphonam*. Asper-
 ges me Domine hyssopo, & mundabor: lavabis me & super nivem
 dealbabor: & primum versum *Psalmi*. Misere mei Deus, cum
 Gloria Patri Sicut erat, &c. Deinde repetitur *Antiphona*: Asper-
 ges me, &c. Postea Vers. Adjutorium nostrum in nomine Do-
 mini. Resp. Qui fecit cælum & terram. Vers. Domine exaudi ora-
 tionem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus
 vobiscum, Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Exaudi nos, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus,
 & mittere digneris sanctum Angelum tuum de cœlis, qui cu-
 40-

stodiat, foveat, protegat, visitet, atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

His dictis, accedat ad infirmum, ut cognoscat, num sit bene dispositus ad suscipiendum sacrum Viaticum, & utrum velit aliqua peccata confiteri, & illum audiat, atque absolvat, quamvis prius deberet esse confessus, nisi necessitas aliter urgeat. Postea facta de more Confessione generali, siue ab infirmo, siue ejus nomine ab alio, Sacerdos dicat. Misereatur, &c. Indulgentiam, &c.

Deinde facta genuflectione, accipit Sacramentum de vaseculo, atque illud elevans ostendit infirmo dicens: Ecce Agnus Dei, ecce qui tolis peccata mundi: & more solito iter dicat: Domine non sum dignus ut intres sub testum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur anima mea. Et infirmus simul cum Sacerdote dicat eadem verba, factam semel submissa voce, tum Sacerdos dans infirmo Eucharistiam dicat: Accipe frater (vel soror) Viaticum Corporis Domini nostri Jesu Christi, qui te custodiat ab hoste maligno, & perducatur in vitam æternam, Amen.

Si verò Communio non datur per modum Viatici, dicat more ordinario: Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat, &c.

Quod si mors immineat, & periculum sit in mora tunc dicto: Mileretur, &c. prædictis precibus omnibus, vel ex parte omissis, et statim Viaticum præbeat. Postea Sacerdos abluat digitos nihil dicens, & infirmo detur ablutio. Deinde dicat Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Domine sancte, Pater omnipotens. æterne Deus, te si delectamur deprecamur, ut accipienti fratri nostro (vel sorori nostro) sanctum Corpus Domini nostri Jesu Christi Filii tui, tam corpori, quam animæ proficit ad remedium sempiternum. Qui tecum vivit, & regnat in unitate Spiritû, sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Resp. Amen.

His expletis, si altera particula Sacramenti superfuerit (superius autem semper debet, præterquam in casu jam dicto) genuflectit, singens, & accipiens vas cum Sacramento, facit cum eo signum Crucis super infirmum nihil dicens, & reverenter illud deferens ordine quo venerat revertitur ad Ecclesiam dicendo Psalmum: Laudate Dominum in coelis. & alios Psalmos & Hymnos, prout tempus feret. Cum per veneris ad Ecclesiam, ponis Sacramentum super altare; adorat; de-

de dicit. V.
mentum in
spiritu tu

Deus, q
nam m
guinis tui
nobis jugit

DE S

Ritu

Sacerdos
bus hab

Deinde a
indutus, ag
cio cum aqu
Antiphonar
illum, & al
jus Sacram
beat, & qu
vita æterna

Postea d
ni, Resp. C
Resp. Et cu

Intrôeat,
tatis ing
charitas fru
dæmonum
maligna di
stum tuum
humilitatis
tre, & Spiri
Oremus

de dicit. Vers. Panem de cœlo præstitisti ei. Resp. Omne delectamentum in se habentem. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Deus, qui nobis sub Sacramento mirabili Passionis tuæ memoriam reliquisti, tribue, quæsumus, ita nos Corporis, & sanguinis tu: sacra mysteria venerari, ut redemptionis tuæ fructum in nobis jugiter sentiamus. Qui vivis, & regnas, &c. Amen.

TIT. III.

DE SACRAMENTO EXTREMÆ
UNCTIONIS.

Ex Rituali Romano.

*Ritus, seu Ordo ministrandi Sacramentum
Extremæ Vnctionis.*

Sacerdos iatrans cubiculum dicit: Pax huic domui. Resp. Et omnibus habitantibus in ea.

Deinde deposito Oleo super mensam, superpelliceo, stolaque violacea indutus, agrote Crucem præ deosculandam porrigit: mox in modum Crucis eum aquâ benedictâ, & cubiculum, & circumstantes aspergit, dicens Antiphonam: Alperges, &c. Quod si agrotus voluerit confiteri, audiat illum, & absolvat. Deinde piis verbis illum consoletur, & de huius Sacramenti vi atque efficacia, si tempus ferat, breviter admonet, & quantum opus sit, ejus animum confirmet, & in spem erigat vita æterna.

Postea dicat versiculum: Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cœlum & terram. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Inroëat, Domine Jesu Christe, domum hanc sub nostræ humilitatis ingressu, æterna felicitas, divina prosperitas, serena læticia, charitas fructuosa, sanitas sempiterna: effugiat ex hoc loco accessus demonum, adsint Angeli pacis, domumque hanc deserat omnis maligna discordia. Magnifica, Domine, super nos nomen sanctum tuum: & benedicet nostræ conversationi, sanctifica nostræ humilitatis ingressum, qui sanctus, & pius es, & permanes cum Patre, & Spiritu sancto in sæcula sæculorum, Amen.

Oremus, & deprecemur Dominum nostrum Jesum Christum,

ut benedicendo benedicat † hoc tabernaculum, & omnes habitantes in eo, & det eis Angelum bonum custodem, & faciat eos sibi servire ad considerandum mirabilia de lege sua, avertat ab eis omnes contrarias potestates: eripiat eos ab omni formidine, & ab omni perturbatione, ac sanos in hoc tabernaculo custodire dignetur. Qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat Deus in sæcula sæculorum, Amen.

O R E M U S.

EXaudi nos, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, & emittere digneris sanctum Angelum tuum de cælis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Quæ orationes, si tempus non patiatur, ex parte, vel in totum poterunt omitti. Tum de more factâ Confessione generali, latino, vel vulgaris sermone Sacerdos dicat: Misereatur tui, &c. Indulgentiam, abolitionem, &c.

Antequam incipiat ungere infirmum, moneat adstantes, ut pro illo orent, & ubi commodum fuerit pro loco, tempore, & adstantium numero, vel qualitate, recitent septem Psalmos Pœnitentiales, cum Litanis, vel alias preces, dum ipse unctionis Sacramentum administrat. mox dicat:

IN nomine Patris, † & Filii, † & Spiritûs sancti, † extinguatur in te omnis virtus diaboli per impositionem manuum nostrarum, & per invocationem omnium Sanctorum, Angelorum, Archangelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum atque omnium simul Sanctorum. Amen.

Deinde intincto pollice in Oleo sancto in modum Crucis ungit infirmum in parvis hic subscriptis, aptando proprio loco verba formata hunc modum.

Ad oculos.

PER istam sanctam unctionem, † & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quicquid per visum deliquisti. Amen.

Minister vero si est in sacris, vel ipsemet Sacerdos post quamlibet unctionem tergat loca inuncta novo globulo bombacii, vel rei similis, eaque in vase mundo reponat, & ad Ecclesiam postea deferat, comburatur cineresque projiciat in Sacrarium.

Ad aures.

Per istam sanctam Unctionem † & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quicquid per auditum deliquisti. Amen.

Ad nares.

Per istam sanctam Unctionem † & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quicquid per odoratum deliquisti. Amen.

Ad os, compressis labiis.

Per istam sanctam Unctionem † & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quicquid per gustum & locutionem deliquisti. Amen.

Ad manus.

Per istam sanctam Unctionem † & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quicquid per tactum deliquisti. Amen.

Et adverte, quod Sacerdotibus manus non inunguntur interius, sed exterius.

Ad pedes.

Per istam sanctam Unctionem † & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quicquid per ingressum deliquisti. Amen.

Ad lumbos, siue renes.

Per istam sanctam Unctionem † & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quicquid per lumborum delectionem deliquisti. Amen.

Hac autem unctio ad lumbos omittitur semper in feminis: & in viris, qui ob infirmitatem vix, aut sine periculo moreri non possunt.

Quibus omnibus peractis, Sacerdos dicit: Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster, &c. Et nē nos inducas in tentationem. Resp. Sed libera nos à malo. Vers. Salvum fac servum tuum. R. Deus meus sperantem in te. Vers. Mitte ei Domine auxilium de sancto. Resp. Et de Sion tuere eum. Vers. Esto ei Domine turris fortitudinis. Resp. A facie inimici. Vers. Nihil proficiat inimicus in te. Resp. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. Vers. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Domine Deus, qui per Apostolum tuum Jacobum loeutus: Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesie, & orent super eum. ungentes eum Oleo in nomine Domini, & orabitur: Fidei saluabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & si in peccatis sit, remittentur ei: cura quæsumus, Redemptor noster. gratia sancti Spiritus languores istius infirmi, ejusque sana vulnera, & remitte peccata, atque dolores cunctis mentis, & corporis ab eo impelle, plenamque interius, & exterius sanitatem misericorditer concede, ut ope misericordiarum tuarum restitutus ad pristina reparetur officia. Qui cum Patre & Spiritu sancto vivis, & regnas Deus in sæcula sæculorum, Amen.

O R E M U S.

Respice, quæsumus, Domine, famulum tuum N. infirmitatibus corporis fatiscentem & animam refove quam creasti; ut conversationibus emendatus, se tuâ sentiat medicina salvatum. Per Christum Dominum nostrum, Amen.

O R E M U S.

Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, qui benedictionis tuæ gratiam ægris infundendo corporibus, factum tuam multiplici pietate custodis, ad invocationem tui nominis nignus assiste, ut famulum tuum ab ægritudine liberatum; & liberum dñatum. dextrâ tuâ erigās, virtute confirmes, potestate regas, atque Ecclesiæ tuæ sanctæ, cum omni desiderata prosperè restituas, Per Christum Dominum nostrum, Amen.

TIT. IV.

D E E X E Q U I I S.

Ex Rituali Romano.

§. I.

Ritus, seu Ordo Exequiarum.

Sacerdos ante quam cadaver effertur, illud aspergit aquâ benedictâ, mox dicit Antiphonam: Si iniquitates obliuiscaris, Domine, non iniquitatem meam dona ei Domine, & lux perpetua luceat ei: *repetit Antiphonam totam.* Si iniquitates, &c. Deinde cadaver effertur, Sacerdosque de loco procedens, statim gravi voce incitat Antiphonam: Exultate Domino. & Cantores incipiunt Psalmum Misere mei Deus, cum magna, &c. Clero alternatim prosequente; ac, si longum

um locutus es Ecclesie, & orationi, & si in peccatis noster, gratia vulnera, & corporis ab eorum misericordia, & si longius

Ad reg. *In Ecclesia peritur Antiphona*: Exultabunt Domino omnia humilitata. Deinde Ecclesi. ingressi cantant. Resp. Cantor: *Requiem*, & Clero alternatim respondente, videlicet:

Subvenite Sancti Dei, occurrite Angel Domini, suscipientes animam ejus. Offerent se am in conspectu Altissimi, Vers. Suscipite humiles, qui vocavit te: & in limine Aether Angel deducite te, Suscipientes, Vers. Requiem aeternam dona ei Domine. Resp. Et lux perpetua luceat ei. Offerentes.

Depositi secreto in mentis Ecclesia, ut ut defuncti pedes, si fuerit laicus, sinistrerous ab arc manu, si vero fuerit sacerdos, caput sit super sursus ipsum altare: & ceteris accensis circa corpus, statim, nisi quid impediat, dicatur Officium mortuorum, cum tribus octurnis, & audientibus, & duo ex Clero accipiant absolute Invitator um: Regem cum omnia vivunt venite ad eum, & repetitur à Choro: Regem cum omnia, &c. *Psalm.* Venite exultemus, &c. & dispiciantur Antiphona.

An finem Officii post Antiphonam Cantici, Benedictus, &c. Ego sum resurrecho, dicitur: Pater: *scilicet* Et ne no inducas in tentationem. Resp. Sed libera nos à malo. Vers. A porta inferi. Resp. Eque Domine eam me. Vers. Requiescat in pace R. Amen. Vers. Domin exaudioratio em meam. Resp. Et el mor tuus ad te relevat. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Absolve quæsumus, Domine. animam famuli tui ab omni vinculo delictorum, & in resurrectioni gloriai ter auctos & electos tuos resuscitatus respiciet per te habitem. Dominum nostrum. Resp. Amen

Am in Officio dicuntur Laudes. Sacerdos cum ministris paratur ad celebrandum in Missa in sollemnem pro defunctis si tempus congruens fuerit, in die depositionis in Missa Romano.

Post Missa sacerdos, deposita capula, seu planetâ, & manipulo, accipit pluviam le nigri coloris, & subdiaconus accipit Crucem, & accendit adferetrum, & se sistit ante caput defuncti cum Cruce, medius inter

duos Acolythos, seu ceroferarios cum candelabris, & candelis accensis, & omnes alii de clero veniunt ordinatim in gradu suo cum candelis accensis, & stant in circuitu feretri. Tum sequitur sacerdos cum Diacono, & assistente aliisque ministris, & factâ reverentiâ altari, se se contra Crucem ad pedes defuncti, retrò astantibus ei à sinistrâ duobus Acolythis, uno cum thuribulo & navicula incensi, alter cum vase aquæ benedictæ, & aspersorio, & Acolytho, seu Clerico tenente librum, absque diei sequentem Orationem.

Non intres in iudicium cum servo tuo Domine, quia nullus apud te justificabitur homo, nisi per te omnium peccatorum ei tribuatur remissio. Non ergo cum, quæsumus, tua judicialis sententia premat, quem tibi vera supplicatio Fidei Christianæ commendat: sed gratia tuâ illi succurrente, mereatur evadere iudicium ultionis, qui dum viveret, insignitus est signaculo sanctæ Trinitatis, qui vivis & regnas in sæcula sæculorum. Resp. Amen.

Deinde cantore incipiente, Clerus circumstantes cantat sequens Responsorium.

Libera me, Domine, de morte æterna in die illa tremēda. quando cœli movendi sunt & terra. Dum veneris iudicare sæculum per ignem. Vers. Tremens factus sum ego, & timco, dum dies illa veniet, atque ventura ira. Quando cœli movendi sunt, & terra. Vers. Die illa, dies iræ, calamitatis & miseriæ, dies magna amara valdè dum veneris. Vers. Requiem æternam dona ei Domine, & lux perpetua luceat ei. Vers. Libera me.

Dum cantatur prædictum Responsorium, Sacerdos, Acolytho seu Diacono ministrante, accipit incensum de navicula, & ponit in thuribulum, & finito responsorio, Cantor cum primo choro dicit:

Kyrie eleison. & secundus Chorus respondet: Christe eleison. Deinde omnes simul dicunt. Kyrie eleison.

Mox Sacerdos dicit altâ voce. Pater noster, &c. & secretò dicit ab omnibus, & ipse interim accipit à Diacono, vel Acolytho aspersorium aquæ benedictæ, & factâ profundâ inclinatione Cruci, quæ est ex adverso, circumiens seu ministro genuflectente, & simbrias pluralis aspersorio, & si transit, ante Sacramentum genuflectit, & aspergit corpus defuncti, ter aspergens latus dextrum feretri, & ter sinistrum: deinde reverterus ad locum suum, Diacono ministrante, accipit thuribulum, & eodem modo circumit feretrum, & corpus inensis asperferat: postea reddito thuribulo ei, à quo accederat si ius in die suo, Acolytho seu alio ministro tenente librum apertum ante se, dicit

Vers. Et nē
Erue Domine
Vers. Domine
Resp. Et cum

Deus, cui
exoramus
grare iusti
ficaris in fin
tam Paradisi
in inferni su
tum Domine
si defuncti
Sacerdoti
Finitâ Ora
, & dum po
N Paradisu
Martyres,
is Angeloru
um habras r
Cum autem
illud bened

Deus, cui
mulum
puta custod
imas eorum
emper cum
nostrum
Dicit oratio
us defuncti
Quod si corp
in Paradisi
tum: profu
humana.
Ego sum re
repetitur A
Vot

Verf. Et nē nos inducas. Resp. Sed libera. Verf. A porta inferi Resp.
Erue Domine animam ejus. Verf. Requiescat in pace. R. Amen.
Verf. Domine exaudi. Resp. Et clamor. Verf. Dominus vobiscum.
Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

DEus, cui proprium est misereri semper, & parcere, te supplices
exoramus pro anima famuli tui N. quam hodie de hoc sæculo
egrare iussisti, ut non tradas eam in manus inimici, neque obli-
vicanis in finem, sed jubeas eam à sanctis Angelis suscipi, & ad pa-
ram Paradisi perducī; ut quia in te speravit, & credidit, non pœ-
ni inferni sustineat, sed gaudia sempiterna possideat. Per Chri-
stum Dominum nostrum, Resp. Amen.

*Si defunctus fuerit Sacerdos, in Oratione dicatur: pro anima famuli
Sacerdotis, quam hodie, &c.*

*Finis à Oratione, corpus deferretur ad sepulchrum, si tunc deferendum
& dum portatur, Clerici cantant Antiphonam.*

N. Paradisum deducant te Angeli, in tuo adventu suscipiant te
Martyres, & perducant te in civitatem sanctam Jerusalem. Cho-
rus Angelorum te suscipiat, & cum Lazaro quondam paupere ater-
m habeas requiem.

*Cum autem pervenerit ad sepulchrum, si non est benedictum, Sacer-
dos illud benedicit, dicens hanc orationem.*

O R E M U S.

DEus, cujus miseratione animæ fidelium requiescunt, hunc tu-
mulum benedicere dignare, eique angelum tuum sanctum
sepulcrum custodem, & quorum quarumque corpora hic sepeliuntur,
omnes eorum ab omnibus absolve vinculis delictorum, ut in to-
pium cum Sanctis tuis si è sine laudentur. Per Christum Domi-
num nostrum. Resp. Amen.

*Deinde oratione, Sacerdos aqua benedicta aspergat, deinde incenset
corpus defuncti & tumulum.*

*Quod si corpus tunc ad sepulturam non deferatur, omisso responso
in Paradisum, &c. & benedictione sepulchri, si jam est bene-
dictum; prosequatur Officium; quod nunquam immittitur, & intonet
Antiphonam.*

Ego sum reus rectio: & di. nūc Cant. cum Bened. Et. EVOVAE
repetitur Antiphona: Ego sum reus rectio & vna, quicquid in
me.

me, etiam si mortuus fuerit, vivet & omnis, qui vivit, & credit in me non morietur in æternum.

Postea Sacerdos dicit: Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Paternoster. interim corpus affert. Vers. Et nunc nos in temptationem Resp. Sed libera nos à malo. Vers. A porta inferi Resp. Erue Domine animam eius. Vers. Requiescat pater R. Amen. Vers. Domine exaudi orationem meam. R. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Domine vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

O R F M U S.

FAc, quæsumus Domine, hanc cum servo tuo defuncto, vultu imulari id functam misericordiam, ut flecto um suorum in peccatis non recipiat vicem, qui, vel quæ tuam in coris tenet voluntatem ut sicut hic eum, vel eam, vera fides in iuxta filium tuum, illi eum (vel eam) tua miseratione societ Angelicis choris Per Christum Domini nostri Resp. Amen. Vers. Requiem æternam dona ei Domine Resp. Et lux perpetua luceat ei. Vers. Requiescat in pace. Resp. Amen. Vers. Anima eius, & animæ omnium fidelium defunctorum per misericordiam Dei requiescant in pace.

Deinde alio ultro alio Ecclesiam, vultu sacrificium re-ertentis dicitur si decantant Antiph. Similique ates cum psalms: De profundis, Requiem æternam dona eis Domine, &c.

§. 2.

Ritus, seu Ordo sepeliendi parvulos.

Cum incipit infans, vel puer baptizari, defunctum fuerit ante baptismum, induitur iuxta statuta, & imponitur ei vena de filiis seu de hys, qui emat eis. & ad orationem in finem incarnationis committitur. Proinde, viz. per Parochum impetrat eam, & si id alibi videtur, & alibi si adfuit, tradit. Et Cruce, quæ si è hys adfuerit accedunt domum defuncti, unde clero, offeruntur deferente; Sacerdos affert corpus deinde dicit.

Antiph. Sit nomen Domini EVOAE.

Psalm. 112.

LAudate pueri Dominum: laudate nomen Domini. Sit nomen Domini benedictum: ex hoc nunc & usque in sæculum, non solum usque ad occasum: laudabile nomen Domini. Excelsus super omnes gentes Dominus: & super ceteros gloria eius. Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat: & humiliat reprobos in cælo, & in terra? Sublevas à terra inopem: & de stercore

gens pauperes
bus populi
tum lætanten
Antiph. S
in sæculum.
Dum porta

D Eati imm
i qui scrut
Non enim qu
Tu mandasti
ias meæ: a
undat: cum
bi in direc
stificatione
quo corrig
es tuos. I
uris tuis.
abi. Bened
abitis meis:
riorum tuor
mandatis tui
monibus tui
Patri, &c.
Et si temp
celis. ut hab
in fine: G
Cum aute
Antiph. E

D Omini
qui ha
super flumina
at quis stab
corde: qui
proximo su
cordiam à l

gens pauperem. U: colloget eum cum principibus: cum principibus populi tui. Qui habitare facit steri em in domo: matrem filiorum latantem. Gloria Patri, & Filio, &c.

Antiph. Sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc, & usque in sæculum.

Dum portatur ad Ecclesiam, dicatur:

Psalmus 118.

Eati immaculati in via: qui ambulant in lege Domini. Beati qui scrutantur testimonia ejus: in toto corde exquirunt eum. Non enim qui operantur iniquitatem: in viis ejus ambulaverunt. Tu mandasti: mandata tua custodiri nimis. Utinam dirigantur viæ meæ: ad custodiendas justificationes tuas. Tunc non confundar: cum perspexero in omnibus mandatis tuis. Confitebor tibi in directione cordis: in eo, quod didici judicium justitiæ tuæ. Justificationes tuas custodiam: non me derelinquas utquequaque. In quo corrigis adolescentior viam suam: in custodiendo sermones tuos. In toto corde meo exquisivi te: nè repellas me à mandatis tuis. In corde meo abscondi eloquia tua: ut non peccem tibi. Benedictus es Domine: doce me justificationes tuas. In labiis meis: pronunciaui omnia judicia oris tui. In via testimoniorum tuorum delectatus sum: sicut in omnibus divitiis. In mandatis tuis exercebor: & considerabo vias tuas. In justificationibus tuis meditabor: non obliviscar sermones tuos. Gloria Patri, &c.

Et si tempus superest, dici potest Psalmus: Laudate Dominum de coelis. ut habetur in Officio ad Laudes; cum aliis duobus sequentibus.

In fine: Gloria Patri, &c.

Cum autem pervenerit ad Ecclesiam, dicatur:

Antiph. Hic accipiet EVOVAE.

Psalmus 23.

Domini est terra, & plenitudo ejus: orbis terrarum, & universi, qui habitant in eo. Quia ipse super maria fundavit eum: & super flumina præparavit eum. Quis ascendet in montem Domini: & quis stabit in loco sancto ejus? Innocens n. anibus, & mundo corde: qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionem a Domino: & misericordiam à Deo salutari suo. Hæc est generatio quæ tentum eum:

querentium faciem *DEI* Jacob. Attollite portas principes vestras
& elevamini portæ æternales : & introibit Rex gloriæ Quis est ille
Rex gloriæ : Dominus fortis & potens, Dominus potens in prælio
Attollite portas principes vestras, & elevamini portæ æternales,
introibit Rex gloriæ Quis est ille Rex gloriæ : Dominus virtutum
ipse est Rex gloriæ, Gloria Patri, & Filio, &c.

Antiph. Hic accipiet benedictionem a Domino, & misericordiam a Deo salutari suo, quia hæc est generatio querentium Dominum.

Postea dicitur : Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. *scilicet, interim corpus aspergit* Veri. Et nō nos inducas in tentationem. Resp. Sed libera nos a malo. Veri. Me autem propter innocentiam suscepisti. Resp. Et confirmasti me in conpectu tuo in æternum. Veri. Dominus vobiscum. Resp. Et cum ipso tuo.

O R E M U S.

Omnipotens, & mitissime Deus, qui omnibus parvulis fons Baptifmatis, dum migrant à sæculo, sine ullis eorum meritis, vitam illis largiris æternam. sicut animæ hujus parvuli hodie credimuste fecisse : fac nos quæsumus Domine, per intercessionem Beatæ semper Virginis, & omnium Sanctorum tuorum purificationis ubi mentibus famulari, & in Paradiso cum beatis parvulis perenniter sociari. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Dum portatur ad tumulum, & etiam si tunc non portetur, dicitur :

Antiph. Juvenes & Virgines *EV O V A E.* *psalm.* Laudate Dominum de cœli, &c. *ut habetur in Officio ad laudes, & in fine : Gloria Patri, &c. & recitatur Antiph.* Juvenes, & Virgines, Senes cum junioribus laudent nomen Domini.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. Veri. Et nō nos inducas in tentationem. Resp. Sed libera nos a malo. Veri. Sinite parvulos venire ad me. Resp. Talia enim regnum cœlorum. Veri. Dominus vobiscum. Resp. Et cum ipso tuo.

O R E M U S.

Omnipotens sempiternus Deus, sanctæ purificationis amator, qui in matrem hujus parvuli ad cœlorum regnum hodie misericorditer vocare dignatus es : digneris etiam Domine ita nobiscum misericorditer agere, ut mentis tuæ sanctissimæ Passionis & intercessionis Beatæ Mariæ semper Virginis, & omnium Sanctorum tuorum

in eodem reg
tactas conga
Spiritus San
Deinde Sa
mer, & tum
Cum ant
Antiph. Ba
Canticum
mini Domin
Antiph. Be
na, & confi
Deinde an
cum Spiritu

Deus, &
dispens
in cœlo sem
Christum Do

DE

Ritus

Sacerdos
dictus si
in cœlesta
um clerico sup
dicta cum off
& mulierem
refari decet
um in hunc m

N. Vis acc
atum sancta
colos spensa
tum legitu
spondeat :
um, & expro

Tit. V.
DE SACRAMENTO MATRIMONII.
Ex Rituali Romano.

TIT. V.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

Ex Rituali Romano.

§. 1.

Ritus celebrandi Matrimonii Sacramentum.

N. Vis accipere N. praetentem in tuum legitimam uxorem iuxta
Rum sanctae Matris Ecclesiae? Respondit: *Non*. Volo. *Atque* Sa-
crdos *sponsam* interres: N. Vis accipere? *Non*. Praetentem in
tuum legitimam maritum, iuxta Rum sanctae Matris Ecclesiae?
Respondit: Volo. *Nec* sufficit *causa* *matrimonii*, sed debet esse *conbo-*
nium, & expressius aliquo signo sensibile, forte fiat per se, forte per p

ratorem. Mutuo igitur contrahentium consensu intellecto, Sacerdos jubet eos invicem iungere dexteras, dicens: Ego conjungo vos in Matrimonium; In nomine Patris, † & Filii, † & Spiritus Sancti, † Amen. vel aliis utatur verbis juxta receptum uniuscujusque Provincia Ratum, postea eos aspergat aquâ Benedictâ, mox benedicat anulum.

Benedictio annuli.

Verf. Adjutorium nostrum in nomine Domini resp. Qui fecit celum & terram. Verf. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Verf. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Benedic † Domine, anulum hunc, quem nos in tuo nomine benedicimus, † ut quæ cum gestaverit, fidelitatem integram sponsi tenens, in pace, & voluntate tua permaneat, æque in tua charitate semper vivat. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Deinde Sacerdos aspergat anulum aquâ benedictâ in modum Crucis, & sp. n. s. acceptum anulum de manu Sacerdotis imponit in d. git. annulari sinistra manus sponsæ Sacerdote dicente: In nomine Patris † & Filii, † & Spiritus Sancti, Amen. mox subjungat. Verf. Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis. Resp. A templo sancto tuo, quod est in Jerusalem. Ky. ie eleison. Christe eleison. Ky. ie eleison. Pater noster, &c. Verf. Et ne nos inducas in tentationem. Resp. Sed libera nos à malo. Verf. Salvos fac servos tuos. Resp. Deus meus sperantes in te. Verf. Mitte eis Domine auxilium de sancto. Resp. Et de Sion tuere eos. Verf. Esto eis Domine turris fortitudinis. R. A facie inimici. Verf. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Verf. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Respice, quæsumus Domine, super hos famulos tuos; & in futuris tuis, quibus propagationem humani generis ordinasti benignus assiste, ut qui te auctore junguntur, te auxiliante serventur Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Hic expletus, si benedicenda sint nuptia, Sacerdos Missam pro sponsis & sponsa, ut in Missali Romano, celebret, servatis omnibus; quæ in præcedentibus.

Cæterum, si quæ Provincia aliis, ultra prædictas, laudabilibus ritibus servandis.

in iuribus, & ceremoniis in celebrando Matrimonii Sacramento. Mantur, eas sancti Tridentina Synodus optat retineri.

S. 2.

Benedictio mulieris post partum.

Si qua puerpera post partum iuxta primam, & laudabilem consuetudinem ad Ecclesiam venire voluerit pro incoluntate sua Deo gratias agere, tunc a Sacerdote benedictionem, in se facit, et illam. Et si illa induit, cum ministro aspergillum deferente, ad fores Ecclesiae accedat, ubi illam foris ad luminaria genuflectentem, & candelam accendentem, in manu tenentem, aqua benedicta aspergat; deinde dicat: Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit caelum & terram. *Antiphona:* Haec accipiet benedictionem à Domino. Psal. Domini est terra, &c. *et tuus supra pag. 106.* Gloria Patri, &c. Haec accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo saluari suo: quia haec est generatio quarentium Dominum.

Deinde corrigens aqua mulieris extremam pariem stilet, eam intro ducit in Ecclesiam, dicens: Ingredere in templum Dei, adora illum Beatae Mariae Virginis, qui tibi fecunditatem tribuit proli.

Et ingressa genuflectit coram Altari, & orat gratias agens Deo de beneficiis sibi collatis, & Sacerdos dicit: Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster, sec. 2d. Ve. Et nunc inducas in tentationem. Resp. Sed libera nos à malo. Vers. Salva me ancillam tuam Domine. Resp. Deus meus sperantem in te. Vers. Mitte ei Domine auxilium de sancto. Resp. Et de Sion tuere eam. Vers. Nihil proficiat inimicus in ea. Resp. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. Vers. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Omnipotens sempiterna Deus, qui per Beatae Mariae Virginis partum fidelium parentiam doloris in gaudium vertisti: respice propitius super hanc famulam tuam, ad templum sanctum tuum pro gratiarum actione latam accedentem: & presta, ut post hanc, ejusdem Beatae Mariae meritis, & intercessione, ad aeternae beatitudinis gaudia cum prole pervenire mereatur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Deinde illam aspergit iterum aqua benedicta in modum crucis, dicens: Pax & benedictio Dei omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus sancti descendat super te, & maneat semper, Amen.

TIT. VI.
BENEDICTIONES VARIÆ.

§ I.

Ordo ad faciendam aquam benedictam.

Ex Rituali Romano.

Dilectus Dominice, & quodcumque opus fuerit, preparato sale, & aqua munda benedicenda in Ecclesia, vel in Sacrificiis. Sacerdos cum superpelliceo, & stola violacea indutus, primò dicit.

Verf. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cælum & terram. Deinde ab olivæ incipit exorcismum salis.

Exorcizo te creatura salis per Deum ꝑ̄ vivum, per Deum ꝑ̄ verum, per Deum ꝑ̄ sanctum, per Deum, qui te per Elishæum Prophetam aquam mitti jussit, ut sanaretur sterilitas aquæ: ut efficiaris sal exorcizatum in salutem credentium: & sis omnibus sumentibus finitas animæ & corporis: & effugiat a te discedat a te, o, inquit, atque sum lucris, omnis phantasia, & nequitia, vel versutia diabolica fraudis, omnisque spiritus immundus, adjuratus per eum, qui venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. Resp. Amen.

O R E M U S.

Immensam clementiam tuam, omnipotens æternæ Deus, humiliter imploramus, ut hanc creaturam a te, quam in uterum generis humani tribuisti, benedicere, ꝑ̄ & sanctificare, tua pietate digneris, ut sit omnibus sumentibus salus mentis & corporis: & quicquid ex eo tactum, vel respersum fuerit, careat omni veneno, & omni que impugnatione spiritualis nequitiæ. Per Christum, & sanguinem nostrum. Resp. Amen.

Exorcismus aquæ; & dicitur sine OREMUS.

Exorcizo te creatura aquæ in nomine Dei ꝑ̄ Patris omnipotentis, & in nomine Jesu ꝑ̄ Christi Filij æqualis Domini nostri, & in virtute Spiritus ꝑ̄ Sancti: ut fias aqua exorcizata ad effugendam omnem potestatem inimici; & ipsam inimicam eradicares, & expulsa te valeas cum angelis suis poscitis: per virtutem ejusdem Domini nostri Jesu Christi, qui venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. Resp. Amen.

O R E M U S.

Deus, qui ad salutem humani generis maxima quæque Sacramenta in aquarum substantia condidisti: adesto propitius invocationi

ocationib;
parato,
myteris
eos divina
locis fidelu
etur à nox
gens: disce
at incolum
aquæ effugi
petita
um, &c.
Commixtio
& Spiritus
Vers. Do

DEUS i
sempe
res reprin
equitas po
recamur
et aspicias
bicunque
mnis inte
rptentis p
misericordi
Domini
si, &c.

Post bene
at Missam,
Missali præ

Benedi

In ingressu
Antiph
Dominum

ocationibus nostris, & elemento huic multimodis purificationibus
 preparato, virtutem tuæ benedictionis † infunde, ut creatura tua
 mysterius tuis serviens ad abigendos dæmones, morbosque pellen-
 dos divinæ gratiæ sumat effectum; ut quicquid in domibus, vel in
 locis fidelium hæc unda resperferit, careat omni immunditiâ, libe-
 retur à noxa: non illic resideat spiritus pestilens, non aura corrump-
 ens: discedant omnes insidiæ latentis inimici: & si quid est, quod
 aut incolumitati habitantium invidet, aut quieti, aspersione huius
 aquæ effugiat, ut salubritas per invocationem sancti tui nominis
 appetita, ab omnibus sit impugnationibus defensa. Per Domi-
 num, &c. *Hic mittat sal in aquam in modum crucis, dicendo semel;*
Commixtio salis, & aquæ pariter fiat: In nomine Patris †, & Filii †,
& Spiritus † Sancti. Resp. Amen.

Verf. Dominus vobiscum. Resp. Et cum Spiritu tuo.

O R E M U S.

DEUS invictæ virtutis auctor, & insuperabilis imperii Rex, ac
 semper magnificus Triumphator: qui adversæ dominationis
 vires reprimis: qui inimici rugientis sævitiam superas: qui hostiles
 nequitias potenter expugnas, te Domine trementes, & supplices de-
 precamur, ac petimus, ut hanc creaturam salis, & aquæ dignan-
 ter aspicias, benignus illustres, pietatis tuæ rore sanctifices: ut
 ubicunque fuerit aspersa, per invocationem sancti tui nominis,
 omnis intestatio immundi spiritus abigatur, terrorque venenosi
 serpentis procul pellatur: & præsentia Sancti Spiritus nobis
 misericordiam tuam poscentibus ubique adesse dignetur. Per
 Dominum nostrum, &c. in unitate ejusdem Spiritus San-
 cti, &c.

*Post benedictionem aque Sacerdos Dominicis diebus antequam inci-
 piat Missam, aspergit altare, deinde se, Ministros, ac populum, prout in
 Missali præscribitur.*

§. 2.

Benedictio Domus in Vigilia Epiphania Domini.

*Ex Append. Ritual. S. Metropol.
 Eccles. Prag.*

Si ingressu: Pax huic Domui, &c.

*Antiph. Ab Oriente venerunt Magi in Bethleem adorare
 Dominum, & apertis thesauris suis, pretiosa munera obulerunt.*
Sursum

aurum Regi Magno : thus Deo vero : myrrham Sepulturae ejus
Alleluja.

Canticum. Magnificat anima mea &c. Pater noster, &c. Vers.
nè nos inducas in tentationem. R. Sed libera nos a malo. Veri
mines de Sabba venient. R. Aurum & thus dei teneas. Veri Domine
exaudi orationem meam. R. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Do
minus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Deus qui hodi nâ die unigenitum tuum Gentibus stelâ duc
revelasti; concede propitius, ut qui jam te ex fide cognov
mus, u que ad contemplandam speciem uæ celsitudinis peruen
mur. Per eundem Dominum nostrum Jesum Christum filium tuum
qui tecum vivit & regnat in unitate spiritus Sancti Deus per omnia
secula seculorum Amen

Responsorium. Illuminare, illuminare Hierusalem, quia venisti
tua: Et gloria Domini super te orta est. Jems Christus ex Mari
Virgine. Vers. Et ambulabunt gentes in lumine tuo: & reges
splendore ortus tui. Resp. Et gloria Domini super te orta est, &c.

§. 3.

*Alia benedictio domorum alio tempore facienda,
cum aspersione aquae benedictae.*

Ex Rituali Romano.

Procurator seu natus Sacerdos u leuitas al quam particula re n dom
vel generaliter domos fidelium alio tempore i ffratrum aspersio
aqua benedictâ. u. gradientes domum dicant: Pax huic domui. & omni
bus habitantibus in ea. Deinde loca aspergendo dicant: Ansp. Mis
gus me Domine hyssopo, & mundabor, lavabis me & super mis
dealabor. Psalm. Misere me Deus, secundum magnam mis
cordiam tuam. &c Gloria Patri. &c. Repetitur antiph. Asper
me Domine, &c. Vers. Domine exaudi orationem meam. R.
Et clamor meus ad te veniat. Veri Dominus vobiscum. Resp.
cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Exaudi nos, Domine sancte. Pater omnipotens. æterne Deus
& mittere dignari sanctum Angeli tui n de coelis, qui te
studiat, foveat protegat, visitet a que defendit omnes habitant
in hoc habitaculo Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.
Deinde aspergat aqua benedicta.

§. 4.

*Benedictio ordinaria loci.**Ex eodem.*

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit
 cœlum, & terram. Vers. Domine exaudi orationem meam.
 Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp.
 Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Benedic† Domine Deus omnipotens locum istum (vel domum
 istam), ut sit in eo (vel in ea) sanitas, castitas, victoria, virtus,
 humilitas bonitas, mansuetudo, plenitudo legis, & gratiarum actio
 Deo Patri, & Filio, & Spiritui Sancto; & hæc benedictio maneat
 super hunc locum, & super habitantes in eo, nunc & semper. Resp.
 Amen.

Et aspergat aqua benedicta.

§. 5.

*Benedictio Domus nova.**Ex eodem.*

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit
 cœlum & terram. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spi-
 ritu tuo.

O R E M U S.

TE Deum Patrem omnipotentem simpliciter exoratus pro hac
 domo, & habitatoribus ejus, ac rebus: ut eam benedicere, †
 & sanctificare, † ac bonis omnibus ampliare digneris: tribue eis
 Domine, de ore cœli abundantiam, & de pinguedine terræ vitæ
 substantiam, & desideria votorum ad effectum tuæ misericordionis
 perducas. Ad introitum ergo nostrum benedicere † & sanctificare †
 digneris hanc domum, si. ut benedicere dignatus es domum Aba-
 ham, Isaac & Jacob: & intra parietes domus istius Angeli, uel lu-
 cis inhabitent, eamque, & ejus habitatores custodiant. Per Chri-
 stum Dominum nostrum. Amen.

Deinde aspergat aqua benedicta.

§. 6.

*Benedictio ad quodcunque comestibile.**Ex eodem.*

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit
 cœlum & terram. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spi-
 ritu tuo.

O R E.

O R E M U S.

Benedic Domine creaturam istam N. ut sit remedium salutari
generi humano : & præsta per innocentiam sancti nominis tui
ut quicumque ex ea sumptierint, corporis sanitatem, & animæ tue
lamps percipiant. Per Christum Dominum nostrum, Resp. Amen.

Aspergat id aquâ benedictâ.

§. 7.

Benedictio panis.

Ex eodem.

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit
cælum & terram. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum
Spiritu tuo.

O R E M U S.

Domine Jesu Christe, Panis Angelorum, Panis vivus æternæ
vitæ, benedicere & dignare panem istum, sicut benedixisti
quinque panes in deserto, ut omnes ex eo gustantes, inde corporis
animæ percipiant sanitatem. Qui vivis, & regnas in sæcula sæculi
lorum, Resp. Amen.

Aspergat aquâ benedictâ.

§. 8.

Benedictio vini, in die S. Joannis Evāgelistæ.

Ex Append. Rit. Prag.

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit
cælum & terram. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum Spi-
ritu tuo. Vers. Invium sancti Evangelistæ secundum Joannem. Resp.
Gloria tibi Domine.

In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum : & Deus
erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per
ipsum facta sunt : & sine ipso factum est nihil. Quod factum
est, in ipso vita erat : & vita erat lux hominum : & lux in tene-
bris lucet : & tenebræ eam non comprehendunt. Fuit homo
missus à Deo, cui nomen erat Joannes. Hic venit in testimo-
nium, ut testimonium perhiberet de lumine : ut omnes crederent
per illum. Non erat ille lux : sed ut testimonium perhiberet de
lumine. Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venien-
tem in hunc mundum. In mundo erat : & mundus per ipsum factus
est : & mundus eum non cognovit. In propria venit, & sui
eum non receperunt. Quorquor autem receperunt eum, dedit
eis potestatem filios DEI fieri, his qui credunt in nomine ejus.
& qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis : neque ex vo-

motate viri: sed ex DEO nati sunt. ET VERBUM CARO FACTUM
EST: ET HABITAVIT IN NOBIS. Et vidimus gloriam ejus: glo-
riam quasi Unigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis. Resp. Laus
& animæ tute
ibi Christe.
Resp. Amen.

Psalms 22.

DOMINUS regit me. & nihil mihi deerit: in loco pascuæ, ibi me
decollo.avit. Super aquam refectiois educavit me: animam
meam convertit. Deduxit me super semitas justitiæ: propter no-
men suum. Nam etsi ambulavero in medio umbræ mortis: non
timebo mala, quoniam tu mecum es.

Resp. Qui fecit
Resp. Et cum
Virga tua, & baculus tuus: ipsa me consolata sunt. Parasti in
conspectu meo mensam: adversus eos, qui tribulant me. Im-
pinguasti in oleo caput meum: & calix meus inebrians, quàm præ-
clarus est. Et misericordia tua sublequetur me: omnibus diebus
vitæ meæ. Et ut habitem in domo Domini: in longitudinem die-
rum. Gloria Patri, & Filio, &c. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie
eleison. Pater noster, &c. Et nunc nos, &c.

Preces.

Verf. Salvos fac fideles tuos. Resp. Deus meus sperantes in te.
Verf. Esto nobis Domine turris fortitudinis. Resp. A facie inimici.
Verf. Gustate & videte, quoniam suavis est Dominus. Resp. Beatus
vir qui sperat in eo. Verf. Et, si mortiferum quid bibent. Resp.
Non eis nocebit. Verf. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et
amor meus ad te veniat. Verf. Dominus vobiscum. Resp. Et cum
spiritu tuo.

gelistæ.

Resp. Qui fecit

sp. Et cum Sp

annem. Resp.

eum: & Deus

. Omnia per

Quod factum

lux in rene

t. Fuit homo

it in testimo

nes crederent

perhiberet de

anem venient

per ipsum fi

venit, & in

eum, dedit

nomine ejus.

neque ex vo

OREMUS.

DEUS & Pater Domini nostri JESU Christi, cujus imperio coe-
li firmati sunt: cui omnis creatura deservit, & omnis potestas
subiecta est, & metuit, & expavescit: nos te in auxilium nostrum
invocamus, cujus audito nomine serpens conquiescit: draco fugit:
vipera silet: & subdola illa quæ dicitur rana inquieta torpescit:
scorpio exinguitur: regulus vincitur: squalangus nihil noxium
operatur: & omnia venenata, & adhuc fortiora animalia no-
xia terrentur. Tu Domine extingue omnes diabolicas fraudes,
& omnes humano generi adversantes nequitias: & hunc liquorem
vini per intercessionem Sancti Joannis Evangelistæ tuâ virtute be-
nedicito; & omnes ex eo gustantes, meritis & precibus sanctissi-
mæ DEI Genitricis Mariæ, & omnium Sanctorum tuorum interve-
nientibus ab omni malo custodias: & ad regnum gloriæ tuæ perdu-
cas. Per Dominum nostrum Jesum Christum, &c.

hup-

h

ORE.

O R E M U S.

DEus, qui mirabili potentia vinum producis ex vite, ut inde exhilaretur homo: qui mirabili potentia in Cana Galilee ad potandum Nuptiali Populo aquam convertisti in vinum, quique mirabilissima potentia per manus Sacerdotum elementum vini quotidie in sacratissimum tuum transformas Langue-
nem. **DEUS**, cuius potestate Joannes Evangelista veneno potius digesto toxicum, benefidicere dignare hanc creaturam vini, ut omnes ex eo gustantes, expulso toto genere nocivo, in fuso tue benedictionis mysterio, in anima & corpore mereantur misericorditer exhilarari. Per Dominum nostrum Jesum Christum, &c.

O R E M U S.

Beatissime Joannis Evangelistae quaesumus Domine supplicatione placatus: & veniam nobis tribue, & remedia aeterna concede. Per Dominum nostrum. Et benedictio Dei Patris omnipotentis: & Filii: & Spiritus Sancti, descendat super hunc liquorem vini, & maneat semper, Amen.

§. 9.

*Benedictio avenae in festo S. Stephani.**Ex Benedictional. Veteri S. Metrop. Eccles. Prag.*

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui teret coelum & terram.

*Hinc dicatur**Psalm. 66.*

DEus misereatur nostri, & benedicat nobis: illuminet vultum suum super nos, & misereatur nostri. Ut cognoscamus terra viam tuam: in omnibus gentibus salutare tuum. Confiteantur tibi populi Deus: confiteantur tibi populi omnes. Latentibus exultent gentes, quoniam judicas populos in aequitate: & gentes in terra dirigis. Confiteantur tibi populi Deus, confiteantur tibi populi omnes: terra dedit fructum suum. Benedicat nos Deus. **DEVS** noster, benedicat nos **DEVS**: & metuant eum omnes fines terrae. Gloria Patri, &c. Vers. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

Bene

Bene d
mandat
quicunq
percipiant

DOm
virtu
mul
hoc genus
ut quae un
fortitudin
menta salu
diam tuam
animal be
Stephani,
pta debita
num nobis
& Spiritu
Tunc ih

Be

Vers.
coel
tuo.

Suscip
in hon
majestati
ulti; &
rentibus

EXoro
omn
pei Spirit
dulus, &
neri con
te in suis

Beneſſe dic Domine creaturam iſtam avenæ: ut ſit remedium hu-
mano generi: & præſta per invocationem ſancti nominis tui, ut
quicunque ex ea ſumplerint, corporis ſanitatē & fortitudinem
percipiant. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

O R E M U S.

Domine Deus omnipotens, qui diverſa ſeminum genera tuâ
virtute condidiſti, & ea producendo de terra, ad ulus hominū
multiplicare non deſiſti: tuam clementiam imploramus, ut
hoc genus avenæ dextera tuâ ſanctâ digneris beneſſe d. cere, & præſta:
ut quæcunque animalia vel pecora ex eis guſtave int, ſanitatis &
fortitudinis augmenta percipere valeant. Tu enim homines & ju-
menta ſalvabis Domine, quemadmodum multiplicavi miſericor-
diam tuam Deus. Aperi ergo manum tuam Domine, & imple omne
animal benedictione: ut per merita beatiſſimi Protomartyris tui
Stephani, tuorum fidelium animalia ſanitate & fortitudine perce-
pta, debitam eis ſervitutem valeant exhibere. Per Chriſtum Domi-
num noſtrum. Et bened. ſtio DEI Patris omnipotentis, & Filii,
& Spiritus Sancti, &c.

Tunc thurificetur & aſpergatur avena.

§. 10.

*Benedictio auri, myrrhæ, & thuris, in feſto
Epiph. Dom.*

Ex Apend. Rit. Prag.

Verſ. Adjutorium noſtrum in nomine Domini. Reſp. Qui fecit
cælum & terram. verſ. Dominus vobiscum. Reſp. Et cum ſpiritu
tuo.

O R E M U S.

Suſcipe ſancte Pater à me indigno famulo tuo hæc munera, quæ
in honore nominis tui ſancti. & in titulum omnipotentia tuæ
majeſtatis, humiliter tibi offero; ſicut ſuſcepiti ſacriſcium Abel
juſti; & ſicut eadem munera, à tribus Magis tibi quondam offe-
rentibus ſuſcepisti.

Exorcizo te creatura Auri, Myrrhæ, & Thuris, per Patrem ꝑ
omnipotentem, per Jeſum Chriſtum ꝑ Filium ejus unigenitum,
per Spiritum ꝑ Sanctum paraclitum; ut à te diſſedat omnis fraus,
dolus, & nequitia diaboli; & ſis remedium ſalutatis humani ge-
neri contra inſidias inimici: ut quicunque diviniſſi freti auxilio
te in ſuis loculis, domibus, aut circa ſe habuerint, per virtutem.

& merita Domini, & Salvatoris nostri, ac intercessionem ejus sanctissimæ Genitricis & Virginis Mariæ, ac eorum qui hominibus muneribus Christum Dominum venerati sunt, omniumque Sanctorum, ab omnibus periculis animæ, & corporis liberentur, & bonis omnibus perfrui mereantur. Resp. Amen.

Deus invisibilis, & interminabilis pietatem tuam per sanctum & tremendum Filii tui nomen, super, liciter deprecamur: ut in hanc creaturam Auri, Thuris, & Myrrhæ benedictionem ac operationem tuæ virtutis infundas; ut qui ea penes se habuerint, ab omni ægritudine, & læsionis incursum tuti sint, & omnes morbos corporis, & animæ effugiant: nullum dominetur eis periculum, & læti, ac incolumes tibi in Ecclesia tua deserviant. Qui in Trinitate perfecta vivis & regnas *DEVS* per omnia sæcula sæculorum. Resp. Amen.

Postea aspergantur aqua benedicta.

Et benedictio Dei omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti descendat super hanc creaturam Auri, Thuris, & Myrrhæ, & maneat semper. Resp. Amen.

§. II.

Benedictio candelarum extra diem Purificationis

B. Mariæ Virginis.

Ex Rituali Romano.

Vers. & adiutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cælum & terram. Vers. Dominus vobiscum, Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Domine Jesu Christe Fili Dei vivi, benedicte candelas istas, supplicationibus nostris: infunde eis Domine per virtutem sanctæ Crucis & benedictionem cœlestem, qui eas ad repellendas tenebras humano generi tribuisti: talemque benedictionem signaculo sanctæ Crucis accipiant, ut quibuscunque locis accensæ, siue positæ fuerint, discedant principes tenebrarum, & contremiscant, & fugiant pavidum cum omnibus ministris suis ab habitationibus illis: nec præsumant amplius inquietare, aut molestare servientes tibi omnipotenti DEO. Qui vivis & regnas in sæcula sæculorum. Resp. Amen.

Postmodum aspergantur aqua benedicta.

§ 12.

*Benedictio communis super fruges & vineas.**Ex eodem.*

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit
 cœlum & terram. Vers. Domine exaudi orationem meam.
 Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp.
 Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

O Ramus pietatem tuam omnipotens Deus, ut has primitias cre-
 aturæ tuæ, quas aëris & pluviae imperamento nutrire digna-
 tus es, benedictionis tuæ imbre perfundas: & fructus terræ tuæ us-
 que ad maturitatem perducas. Tribuas quoque populo tuo de tuis
 muneribus tibi semper gratias agere, ut à fertilitate terræ esurgentium
 animas bonis affluentibus repleas; & egenus & pauper laudent no-
 men gloriæ tuæ. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Aspergat illas aquâ benedictâ.

§ 13.

*Benedictio novorum fructuum.**Ex eodem.*

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit
 cœlum & terram. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum
 spiritu tuo.

O R E M U S.

Benedict Domine hos novos fructus N. & præsta, ut qui ex eis in
 tuo sancto nomine vescuntur, corporis, & animæ salute potian-
 tur. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Et aspergat aquâ benedictâ.

§ 14.

*Benedictio florum, & herbarum in festo Assum-
 ptionis B. V. Mariae.**Ex Benedict. Veteri S. Metropol. Eccl. Prag.*

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit
 cœlum & terram. Vers. Domine exaudi orationem meam.
 Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp.
 Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Domine Deus, Pater omnipotens qui in initio fecisti hominem
 ad imaginem tuam, & condidisti lumen & cœlum & terram.

& omnia cœlestia & terrestria : tu Domine dominaris potestatis maris, tu habes potestatem abyssi maris, tu condidisti omnia elementa: tu benedixisti, & sanctificare digneris has creaturas herbacearum, sicut benedixisti quinque panes in deserto & duos pisces, & satiasti quinque milia hominum; omnesque qui utuntur eis, benedixisti dicere & sanctificare digneris, ut sit eis sanitas animæ & corporis. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Et ab hominibus pecoribusque ex eis gustantibus, omnem putredinem, omnem phantasmam demonum, omnem morbum, & omnem pestilentiam, & omnem dolum expellere digneris. *Quia Trinitate perfecta vivis & regnas DEVS, per omnia sæcula sæculorum.* Resp. Amen.

Tunc iuvifescunt flores, & aspergantur, aqua benedicta.

§. 15.

*Benedictio seminum ac segetum, in festo
Nativitatis B. V. Mariæ.*

Ex eodem.

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cœlum & terram. Vers. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

TE Domine sancte Pater, omnipotens sempiternus Deus petimus te rogamus: ut hos fructus segetum tuis serenis oculis, hilarique vultu aspicere digneris. Et sicut testatus es Moyli famulo tuo in terra Ægypti dicens: Dic filiis Israël, cum ingressi fuerint terram promissionis, quam eis dabo: ut primitias fructuum suorum offerant Sacerdotibus; & erunt benedicti. Sic & nos rogamus te Domine: ut per auxilium misericordiæ tuæ, emittas super hunc fructum segetum dextera tuæ benedictionem, quos ad exhibendum proferre digneris. ut non subruat grando, nec turbo subvertat, ne vis tempestatis detruncet, nec acies mundatio exterminet: sed semper incolumis permaneat, propter usum animarum & corporum, & ad bene abundantem, & plenissimam maturitatem perducere digneris. *Qui in Trinitate perfecta vivis & regnas Deus, per omnia sæcula sæculorum.* Resp. Amen.

O R E M U S.

Omnipotens sempiternus Deus cœlestis verbi seminator & cultor, qui nostri cordis arcam spiritualibus rariis exerces: ad
esto

esto propitius precibus nostris, & super agios, quibus hæc semina fuerint insita, tuam largam benedictionem infunde, ac ab eis omnem vim procellarum gratia tuæ defensionis averte: ut omnis hic fructus, & tua benedictione repleatur, & ad horrea sine impedimento perveniat. Per Dominum nostrum Jesum Christum.

Tunc chorificentur semina, & aspergantur aquâ benedictâ.

§. 16.

Benedictio Imaginum IESU Christi Domini nostri, & Sanctorum.

Ex Rituali Romano.

Verf. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cælum & terram. Verf. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Deus, qui totum templum tuum, qui Sanctorum tuorum imaginem, & insignia sancti tui, aut pingi non reprobas, ut quoties illas visum, potest sentire, & memores eorum actus, & sanctitatem ad te revocemus, & benedicemur: hanc, quæsumus, imaginem, & sanctam, & gloriosam, & venerabilem, & memoriam unigeniti Filii tui Domini nostri Jesu Christi, (vel Beatissimæ Virginis Mariæ Matris Domini nostri Jesu Christi, vel Beati N. Apostoli tui, vel Martyris, vel Confessoris, aut Pontificis, aut Virginis) adaptatam, benedicere, & sanctificare, & dignaris: & præsta, ut quicumque coram illa unigenitum Filium tuum (vel Beatissimam Virginem, vel gloriosum Apostolum, sive Martyrem, sive Confessorem, aut Virginem) suppliciter colere, & honorare studuerit; illius meritis & obitu a te gratiam in præsentem, & æternam gloriam obtineat in futuro. Per eundem Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Ultimò aspergitur aqua benedicta.

§. 17.

Benedictio novæ Crucis (ab Episcopis, vel aliis potestatem habentibus facienda.)

Ex Rituali Romano.

Verf. Adjutorium nostrum in nomine Domini. Resp. Qui fecit cælum & terram. Verf. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Verf. Dominus vobiscum. Resp. Et cum spiritu tuo.

ORE-

O R E M U S.

Rogamus te Domine sancte. Pater omnipotens, æterne Deus. ut dignens benedicere, & hoc signum Crucis: ut sit remedium salutare genti humano: sit soliditas Fidei, profectus bonorum operum, redemptio animarum; sit solamen & protectio, ac tutela contra levia iacula inimicorum. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.

O R E M U S.

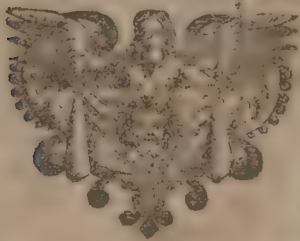
Benedic & Domine hanc creaturam tuam, per quam tuum mundum à demonum potestate, & operatur flentem & gestorem peccati, qui gaudebat in perditione: tamen hunc per ligni vetitisumptionem.

Hic aspergat aqua benedicta.

Sanctificetur hoc signum Crucis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritu Sancti, & ut orantes, inclinatæ cor se propter Deum ante istam Crucem, inveniant corporis & animæ sanitatem. Christum Dominum nostrum. R. Amen.

Postea Sacerdos genuflexus ante Crucem dicens: *Oratio*, &c. & rur: *Oratio* faciunt, quicunque volunt.

A. M. D. G.

dict. &c.

æterne Deus,
et sit remedium
omnis bonorum o-
peratio, ac tutela
Dominum ne-

quam eripuisti
in passione tua iug-
iter uni hominis

† & Filii, † &
ter Dominum
nitatem. De

rat, & oscula-

Biblioteka Jagiellońska

stdr0029611

THEOLOGIA
TRIPARTITA
A. Rich: Archid: hün.

I 20